

สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่
ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ปริญญาธิพนธ์
ของ
นพมาศ ศรีตะลหฤทัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
มีนาคม 2550

สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่
ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ปริญญานิพนธ์
ของ
นพมาศ ศรีตะลหฤทัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
มีนาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่
ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

บทคัดย่อ
ของ
นพมาศ ศรีตะลหฤทัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
มีนาคม 2550

นพมาศ ศรีตะลหุทัย. (2550). **สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะ**

น้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางค

วิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วย

ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ , รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้ คือ ศึกษาสภาพและบทบาททางวัฒนธรรม ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และศึกษาบทเพลงชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชากรเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอหรือปกากะญอ ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ตามไหล่เขาและเชิงเขา แต่งกายด้วยชุดประจำชนเผ่า ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ งานทอและงานสาน เครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง สามารถแบ่งแยกประเภทของเครื่องดนตรีออกเป็น 3 ประเภท คือ เครื่องดีด ได้แก่ เทหน่า (พิณ) เครื่องเป่า ได้แก่ กะป้อ เครื่องตี ได้แก่ ตะโพน และ เจิ้งจิ (ฉาบ) ดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ใช้บรรเลงประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ บรรเลงเพื่อความบันเทิง และบรรเลงประกอบการแสดง

บทเพลงของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เพลงบรรเลง และเพลงร้อง เพลงร้องของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง คือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง (การเกี้ยวพาราสี) เพลงร้องในพิธีงานแต่ง และเพลงร้องในพิธีงานศพ จากการศึกษาเพลงดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงทั้งหมด 11 เพลง โดยสรุปรูปแบบของบทเพลงเป็นเพลงทำนองเดียว แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ บทเพลงลักษณะประโยควรรคถาม – ตอบ และบทเพลงลักษณะการพรั่ำพรรณนา กลุ่มเสียงเป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงหลากหลาย คือ มีกลุ่มเสียงแบบ 3 เสียง 4 เสียง 5 เสียงและ 7 เสียง ช่วงกว้างของเสียงเป็นเพลงที่มีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 4 ขั้นคู่ 6 และขั้นคู่ 9 จังหวะ อัตราความเร็วโดยทั่วไป คือ บางเพลงมีการซ้ำของทำนองและ $\text{♩} = 95$ บางเพลงมีการซ้ำของทำนองแต่มีความแตกต่างของเนื้อร้อง และบางเพลงไม่มีการซ้ำของทำนองและเนื้อร้อง

ปัจจุบันดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ยังมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่มีเช่นเดียวกับในอดีต แต่สภาวะในปัจจุบันทำให้การยึดถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง อย่างไรก็ตามชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านปะน้อยปู ยังคงรักษาวัฒนธรรมดนตรีของตนไว้อย่างมั่นคง

The CONDITION AND THE MUSICOLOGICAL ROLE OF KAREN TRIBE PEOPLE
AT PA NOI PU VILLAGE, TAMBON MAE U-SU, AMPHUR TA SONGYANG , TAK PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

NOBPHAMARD SRITALAHARUTHAI

Present in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Fine Arts degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

March 2007

Nobphamard Sritalaharuthai. (2007). *The Condition and the Musicological Role of Karen Tribe People at Pa Noi Pu Villegge, Tambon U-su, Amphur Ta Song Yang, Tak Province*. Master Thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof. Dr. Chalermpon Ngamsutti, Associate Professor Dr. Manop Visuthipat.

The purpose of this qualitative research is to study cultural music of the Karen Tribe at Pa Noi Pu Villegge, Tambon Mae U-su, Amphur Ta Song Yang, Tak Province. The objectives of the research are to study condition and role of cultural music and to study elements of music and songs in Karen Tribe at Pa Noi Pu Villegge, Tambon Mae U-su, Amphur Ta Song Yang, Tak Province.

The result of the study found that the Karen Tribe whom we called "Sa Kaw" or "Pa Ga Ga Yaw" is always settled on the hill and foothills. Their costume was used as tradition costumes. The occupations are separated 3 groups; there are string instruments (Te Na), percussion instruments (Ka Poe) and wind instruments (Da Bor and Jeng Ji). In addition to, it could perform in the special ritual ceremony, entertaining purpose and music for performing art.

Song in Karen music is divided into 2 groups which are instruments music and vocal music. Those are lullaby song, the song answer back and forth between male and female, marriage ceremony and funeral ceremony. Furthermore, the study also discover that the Karen Tribe music consist of 11 pieces. Those forms are monophonic texture and separated into 2 categories; they are melody in term of requirement and response and the melody in the descriptive role. There are four modes or scales; three pitches, four pitches and seven pitches. Ranges of the pitches in these songs are 4, 6 and 9 steps of pitches. In general, the tempo is ♩ = 95 . In addition the imitation was found in melody and text in some song.

At present, the traditional Karen music at Pa Noi Pu Villegge, Tambon Mae U-su, Amphur Ta Song Yang, Tak Province is still remains in their modern lives. Even though the present situation and globalization have affected to their lives and the way of living, the people in the village have their efficiency role to conserve their cultural musicology and transfer generation to generation.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณ ดังรายนามที่จะกล่าวถึง ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และกรรมการคุมสอบปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขอขอบพระคุณ นายสมชาย คำด้อย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบุเต้อยู่ นายปรีชา กลิ่นหอม ครูโรงเรียนบ้านพะเด๊ะ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามด้านวัฒนธรรมทางดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ขอขอบพระคุณนางสุรางค์ อภิรมย์วิไลชัย (น้ำ) และ นายพิภพ อภิรมย์วิไลชัย (น้ำเขย) ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ และการติดต่อประสานงานกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ขอขอบคุณจ.ส.ต. ประชา รุ่งวิจิตร และครอบครัว รวมทั้งผู้สืบทอดทางด้านวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านปะน้อยภูทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญแก่ผู้วิจัย จึงขอยกย่องบรรพชนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ยังคงอนุรักษ์ และรักษาวัฒนธรรมประเพณีไว้ให้แก่ชนรุ่นหลังได้สืบทอดเจตนารมณ์สืบไป

ขอขอบคุณนายจรัญ กาญจนประดิษฐ์ นางสาวจุฑาทิри ยอดวิเศษ นางสาววิศรา บุญศรีสมบัติ นายมานิช นีบสูงเนิน และคณะเพื่อนๆ สาขาดุริยางคศาสตร์ไทย รุ่น 11 มหาวิทยาลัยศรี-นครินทรวิโรฒ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ นายบุญนำ ศรีตะลหุทัย (บิดา) นางดวงกมล ศรีตะลหุทัย (มารดา) และนางชฎานันท์ แรงกลีกร (พี่สาว) ซึ่งได้อบรมเลี้ยงดู สั่งสอน และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ให้ความรักความเมตตา ความอบอุ่น เป็นกำลังใจในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนสนับสนุนทุนการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยเกิดสติปัญญาและประสบผลสำเร็จ

นพมาศ ศรีตะลหุทัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านวัฒนธรรม.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาวเขา.....	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิเคราะห์บทเพลง.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	23
ขั้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล.....	23
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	26
ขั้นจัดทำข้อมูล.....	27
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
ขั้นสรุป.....	29
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปะน้อยปู่.....	31
ประวัติหมู่บ้านปะน้อยปู่.....	31
การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4 (ต่อ)	สถาบันครอบครัว.....	34
	การแต่งกาย.....	36
	อาชีพ.....	39
	สาธารณูปโภค.....	42
	การศึกษา.....	43
	สภาพทางวัฒนธรรมดนตรี.....	46
	ประวัติความเป็นมาของดนตรี.....	46
	เครื่องดนตรีประเภทต่างๆ.....	46
	ประเภทเครื่องดีด.....	46
	เตหน่า.....	47
	ประเภทเครื่องเป่า.....	50
	แกว.....	50
	ประเภทเครื่องหนัง.....	52
	กะป้อ.....	52
	ประเภทเครื่องตีหรือเครื่องกระทบ.....	54
	เจิ้งจิ.....	54
	เดะเปาะ.....	54
	วิธีการบรรเลง.....	55
	เตหน่า.....	55
	แกว.....	57
	กะป้อ.....	57
	เจิ้งจิ.....	58
	เดะเปาะ.....	59
	การประสมวงดนตรี.....	59
	การสืบทอด.....	60
	นักดนตรี.....	60
	บทบาททางวัฒนธรรมดนตรี.....	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ดนตรีประกอบพิธีกรรม.....	75
พิธีแต่งงาน.....	75
พิธีงานศพ.....	79
ดนตรีเพื่อความบันเทิง.....	81
ดนตรีประกอบการแสดง.....	82
บทเพลงของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู้ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก	
บทเพลง.....	82
เพลงบรรเลง.....	82
เพลงร้อง.....	82
วิเคราะห์บทเพลง.....	101
เพลงหม่ามีโพ.....	102
เพลงพอะฮือ.....	104
เพลงลากอเดอซ้อแหล่.....	106
เพลงมือแม่ลาแหล่.....	111
เพลงเก้เก้ได้.....	114
เพลงโทะเลออะอยู่.....	119
เพลงทาอ้ออะเจ้อ.....	124
เพลงท่าหล่อลี่.....	129
เพลงทาอ้อหล่อป่าได้ด้าเด้อเถ่บ้า.....	134
เพลงทาอะดอะป้าคโคเดอะโอบะ.....	139
เพลงทาลาอ้อทาลาอ้อ.....	142
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	146
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	146
ขอบเขตของการวิจัย.....	146
วิธีดำเนินการศึกษา.....	146
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	147

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) สรุปผลการศึกษาวิจัย	147
อภิปรายผล.....	155
ข้อเสนอแนะ.....	156
 บรรณานุกรม.....	 157
 ภาคผนวก.....	 161
ภาคผนวก ก.	162
ภาคผนวก ข.	167
 ประวัติผู้วิจัย.....	 172

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การประกอบอาชีพในชุมชน.....	41
2 จำนวนนักเรียน.....	44
3 จำนวนครู.....	45
4 วิธีการตั้งสายเตหน้า.....	56
5 วิธีการบรรเลงทำนองเจี๊ยะ (ฉาบ).....	58

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงการสืบเชื้อสายเผ่าพันธุ์ชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย.....	5
2 ลักษณะบ้านเรือนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.....	34
3 ลักษณะของห้องทำด้วยไม้ฟากผ่าซีก (ไม้ไผ่ผ่าซีก).....	34
4 ลักษณะครอบครัวขยาย.....	35
5 ลักษณะการแต่งกายของชายโสดชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.....	36
6 ลักษณะการแต่งกายของชายที่แต่งงานแล้ว.....	36
7 ลักษณะการแต่งกายของหญิงสาวชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.....	37
8 ลักษณะการแต่งกายของหญิงที่แต่งงานแล้ว.....	38
9 กรรมวิธีการทอผ้าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.....	38
10 อุปกรณ์สำหรับการทอผ้า.....	39
11 การทำไร่และปลูกพืช.....	39
12 การเลี้ยงสุกร.....	40
13 งานสาน ไซ้ใส่ของ จับสัตว์ ดักปลา.....	40
14 การทอย่าม ไซ้ใส่สิ่งของเครื่องใช้.....	41
15 ชายของหน้าร้าน.....	41
16 บริเวณหมู่บ้าน.....	42
17 ประปาภูเขา.....	43
18 เตหน้า (พิน).....	46
19 รูปร่างลักษณะเตหน้า.....	47
20 ส่วนประกอบลำตัวเตหน้า.....	48
21 ลำคอเตหน้า.....	48
22 ลูกบิดเตหน้า.....	48
23 สายเบรคจักรยาน.....	49
24 หลักเตหน้า.....	49
25 แกว (ปีเขาควาย).....	50
26 ลิ่นแกว.....	51

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ (ต่อ)	หน้า
27 รูปบังคับเสียงแกว.....	52
28 กล้องเสียงแกว.....	52
29 กะป้อ (กลอง).....	52
30 ขนาดตัวกะป้อ.....	53
31 ถ่วงหน้ากะป้อ.....	54
32 เจิ้งจิ (ฉาบ).....	54
33 เตะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่).....	54
34 วิธีการบรรเลงเตหน้า (พิณ).....	55
35 วิธีการบรรเลงแกว (ปี่เขาควาย).....	57
36 วิธีการบรรเลงกะป้อ (กลอง).....	57
37 วิธีการบรรเลงเจิ้งจิ (ฉาบ).....	58
38 วิธีการบรรเลงเตะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่).....	59
39 การจัดรูปแบบการประสมวงดนตรี.....	60
40 นายทูละ มิตระล่อม (นักดนตรี).....	61
41 นางดีซอ ไพรวัยชัย (นักดนตรี).....	62
42 นายอดุลย์ รุ่งวิจิตร (นักดนตรี).....	64
43 นายกิวา - (นักดนตรี).....	66
44 นายพะลาโพ - (นักดนตรี)	67
45 นายวิดิ วงศ์ไพระเสริฐ (นักดนตรี).....	68
46 นายแม่มะ วนาเฉลิม (นักดนตรี).....	70
47 นายพะโต๊ะ ทะเลเดิม (นักดนตรี).....	71
48 นางห่วยเจ้ รุ่งวิจิตร (นักร้อง).....	72
49 นายพะดี วนาเฉลิมเขต (นักดนตรี/รำดาบ).....	73
50 ประเพณีแต่งงานของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.....	78
51 การประกอบพิธีกรรมศพของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.....	80
52 เพลงทาบ้าสะมี (กล่อมเด็ก).....	83
53 เพลงหม่ามีโพ (กล่อมเด็ก).....	84

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ (ต่อ)	หน้า
54 เพลงพอะฮื้อ (กล่อมเด็ก).....	85
55 เพลงเก้เก้ได้ (เกี้ยวพาราสี).....	86
56 เพลงโทเลอะอยู่ (เกี้ยวพาราสี).....	87
57 เพลงทาช้อถิ (เกี้ยวพาราสี).....	88
58 เพลงทาช้ออะเจ้อ (เกี้ยวพาราสี).....	89
59 เพลงทาบ้าชะดอะเหล่เลอซีเลอซี (เกี้ยวพาราสี).....	90
60 เพลงทาล้อลี่ (เกี้ยวพาราสี).....	91
61 เพลงทาช้อเลอปาได้ะด้าเด้อเก้บ้า (เกี้ยวพาราสี).....	92
62 เพลงทาบ้าชะดอะปรัคคเตอะโอบะ (เกี้ยวพาราสี).....	93
63 เพลงทาช้อถิม่าลอะ (เกี้ยวพาราสี).....	94
64 เพลงทาล้อฮาล้อฮ้อ (เกี้ยวพาราสี).....	95
65 เพลงดอป้อแว (แต่งงาน).....	96
66 เพลงตะโล่ (แต่งงาน).....	97
67 เพลงจะแอ้หล้อสะ (แต่งงาน).....	98
68 เพลงทาม่าหล้อ (แต่งงาน).....	99
69 เพลงมือแม่ลาหมี่ (งานศพ).....	100

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษยชาติมีความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นการกำเนิดของมนุษย์ที่ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและมีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากสภาพภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ พืชพันธุ์ธรรมชาติ ที่เป็นตัวกำหนดความเป็นอยู่ การทำมาหากิน การแต่งกาย และเป็นพื้นฐานต่อแนวคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของมนุษย์แต่ละแห่งแต่ละเผ่าพันธุ์ และสะท้อนให้เห็นได้ถึงความจริงก้าวหน้าที่อดีตโดยพิจารณาจากปัจจุบัน ความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ มีผลถึงประสาทสัมผัสความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรม มีผลด้านพฤติกรรมทั้งทางกาย ความคิดและพฤติกรรมทางสังคม การออกเสียงในภาษาพูดมีผลมาจากระบบการเปล่งเสียง และระบบประสาทการฟัง ซึ่งมนุษย์ในส่วนต่าง ๆ ของโลก แม้จะฟังในสิ่งเดียวกันก็ได้ยินไม่เหมือนกัน และแปลความไปคนละอย่างตามสภาพพื้นฐานของตน ตัวอย่างที่พอจะเห็นได้ก็คือ การที่คนตะวันออก ออกเสียงไก่ชนต่างจากคนไทย ดังนั้นถึงแม้ระบบการเปล่งเสียงในภาษาที่เริ่มจากเส้นเสียงในลำคอ ช่องปาก ปุ่มเหงือก ไรฟัน เพดาน ลิ้น และริมฝีปาก จะมีเหมือน ๆ กัน แต่ก็มีวิธีการที่แตกต่างกัน รายละเอียดที่มีส่วนสัมพันธ์ลึกซึ้งกับโครงสร้าง ทำให้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารความหมายแตกต่างกันไปหลายตระกูลหลายเผ่า คนตริก็เช่นเดียวกัน เพราะธรรมชาติการได้ยินเสียงและวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากธรรมชาติ ทำให้มนุษย์แต่ละเผ่าคิดสร้างดนตรีตามระบบเสียงธรรมชาติและแนวคิดของตน ซึ่งล้วนมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อมนุษย์เท่าเทียมกันทั้งสิ้น (ปัญญา รุ่งเรือง. 2533 : 126)

วัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันในสังคมเดียวกัน ทำความตกลงกันว่า จะยึดระบบไหนดี พฤติกรรมใดบ้างที่จะถือเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ และมีความหมายอย่างไร แนวความคิดใดจึงเหมาะสม ข้อตกลงเหล่านี้คือการกำหนดความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม เพื่อว่าสมาชิกของสังคมจะได้เข้าใจตรงกัน และยึดระบบเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่งเราอาจเรียกกระบวนการที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงกันแล้วนี้ว่า “ระบบสัญลักษณ์” ดังนั้นวัฒนธรรมก็คือระบบสัญลักษณ์ในสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อสร้างเสร็จแล้วจึงสอนให้คนรุ่นหลัง ๆ ได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด เมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม มนุษย์ก็รู้ว่าอะไรคือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และส่วนใหญ่แล้วมนุษย์จะรู้ว่าอะไรทำแล้วอะไรไม่ควรทำ ฉะนั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมาก (อมรา พงศาพิชญ์. 2534 : 1-2)

คำว่า “ดนตรี” มีบุคคลมากมายที่ถามว่า ดนตรีคืออะไร และมีความหมายอย่างไร นักเขียนพหุอักษร (Lexicographer) ได้ให้คำจำกัดความว่า “ดนตรี” คือ วิทยาศาสตร์และศิลปะของการรวมเสียงเข้าด้วยกันอย่างมีจังหวะจะโคน เสียงในที่นี้คือเสียงของมนุษย์และเสียงของเครื่องดนตรี ด้วยการสอดแทรกท่วงทำนอง และการประสานเสียงเพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ แต่ก็มีหลายบุคคลพยายามหาคำจำกัดความว่า ศิลปะแขนงนี้เป็นเช่นไร บางคนกล่าวว่าเป็นภาษาของเทพเจ้า นักปรัชญาหลายคน เช่น เกอเธ่ (Goethe) กล่าวว่า ดนตรีคือการยกและเพิ่มระดับความสูงส่งในการแสดงออก เฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) นักปราชญ์ชาวอังกฤษ กล่าวว่า ดนตรีคือจุดสุดยอดของศิลปะ โรแมง โรลองด์ (Romain Rolland) กล่าวว่า ดนตรีคือคำพูดอันอมตะ นอกจากนี้คีตกวีหลายคนได้ให้ทัศนะไว้นำฟัง เช่น แมนเดลโซห์น (Maden Sohn) ดนตรีคืออาณาเขตที่คำพูดไม่สามารถตามถึงได้ ไชคอฟสกี (Tchaikovsky) กล่าวว่า ดนตรี คือสิ่งที่ให้เราารู้ถึงความงาม ซึ่งเราไม่สามารถหาได้ในโลกไหนอีก (สมโภช รอดบุญ. 2518 : 8)

ดนตรีเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเสียง มีทั้งความเป็นศิลปะและวิทยาศาสตร์ในตัวของคนตรีเอง มนุษย์มีความสัมพันธ์กับการใช้เสียงมานานแล้ว นับตั้งแต่เสียงพูดหรือเสียงสัญญาณต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกันและได้พัฒนาเรื่อยมาจนเป็นการขับร้องเพลง และการใช้เครื่องดนตรีหลากหลายชนิด เกี่ยวกับการการกำเนิดเสียงของคนตรีนั้น มีข้อสันนิษฐานและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า มนุษย์ในสมัยก่อนนั้นยังไม่เข้าใจในความเป็นไปของธรรมชาติ และความเชื่อกันว่า ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ โลก ดิน น้ำ ลม ไฟ และสรรพสิ่งในโลกรวมไปถึง กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตอันได้แก่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ล้วนอยู่ในความควบคุมของเทพเจ้าที่มีทั้งคุณ และให้โทษ ดังนั้นเพื่อให้ชีวิตมนุษย์ดำเนินไปอย่างปกติ ปราศจากภัยพิบัติหรือโลกภัยไข้เจ็บ จึงจำเป็นต้องสื่อสารกับเทพเจ้าเพื่อวิงวอนขอความเมตตาปรานี หรือให้เทพเจ้าช่วยอำนวยความสะดวกแก่พวกตนเช่น ขอให้ฝนตกเพื่อทำนาหรือบำบัดโลกภัยต่าง ๆ และวิธีการที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้ามีหลายวิธีเช่น การร้อง การเต้น หรือแสดงสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เชื่อว่าเทพเจ้าจะพอใจ และให้ในสิ่งที่ตนขอไว้ เช่น เต้นรำขอฝน แปลงเสียงอันหวาน ทำเสียงอีกทีก็ ฯลฯ สำหรับสิ่งที่คนโบราณใช้ติดต่อกับเทพเจ้าของพวกเขา น่าจะเริ่มต้นด้วยวิธีง่าย ๆ เช่น การตบมือ กระตืบเท้า การโยกตัว ร้องตะโกน หรือร้องไห้ และเมื่อเวลาผ่านไปนานมากขึ้น มนุษย์ผู้มีความสามารถในการจดจำและการใช้ความคิด ก็ได้ถ่ายทอดวิธีการร้องหรือการเต้นรำให้คนรุ่นต่อ ๆ มาให้สืบทอดกันต่อไป การร้องและการเคลื่อนไหวเหล่านี้คือ กำเนิดดนตรี และการเต้นรำ (ทิพย์สุตา ณาญโกมุท. 2543 : 1)

คำว่า “ชาติพันธุ์” หมายถึงกลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกันและที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 266) กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ได้มีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของตนเองหลายครั้ง ซึ่งจากการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานนี้ทำให้เกิดวัฒนธรรมอันหลากหลาย ทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง และวัฒนธรรมที่เกิดจากการผสมผสานจากวัฒนธรรมต่างถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีอยู่หลายกลุ่มด้วยกัน อาทิ กลุ่มคนมอญ ลาว จีน เขมร รวมทั้งชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งจัดเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาพูด การแต่งกาย ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตลักษณะเฉพาะตน ในประเทศไทยได้มีการกลุ่มชาวเขาหลายชนเผ่าอพยพโยกย้ายมาตั้งรกราก

แนวทางการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นั้นมีดังนี้

1. ทางทิศตะวันตกของภาคเหนือ ได้แก่ เผ่ากระเหรี่ยงต้องสู้ กระเหรี่ยงบเว ดังนั้นชาวไทยภูเขาเหล่านี้ จะกระจัดกระจายกันอยู่ตามภูเขาชายแดนทางด้านตะวันตกของประเทศไทย เช่น จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน และ เลย ลงมาถึงจังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น
2. ทางทิศเหนือของภาคเหนือ ได้แก่ จีนฮ่อ มูเซอ อีเก้อ เย้า แม้วหรือม้ง พวกนี้มีการอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาหลายระลอก จึงมีการแตกเป็นหลายกลุ่มหลายแขนงกระจายกันอยู่ทั่วไปในที่สูงของทุกจังหวัดในภาคเหนือ
3. ทางทิศตะวันออกของภาคเหนือ ได้แก่ แม้วหรือม้งซึ่งอพยพมาจากประเทศลาว และเข้ามาอยู่หนาแน่นในเขตจังหวัดพิษณุโลก น่าน เพชรบูรณ์ เลย

ชาวเขาในประเทศไทย พอจะจัดแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามลักษณะชาติพันธุ์ได้ 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มตระกูลเอเชียตะวันออก ซึ่งถือว่าเป็นพวกที่แต่เดิมเคยอาศัยอยู่ และตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นประเทศไทยมาก่อน ต่อมาอพยพแยกย้ายไปอาศัยอยู่ในเขตป่าบริเวณภูเขาสูง ได้แก่ เผ่าละว้าหรือลัวะ ขมุ ถิ่น ผีตองเหลืองจากกลุ่มตระกูลภาษา ออสโตร - เอเชียติก กลุ่มย่อยมอญ - เขมร และเผ่ากระเหรี่ยงจากตระกูลภาษาจีนและทิเบต ที่ในตำนานภาคเหนือกล่าวว่าอาศัยอยู่ร่วมกับพวกลัวะในสมัยพระนางจามเทวี

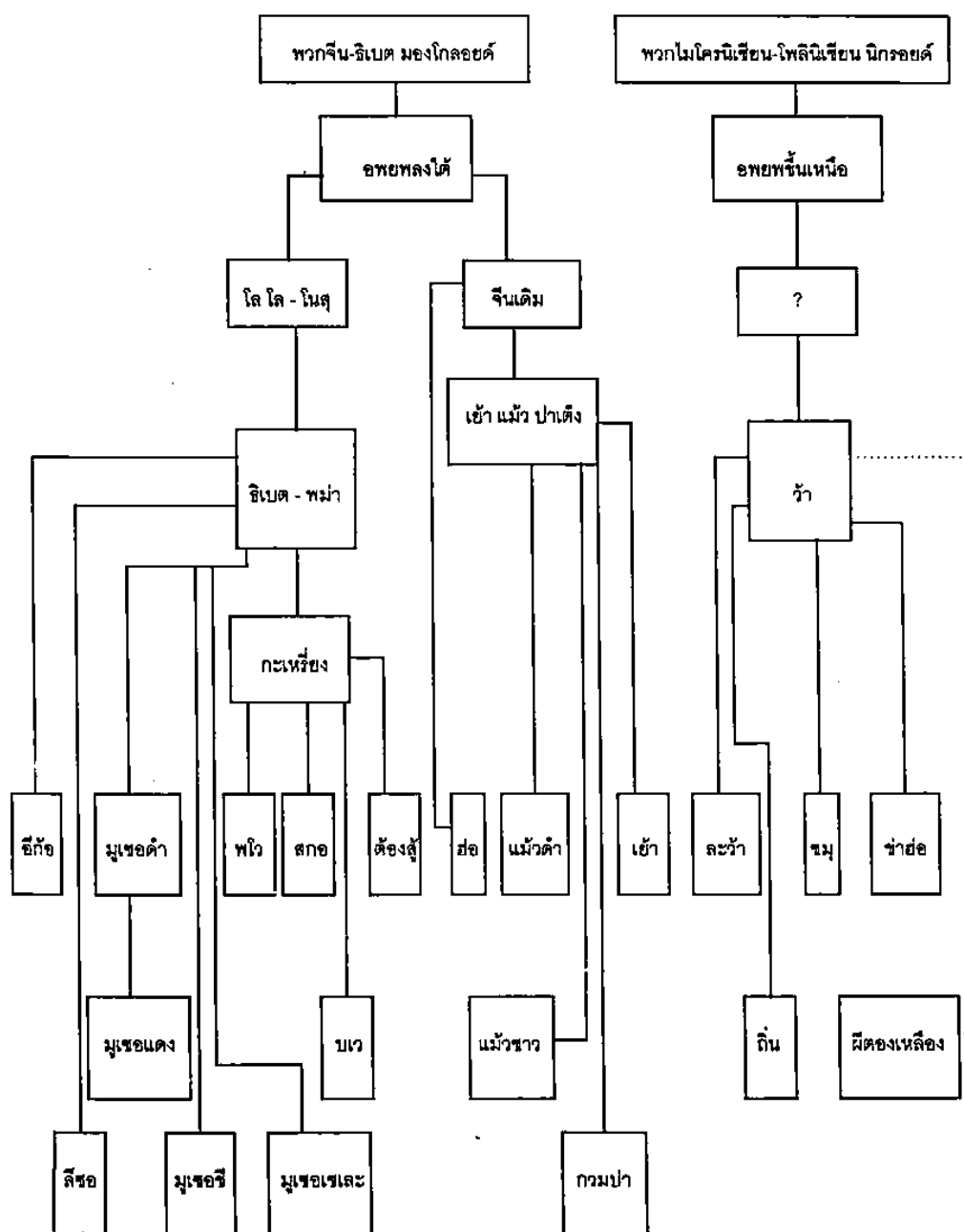
- กลุ่มตระกูลภาษาจีน - ทิเบต กลุ่มย่อยทิเบต - พม่า ซึ่งเป็นเผ่าที่เข้ามาในเขตประเทศไทยโดยอพยพมาจากที่อื่นเมื่อประมาณช่วงศตวรรษที่แล้ว บางเผ่าประสบปัญหาด้านการเมือง ได้แก่ เผ่าแม้ว เย้า มีปัญหากับเจ้าของพื้นที่ มูเซอ ลีซอ และอีเก้อ ชาวเขาเหล่านี้ตั้งหลักแหล่งและทำมาหากินอยู่เขตภูเขาสูง และบุกเบิกตัดฟันป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกินอยู่ตลอดมา (สถาบันวิจัยชาวเขา. 2538 : 6)

นักมานุษยวิทยาได้รายงานว่าชาวเขาในประเทศไทยมี 19 เผ่า ซึ่งหากจัดเข้าในตระกูลภาษาแล้ว อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ตระกูล คือ

1. ตระกูลจีน - ทิเบต (Sino-Tibetan) ได้แก่
 - 1.1 สาขาทิเบต - พม่า คือ ลีซอ มูเซอ และอีเก้อ
 - 1.2 สาขาคะเร็น คือ กะเหรี่ยง
 - 1.3 สาขาแม้ว (ม้ง) - เย้า
2. ตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) ในสาขามอญ - เขมร ได้แก่
 - 2.1 ละว้า
 - 2.2 ขมุ
 - 2.3 ผีตองเหลือง
 - 2.4 ก้อ
 - 2.5 ถิ่น
 - 2.6 ชาวบน
 - 2.7 ลัก
 - 2.8 ส่วย
 - 2.9 ไช่
 - 2.10 กูย หรือ กูย
 - 2.11 เขม้ง หรือ ชานอย
 - 2.12 ชาไก

3. ตระกูลมลายู - โปลิเนเซียน (Malayo-Polynesian) ในสาขามลายู ได้แก่ ชาวน้ำ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ชาวเขาในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 พวกคือ พวกที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณนี้มาก่อนชนชาติไทย กับพวกที่พึ่งอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ 100 กว่าปี การแบ่งชาวเขาออกเป็น 2 พวก เช่นนี้ เป็นการพิจารณาเวลาการอพยพเข้าสู่ประเทศไทย (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. 2518 : 4)

หมายเหตุ : ? หมายความว่ายังเป็นที่ยสงสัยว่าเป็นเชื้อสายเผ่าพันธุ์อะไร

ที่มา : Gordon Young, The Hill Tribes of Northern Thailand, (2d, ed.: Bangkok : The Siam Society, 1962), p.VII

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงการสืบเชื้อสายเผ่าพันธุ์ชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย

กะเหรี่ยง เป็นชาวเขาที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดของกลุ่มชนชาวเขาในประเทศไทย มีประชากรรวมกันประมาณ 321,900 คน คิดเป็นร้อยละ 46.34 ของจำนวนประชากรชาวเขาทั้งหมดที่มีอยู่ 694,720 คน นับเป็นเผ่าชนที่อาศัยอยู่รวมกับปามาตั้งแต่เดิม พวกเขามีความสัมพันธ์กับปามาโดยตลอด (จันทบูรณ์ สุทธิ. 2538) กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าแรกที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ก่อนพวก อีเก้อ มูเซอ ลีซอ ม้ง เย้า หากนับเวลาแล้วก็มากกว่า 200 ปี คนพื้นราบมักเข้าใจว่ากะเหรี่ยงคือ ยาง หรือ ยางกะเลอ และยังเข้าใจผิดอยู่มาก ถึงแม้จะอยู่จังหวัดเดียวกัน เห็นกะเหรี่ยงทุกวันก็ยังไม่ออกว่าเป็นกะเหรี่ยงกลุ่มใด ถ้าไม่ศึกษาหรือคุกกคล้อยอยู่กับกะเหรี่ยงมากพอ กะเหรี่ยงมีลักษณะทางกายภาพคล้ายกันก็คือ กะเหรี่ยงสะกอ กับกะเหรี่ยงโป แต่มีวิถีพอที่จะสังเกตได้คือ เครื่องแต่งกาย (เสื้อผ้า เครื่องประดับ) และภาษา (จรรยา ศรี งามสมบัติ. 2541)

วัฒนธรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เป็นวัฒนธรรมที่ผูกพันอยู่กับระบบนิเวศทางธรรมชาติอย่างกลมกลืน ซึ่งมีผลต่อชีวิตของชาวกะเหรี่ยงทั้งในมิติทัศน์ทางจักรวาลวิทยา ที่เชื่อว่าสรรพสิ่งมีชีวิตวิญญาณเป็นเจ้าของดูแล (โกวิท แก้วสุวรรณ. 2542)

ดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงนั้น กล่าวว่ากะเหรี่ยงสะกอในภาคเหนือเป็นพวกที่มีความสามารถร้องเพลงและการร้องเพลงนั้นเป็นการร้องอย่างมีแบบแผน มีการกำหนดชนิดของเพลงว่าเพลงใดควรร้องในงานอะไร (สุริยา รัตนกุล. 2539) สำหรับเครื่องดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีเครื่องดนตรีที่ทำด้วยเขาสัตว์หรืองาช้าง เจาะรูบันไดเสียงและเป่าทางโคน เครื่องดนตรีชนิดนี้เรียกว่า “แกว” หรือ “กอย” และยังมี กลอง ฆ้อง และฉาบด้วย (รำภา กุลสมบุญ. ม.ป.ป.)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู้ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เพื่อศึกษาสภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรี ดนตรีที่เกี่ยวข้องพิธีกรรมหรืองานรื่นเริงต่าง ๆ บทเพลงและดนตรีที่ยังมีการสืบทอดอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต สังคม ความเป็นอยู่ จารีตประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันดนตรีชาวเขาเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นชาวเขาเผ่าไหนก็ตาม นับวันมีแต่จะสูญหายไปเพราะสภาพสังคมในปัจจุบัน และสิ่งแวดล้อมในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผลจากการสืบทอดที่ขาดตอนตลอดจนบทบาทดนตรีได้ลดน้อยลง อาจส่งผลให้วัฒนธรรมดนตรีสูญหายไปได้ในอนาคต ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญ มีความสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล อีกทั้งเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปะด้านนี้ไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งจะได้ข้อมูลพื้นฐานและแนววัฒนธรรมพื้นฐานของสังคมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
หมู่บ้านปะน้อยบุญ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
2. ศึกษาบทเพลงชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยบุญ ตำบลแม่อุสุ
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ความสำคัญของการวิจัย

สำหรับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงถือว่าดนตรีมีบทบาทและหน้าที่ต่อสังคม ดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางของสังคมที่ทำให้เกิดความรักสามัคคีภายในหมู่บ้าน ดนตรีส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต อาทิ การเกี่ยวพาราฮี พิธีแต่งงาน งานฉลองปีใหม่ หรือ แม้กระทั่งพิธีงานศพ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน อาจส่งผลกระทบต่อให้ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีบทบาทน้อยลง และอาจสูญหายได้ในอนาคต จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะทำการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านดนตรีให้แก่ผู้ที่สนใจ อีกทั้งยังสร้างจิตสำนึก ตระหนัก และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมดนตรี ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะพื้นที่ หมู่บ้านปะน้อยบุญ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตากเท่านั้น
2. การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะทำการศึกษารวบรวมองค์ความรู้โดยเน้นเฉพาะสภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรี บทเพลง เครื่องดนตรี เป็นสำคัญ อาทิ ประวัติที่มาของดนตรี เครื่องดนตรี ส่วนประกอบของเครื่องดนตรี วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างเครื่องดนตรี วิธีการบรรเลง บทเพลง นักดนตรี การถ่ายทอดดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการบรรเลงดนตรีที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและงานรื่นเริงต่าง ๆ ที่ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำศัพท์ภาษากะเหรี่ยงที่ใช้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ทำการถ่ายทอดคำศัพท์นี้ด้วยภาษาไทย ให้ใกล้เคียงกับเสียงเดิมมากที่สุด มิได้ยึดถือตามหลักภาษาศาสตร์แต่อย่างใด

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลุ่มเสียง	หมายถึง	กลุ่มของระดับเสียง หรือโน้ตที่นำมาจัดเรียงกันเป็นลำดับขึ้นจากเสียงต่ำขึ้นไปเสียงสูง หรือจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ
ทำนอง	หมายถึง	เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ที่สลับซับซ้อนกัน แต่ละเพลงจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน
องค์ประกอบของดนตรี	หมายถึง	ส่วนสำคัญพื้นฐานที่ทำให้ดนตรีเห็นรูปร่างขึ้นมาได้
องค์ประกอบของการเล่น	หมายถึง	ส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบในการเล่นเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ ผู้เล่น การแต่งกาย โอกาสที่เล่น เวลา สถานที่ เป็นต้น
ประโยคเพลง	หมายถึง	แนวทำนองที่ดำเนินไปถึงจุดพัก รวมถึงวลีย่อยของทำนองที่สามารถแบ่งวรรคตอนได้ โดยมีลักษณะเฉพาะของแต่ละเพลง
อัตราความเร็ว	หมายถึง	ความเร็วของบทเพลงต่าง ๆ ที่อัตราความช้าเร็วต่างกันออกไป อาจมีจังหวะเร็ว ปานกลาง หรือช้าก็ได้ โดยใช้สัญลักษณ์ ♩ = 80 เป็นต้น
เครื่องหมายกำหนดจังหวะ	หมายถึง	สัดส่วนจังหวะซึ่งบอกว่าใน 1 ห้องเพลงนั้นจะมีการเคาะ (Beat) เพื่อนับจังหวะกี่ครั้ง และ 1 เคาะนั้นมีค่าเท่ากับตัวโน้ต (หรือตัวหยุด) ชนิดใด
โหมด	หมายถึง	ในความหมายทางทฤษฎีดนตรีมี 2 ความหมาย ความหมายแรกใช้ในการอธิบายทฤษฎีเสียงว่า ทฤษฎีเสียงมี 2 โหมด ได้แก่ โหมดเมเจอร์ และไมเนอร์ ส่วนความหมายที่ 2 เป็นบันไดเสียงโบราณที่ใช้ในเพลงโบสถ์ จึงเรียกว่า โหมดเพลงโบสถ์ (Church Mode)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดนตรีชนเผ่า นั้น เนื่องจากปัจจุบันมีผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้า และเขียนบทความเผยแพร่ใน เอกสารวารสาร และหนังสือต่าง ๆ ไว้พอสมควรแต่มีจำนวนไม่มากนัก เนื้อหาส่วนใหญ่มีการกล่าวถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาดุริยางคศาสตร์ชาติพันธุ์ ในหลาย ๆ ทศนะ โดยเน้นในด้าน การรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรม การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน พิธีกรรมและความเชื่อ รวมทั้ง ทางด้านดนตรี ในปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าและวิจัยมากขึ้น ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมา มาใช้ประกอบการวิจัยครั้งนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง แหล่งข้อมูลนี้ได้มา จากเอกสารงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ ตำราหนังสือต่าง ๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม
- 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
- 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาวเขา
- 1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บทเพลง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านวัฒนธรรม

พระยาอนุมานราชธน (2515:2) ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ในฐานะของนัก มานุษยวิทยาว่า วัฒนธรรมหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้จากกัน และสืบทอดเนื่องเป็นความเจริญก้าวหน้า ส่วน สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2527:13-17) ได้กล่าวถึงความหมาย ของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือ แนวทางในการแสดงออกของวิถีชีวิตทั้งปวงที่บุคคลของกลุ่มชน คิดขึ้นหรือกระทำขึ้นเป็นต้นแบบ หรือเสริมต่อขึ้นแล้วคนส่วนใหญ่ของกลุ่มชนคิดขึ้นหรือกระทำขึ้น เป็นต้นแบบ แล้วคนส่วนใหญ่ของกลุ่มชนยอมรับสืบทอด จนกระทั่งสิ่งนั้นส่งผลต่อนิสัยของความคิด การเชื่อถือและการกระทำของคนหมู่มากแห่งกลุ่มชนนั้น

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ (2531:2-3) วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลผลิตของ มนุษย์ในสังคม เป็นต้นว่า ความคิด ความรู้สึก ความประพฤติ กิริยาอาการ ศิลปะ ประเพณี

กฎหมาย ประดิษฐ์ตระกรมต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมพื้นบ้านมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะเป็นวิชาที่มีหลักเกณฑ์สามารถพิสูจน์ได้ ขณะเดียวกันก็เป็นศิลปะที่มีความงดงาม ไพเราะ เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก

ยศ สันตสมบัติ (2540 : 199-200) ได้กล่าวถึงมนุษย์กับวัฒนธรรมว่าศาสนาเป็นประสบการณ์ยากแก่การทำความเข้าใจและอธิบายได้ ตั้งแต่รุ่งอรุณแห่งประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้ทำการประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ บวงสรวงเทพยดาฟ้าดิน สร้างเทพภรณ์ม โสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผี ปีศาจ วิญญาณและพระผู้เป็นเจ้า ศาสนามีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ ศาสนาโยงกับสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความเชื่อทางศาสนามีอิทธิพลแทรกซึมเข้าสู่ปริวิตถลของสังคมวัฒนธรรม และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ศาสนาต่าง ๆ ของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านของรูปแบบ เช่น การจัดองค์กรและพิธีกรรม และในด้านของเนื้อหาและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น บางศาสนามีความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ บางศาสนามีความเชื่อพระเจ้าองค์เดียว บางศาสนาไม่มีเลย และบางศาสนามีความเชื่อในเรื่องผีหรือวิญญาณ ขอบเขตของอำนาจของเทพเจ้าและจิตวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายก็มีความแตกต่างกันไป เทพเจ้าในศาสนาบางองค์เป็นทั้งผู้สร้างและผู้ทำลายล้างมนุษย์ บางศาสนาแบ่งแยกงานและอำนาจหน้าที่ให้เทพเจ้าแต่ละองค์ ลดหลั่นกันออกไป เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบางศาสนาไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของมนุษย์โดยตรง แต่บางศาสนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เข้ามายุ่งเกี่ยวโดยตรง ด้วยการให้คุณหรือโทษในกิจกรรมและวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์ ในศาสนาที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามายุ่งเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์โดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมีลักษณะความเกรงขามและความหวาดกลัว ก่อให้เกิดพิธีกรรมเช่นสรวงบูชาเพื่อความเอาใจ และต่อรองกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น ศาสนาตามทัศนะทางมานุษยวิทยา จึงบ่งบอกนัยถึงการขยายความทางสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ออกไปสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ

นิคม วงเวียน (2526 : 168) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมส่วย (กุ่ม) ด้านความเชื่อในจังหวัดสุรินทร์ โดยกล่าวถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดสุรินทร์ ความเชื่อและประเพณีของชาวส่วย เช่น ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์และไสยศาสตร์ ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอบรมในสังคม ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับโชคลาภและปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผลจากวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกของชาวส่วย โดยทั่วไปมีลักษณะที่เด่น ๆ คือ รักสันโดษ มักน้อย นิยมใช้ชีวิตอย่างมีความสุข โดยเฉพาะเน้นในด้านความสุขทางจิตใจ ไม่เน้นวัตถุและมีความเชื่อในเรื่องผี เทวดา ปรากฏอยู่ทั่วไป เชื่อทางด้านไสยศาสตร์ สุทธิวงศ์ พงศ์โพธิ์ (2525 : 210) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ในหนังสือ วัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติภาคใต้ โดยกล่าวถึง

วัฒนธรรมพื้นบ้านว่ามีบทบาทและหน้าที่นานาประการที่สำคัญ คือ ช่วยผดุงเสถียรภาพ และเป็นกำลังสนับสนุนการแผ่ขยายของแบบอย่างการดำเนินชีวิต เป็นสิ่งที่สังคมปกป้องรักษามาตั้งแต่อดีต ทำให้เราสามารถเข้าใจ และหยั่งถึงความต้องการที่จำเป็น รวมทั้งความมุ่งหมายของสังคมนั้น ๆ ตลอดจนสิ่งที่กดดันให้เกิดปัญหาขัดขวางการอยู่ดีกินดี

ประเวศ วะสี (2537 : 13-22) ได้จัดทำหนังสือ “วัฒนธรรมกับการพัฒนา” ซึ่งพิมพ์เผยแพร่เนื่องในปี่รณรงศ์วัฒนธรรมไทย 2538 โดยกล่าวถึงคุณลักษณะของวัฒนธรรมที่เข้มแข็งว่าเป็นรากฐานของสังคมแต่ละสังคม สามารถเป็นเครื่องมือที่ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็งว่าเป็นรากฐานของสังคมแต่ละสังคม สามารถเป็นเครื่องมือที่ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง แบ่งคุณลักษณะของวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ออกเป็น 8 ประการ

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย
2. กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น
4. มีความเป็นบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง และความสมดุลยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

1.2 เอกสารเกี่ยวกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

สุริยา รัตนกุล (2538 : 1) ได้กล่าวว่า กะเหรี่ยง เป็นชื่อที่คนทั่วไปใช้เรียกกลุ่มชนชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่ง ที่อาศัยอยู่หนาแน่นในบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย ชื่อ “กะเหรี่ยง” เป็นชื่อที่เรียกตามอย่างมอญซึ่งเรียกกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้ว่า “กะเรง” ชนกลุ่มนี้ (ยกเว้นกลุ่มตองสู) เรียกตนเองว่า “ปกาเกอญอ” ซึ่งแปลว่า “คน” ทางภาคเหนือของประเทศไทยและทางรัฐฉานของพม่า กลุ่มชนนี้เป็นที่รู้จักกันในนามว่า “ยาง” ซึ่งเป็นคำที่พวกราชนหรือไทยใหญ่ใช้เรียกกะเหรี่ยงพม่าเรียกกะเหรี่ยงว่า “คะหยิ่น” ซึ่งหมายถึงกะเหรี่ยงสะกอและโป นอกจากคำนี้แล้วยังพบว่า มีการใช้คำว่า “กะเหรี่ยงขาว” (White Karen) ซึ่งใช้เรียกทั้งกะเหรี่ยงสะกอและโป ส่วนทางภาคตะวันตก เช่นจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ บางครั้ง จะใช้คำว่า “กะหรั่ง” เรียกกลุ่มชนกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2506 : 67-68) กล่าวว่า ในบรรดาชาวเขาที่กระจัดกระจายอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทยอยู่ในขณะนั้นกะเหรี่ยงนับว่าเป็นชาวเขาที่มีจำนวนมากที่สุด นักประวัติศาสตร์บางท่าน

สันนิษฐานว่าเดิมทีนั้น พวกนี้อาศัยอยู่ในดินแดนด้านตะวันออกของธิเบต แล้วเข้ามาตั้งอาณาจักรอยู่ในประเทศจีน เมื่อ 733 ปีก่อนพุทธกาลหรือประมาณ 3,238 ปีล่วงมาแล้ว ชาวจีนเรียกว่าชนชาติโจว ภายหลังถูกกษัตริย์จีนรุกรานเมื่อ พ.ศ. 207 จึงพากันแตกพ่ายหนีลงมาอยู่บริเวณลุ่มน้ำแยงซี ต่อมาเกิดปะทะกับชนชาติไทยจึงถอยร่นลงมาอยู่ตามลำแม่น้ำโขง และแม่น้ำสาละวินในเขตพม่า กะเหรี่ยงเคลื่อนย้ายลงมาอยู่ตอนใต้ก่อนชนชาติไทย แต่ภายหลังพวกตระกูลมอญ - เขมร ชนชาตินี้อาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกในเขตพมามากกว่าอยู่ในประเทศไทย และมีรัฐของตนเองต่างหากถึงสองรัฐ คือรัฐกะยาซึ่งเป็นดินแดนของกะเหรี่ยงแดง กับรัฐต๋อตูแล อันเป็นถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงขาว กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในเขตไทย ก่อนที่ชนชาติไทยจะเคลื่อนย้ายลงมาสู่แหลมสุวรรณภูมิ แต่มีจำนวนเพียงเล็กน้อย และเข้ามาอยู่ภายหลังพวกละว้า การอพยพครั้งสำคัญของกะเหรี่ยงเข้าสู่ประเทศไทยเกิดขึ้นในสมัยเมื่อพระเจ้าอลองพญา กษัตริย์พม่าทำสงครามกับพวกมอญ พวกมอญพ่ายแพ้ถูกกองทัพพม่าติดตามฆ่าฟันอย่างหนัก ในขณะนั้นพวกกะเหรี่ยงมีความสัมพันธ์อันดีกับพวกมอญและให้ที่พักหลบภัยแก่พวกมอญ เมื่อพม่ายกกองทัพติดตามมาพวกกะเหรี่ยงหวั่นเกรงภัยที่จะเกิดขึ้นจึงพากันอพยพหนีเข้าสู่เขตไทย การอพยพของชาวกะเหรี่ยงเข้าสู่ประเทศไทยนอกจากจะมีสาเหตุจากการหลบหนีภัยอันตรายมาแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจอีกด้วย กล่าวคือเมื่อการทำมาหากินทางเขตพม่าฝืดเคือง พวกนี้ก็พากันอพยพเข้ามาหาทำเลที่ทำกินใหม่ในเมืองไทย ซึ่งลักษณะการอพยพแบบนี้ไม่ใช่เกิดเฉพาะแต่กะเหรี่ยงเท่านั้น ยังรวมถึงชาวเขาเผ่าอื่นอีกด้วยที่พากันอพยพเข้าสู่ประเทศไทย เพราะปัญหาความยากลำบากในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม

สุริยา รัตนกุล (2538 : 4-5) ได้กล่าวว่า กะเหรี่ยงที่พบในประเทศไทยแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะภาษาและความเป็นอยู่ได้ 4 กลุ่ม เรียงลำดับจากกลุ่มที่มีจำนวนมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. กะเหรี่ยงสะกอ (Sgaw Karen)

คนไทยในภาคเหนือเรียกกะเหรี่ยงสะกอว่า “ยางขาว” นอกจากนี้ ยังมีคำอื่นที่ใช้เรียกกะเหรี่ยงสะกอได้แก่ “ยางกะเลอ ยางป่า ยางเปียง” กะเหรี่ยงสะกอเรียกตัวเองว่า “จกอ” กล่าวว่า เป็นกลุ่มกะเหรี่ยงที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีจำนวนประชากรประมาณ 500,000 คน อาศัยอยู่ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี และแถบชายแดนไทย-พม่า ทั่วไป

2. กะเหรี่ยงโป (Pwo Karen)

คนไทยในภาคเหนือเรียกกะเหรี่ยงโปว่า “พล่อ” หรือ “โพล่ง” บ้างก็เรียกว่า “ยางदैะदै ยางบ้าน” กะเหรี่ยงโปมีจำนวนประชากรเป็นที่สองรองจากกะเหรี่ยงสะกอ คือประมาณ 70,000 คน อาศัยอยู่แถบจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ ตาก

อุทัยธานี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ คนส่วนมากมักเข้าใจว่ากะเหรี่ยงสะกออาศัยอยู่เฉพาะทางภาคเหนือ และกะเหรี่ยงโปอาศัยอยู่ทางภาคตะวันตก แต่แท้จริงแล้วจะพบกะเหรี่ยงทั้งสองกลุ่มอยู่ในจังหวัดเดียวกัน แต่แยกหมู่บ้านไม่ปะปนกัน

3. กะเหรี่ยงคะยา (Kayah) แบริ (Bre) บเว (Bwe)

คนไทยภาคเหนือและไทยใหญ่เรียกกะเหรี่ยงคะยาว่า “ยางแดง” ตามการแต่งกายของหญิงที่แต่งงาน แล้วซึ่งนิยมใส่เสื้อและนุ่งซิ่นทอแซมด้วยสีแดง การเรียกชื่อตามสีของเครื่องนุ่งห่มทำให้เกิดความเข้าใจผิด และเรียกกะเหรี่ยงโปว่า “ยางแดง” เช่นกัน เพราะมีการแต่งกายด้วยสีแดงในทำนองเดียวกัน นอกจากนี้ก็ยังพบคำว่า “กะเหรี่ยงแดง” (Red Karen) ใช้เรียกกะเหรี่ยงคะยาเช่นกัน กะเหรี่ยงคะยามีจำนวนน้อยประมาณ 1,500 คน อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านห้วยเสือเฒ่า หมู่บ้านห้วยเตี๋ย และหมู่บ้านขุนห้วยเตี๋ย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. กะเหรี่ยงตองสุ / ตองตู (Taungthu) หรือปาโอ / พะโอ (Pa-o)

พม่าและไทยใหญ่เรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ตองสุ” ซึ่งหมายถึง “ชาวเขา” ผู้หญิงกะเหรี่ยงตองสุใส่ชุดสีดำ จึงมีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษว่า “Black Karen” หรือ “กะเหรี่ยงดำ” ตองสุมีจำนวนน้อยมาก ประมาณ 600 คน อาศัยอยู่ในไม่กี่หมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

นอกจากกะเหรี่ยง 4 กลุ่มที่กล่าวไปแล้วนี้ ยังมีกะเหรี่ยงกลุ่มเล็ก ๆ ที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและเป็นที่รู้จักกันดี คือ ปาดอง (กะเหรี่ยงคอยาว) และล้าสุดที่ตามหลังปาดองมาคือ กะยอ (กะเหรี่ยงหุยาว)

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาวเขา

สนธิ วงศ์ประเสริฐ เขียนบทความเพลงและการละเล่นของชาวเขาเผ่ามูเซอ ว่ามูเซอ (แดง) มีพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปแบบเพลง 3 ประเภท ได้แก่ เพลงที่แสดงออกในวัด หรือ หอเย่ เพลงร่ายรำในเทศกาลฉลองปีใหม่ และเกี่ยวพาราฮี การเป่าเสียงที่ออกมาเป็นภาษาพูด ปิกะลุยหรือขลุ่ย ทำขึ้นจากไม้ไผ่ยาวประมาณ 10 นิ้ว มีรูบังคับ 3-4 รู แะซี่กู่ย หรือซิง มักนิยมในการเกี่ยวพาราฮี มี 2 สาย เครื่องดนตรีชนิดนี้ได้รับถ่ายทอดจากชนเขาเผ่าลีซอ และหน่อเมอะตุหรือแคน มีขนาดเล็กเท่ากับแคนของชาวเขาเผ่าอีเก้อ ใช้ประกอบการเต้นรำภายในหอเย่หมู่บ้าน และการฉลองปีใหม่

สมัย สุทธิธรรม (2541) ได้กล่าวถึง ชีวิตคนบนดอยของชาวเขาเผ่ามูเซอ เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านและดนตรีไว้ในหนังสือชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง มูเซอ ว่ามูเซอมักจะให้ความสำคัญกับดนตรีและการละเล่นพื้นเมืองในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานปีใหม่ และงานที่เกี่ยวกับการเฉลิมฉลองวันสำคัญอื่น ๆ ที่นิยมเล่นกันมาก ได้แก่ ลูกข่าง ร่วมกับการขับร้องดนตรีและการเต้นรำ โดยนิยมเล่น

กันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ถือเป็นการเฉลิมฉลอง บทบาทของดนตรีถูกนำไปใช้ในการประกอบพิธีกรรม งานรื่นเริง และใช้เป็นสัญญาณแห่งความรัก นอกจากนั้นดนตรียังใช้ในงานพิธีศพอีกด้วย มูเซอกับดนตรีจึงเป็นของคู่กัน เครื่องดนตรีที่สำคัญของมูเซอมีดังนี้

1. หน่อ (แคน) ทำด้วยเต้าแคนกับเลาแคน 5 เลา ลั่นและที่เป่า มี 3 คู่เสียง สำเนียงที่เป่ามีเสียงทุ้มกว่าแคนของอีก้อ
2. อาถ่า (จ้องหน่อง) ทำด้วยไม้ไผ่ที่ค่อนข้างแก่ ลักษณะคล้ายจ้องหน่องของภาคอีสาน แต่มีขนาดเล็กกว่า เสียงเบาใช้ในงานรื่นเริงและเกี่ยวพาราสีหญิงสาว

ประเสริฐ ชัยพิภุสิต เขียนบทความเพลงและการละเล่นของลื้อ ว่าเพลงร้องของชาวลื้อมีหลายประเภท แบ่งตามลักษณะของโอกาส เหตุการณ์ หรือกิจกรรมที่จัดสำหรับดนตรีของชาวเขาเผ่าลื้อมีเครื่องดนตรี 3 ชนิด ได้แก่ ซอบี หรือ ซอป้อ (พิณ) ผู้หลู (แคนน้ำเต้า) หยื่อหลู (ขลุ่ย) เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชนิด ใช้เล่นเพื่อเกี่ยวพาราสีหรือประกอบการเต้นรำ ซึ่งการเต้นรำจะขาดดนตรีไม่ได้ เพราะเสียงดนตรีจะเป็นผู้นำจังหวะในการเต้นรำ เพลงที่ใช้เล่นของซอบีมีประมาณ 40 เพลง ผู้หลู หยื่อหลู ประมาณ 10 เพลง

สำหรับในเรื่องของดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า ชอบ คชาอนันต์ และสมเกียรติ จำลอง (2531 : 86) ได้กล่าวไว้ว่าดนตรีของเย้ามีลักษณะเป็นการเล่นดนตรีแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน โอกาสในการเล่นดนตรีของชาวเย้าค่อนข้างจำกัดคือ ดนตรีมีโอกาสนำออกมาเล่นได้เฉพาะเพื่อเป็นส่วนประกอบในการดำเนินพิธีกรรมใหญ่ ๆ หรือสำคัญตามคัมภีร์การประกอบพิธีกรรมที่ระบุไว้ว่าต้องใช้ดนตรีประกอบเท่านั้น เช่น พิธีกรรมแต่งงาน พิธีบวช พิธีกรรมเกี่ยวกับงานศพ พิธีกรรมตั้งวิญญาณคนตายจากนรก เป็นต้น และในบางพิธีกรรมเหล่านี้ การใช้ดนตรีร่วมประกอบพิธีกรรมยังไม่อาจใช้เครื่องดนตรีครบทุกประเภทได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของพิธีกรรมและคุณสมบัติของบุคคลที่เป็นเจ้าของพิธีกรรม เช่น ดนตรีประกอบพิธีกรรมให้แก่ผู้ตายที่ไม่เคยผ่านการบวชใหญ่ จะใช้ไม่ได้ หรือพิธีตั้งวิญญาณขึ้นจากนรก จะใช้ดนตรีเพียงฉาบและกลอง เป็นต้น

รัตนา มณีประเสริฐ เขียนบทความเพลงและการละเล่นพื้นบ้านแม่ : ภาพสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าเพลงพื้นบ้านมี 2 ลักษณะ คือ เพลงที่ใช้ร้องประกอบพิธีกรรม และเพลงสำหรับการร้องเล่น การเล่นเพลงร้องนั้นสามารถเล่นโดยใช้เครื่องดนตรีในการร้องได้ เช่น เพลงแคน เพลงขลุ่ย เพลงหย่า เพลงใบไม้ เป็นต้น

โรงเรียนสงครามจิตวิทยา (2518 : 13) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชาวเขาเผ่าม้งไว้ว่า ในเวลาค่ำคืนม้งนิยม ชักชวนกันออกเป็นเกี่ยวพาราสีที่บริเวณป่าอยู่ใกล้หมู่บ้าน ปกติแล้วชายหนุ่มกับหญิงสาวจะไม่เกี่ยวพาราสีกันในบ้านเรือนเพราะถือว่าเป็นการผิดผี หลังจากหอบผ้าห่มไปรอเวลาอยู่ไม่ไกลจากบ้านหญิงสาวเท่าใดนัก เมื่อชายหนุ่มแน่ใจว่าพ่อแม่ของหญิงสาวนอนหลับแล้ว ชายหนุ่มจะ

เดินเข้าไปใกล้ห้องนอนของหญิงสาว เพื่อชักชวนหญิงสาวออกมาจากบ้านไปพลอดรักในป่า การชักชวน
 นิยมทำกัน 2 วิธี คือ โดยการกระซิบและเป่า “จาง” เรียก การกระซิบชวนจะต้องแผ่วเบาเพียงให้
 ฝ่ายหญิงได้ยินเท่านั้น และยังได้กล่าวประเพณีเกี่ยวกับการตายไว้ว่า เมื่อมีคนตายญาติพี่น้องจะ
 ช่วยกัน ล้างหน้า ทาแป้ง และแต่งตัวเสื้อผ้าใหม่ให้แก่ศพ ทั้งนี้เนื่องจากมีความเชื่อว่าคนตายจะได้
 เป็นที่ชื่นชม และได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากคนอีกโลกหนึ่ง เพื่อให้งานศพได้เป็นไปโดยเรียบร้อย
 ญาติพี่น้องของผู้ตายจะตกลงเลือกหัวหน้าขึ้นจัดการในพิธีนี้ หัวหน้าจัดการงานศพดังกล่าวนี้จะ
 มอบหมายงานบางอย่างให้ญาติพี่น้องผู้ตายช่วยทำ อาทิ สร้างที่ตั้งศพภายในบ้าน เช่นอาหารคน
 ตาย เป่าแคน ตีกลอง หุงข้าว ทำอาหาร ต่อบีบศพ ผ่าฟืน ตักน้ำ ต้มน้ำดื่ม รวบรวมข้าวสาร
 หนี้สินของผู้ตาย งานที่ค่อนข้างหนักมากเพราะต้องกระทำติดต่อกันได้แก่การเป่าแคนและการตีกลอง
 เสียงแคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงกลองเป็นสัญลักษณ์แสดงว่ามีพิธีศพในบ้านนั้น ส่วนเสียงแคนนั้นมี
 เพลงเฉพาะในพิธีศพจะนำไปเป่าเล่นในโอกาสอื่นไม่ได้ ส่วนกลองนั้นถ้าไม่มีพิธีศพห้ามตีโดยเด็ดขาด
 การตายโดยโรคระบาดนั้นจำนำไปฝังโดยทันที ไม่มีการจัดพิธีศพแต่อย่างใด

ในเรื่องดนตรีและความเชื่อนั้น วสันต์ข่าย อิมโอะฮู (2543 : บทคัดย่อ) ได้สรุปว่า มัง ถือ
 ว่า “เค่ง” เป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญที่สุด เชื่อว่าสื่อสารกับวิญญาณได้ ใช้เป่าในพิธีกรรมความเชื่อ
 ได้แก่ ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย จึงมีพิธีศพถือว่าเป็นพิธีที่สำคัญที่สุด มีเพลงสำหรับเป่า
 เวลาเช้า เวลาเที่ยง เวลาเย็น ห้ามเป่าปนกันหรือเล่นกัน ห้ามสตรีเป่าเค่งในงานศพ เป็นต้น ใน
 ทำนองเดียวกันนั้น

โกวิท แก้วสุวรรณ (2542 : 150) ได้ศึกษาดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงโป ในหมู่บ้าน
 เกาะสะเดิง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยสรุปพิธีกรรมเรียกขวัญที่เป็นมุมมองทาง
 มานุษยวิทยาการดนตรีมีในพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงว่า ดูทุหล่า เป็นการสื่อสารระหว่างคน
 กับวิหูล่า ด้วยการใช้นเสียงเคาะและเสียงสวด จากการศึกษาพบว่า เสียงเคาะและเสียงสวดนั้นมี
 ลักษณะเป็นดนตรี คือ 1) ผู้ประกอบพิธีกรรมมีลักษณะเป็นดนตรี 2) ด้านองค์ประกอบดูทุหล่า
 การเคาะอย่างมีจังหวะสม่ำเสมอ และการสวดด้วยเสียงสูงต่ำอย่างมีจังหวะลีลา 3) อุปกรณ์ที่ใช้ทำ
 ให้เกิดเสียงในการทำพิธีทำให้เกิดเสียงนั้นเปรียบเป็นเครื่องดนตรี และได้สรุปว่า ดูทุหล่า เป็นดนตรี
 ที่ใช้ในการประกอบพิธีเรียกวิหูล่า

สุจิตลักษณ์ ดีผดุง และสรินยา คำเมือง (2540 : 36-37) ได้กล่าวว่า เพลงที่มีมาแต่เดิม
 ในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโปคือ เพลงที่ใช้ในงานศพและงานแต่งงาน เพลงที่ใช้ในงานศพ เป็นการ
 ร้องโต้ตอบของหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงในงานศพ ซึ่งเป็นโอกาสที่หนุ่มสาวจะได้พบปะกัน พูดจาเกี่ยว
 พาราดีและร้องเพลงโต้ตอบกัน ส่วนการร้องเพลงในงานแต่งงานเป็นการร้องเพลงของผู้สาวโสที่เป็น
 ผู้ชาย ในพิธีแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงโปการร้องเพลงในงานแต่งงานเป็นการร้องเพลงที่มีการลาก

เสียงเอื้อนยาวมีคน ๆ หนึ่งในกลุ่มเป็นต้นเสียงและคนอื่น ๆ ที่ล้อมวงอยู่ก็จะร้องประสานตามไป เนื้อหาส่วนใหญ่ของเพลงจะเน้นความดีใจที่ได้มาพบปะกันมากมาย ในโอกาสอันเป็นมงคลมีความสนุกสนานหรือไม่ก็เป็นการบอกถึงความดี ความขยันขันแข็งของทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและฝ่ายเจ้าสาว และเป็นการอวยพรและสั่งสอนคู่บ่าวสาวไปด้วย ส่วนการรำตงก็เป็นวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงที่ยังพบบได้ในแถบจังหวัดกาญจนบุรี ในงานพิธีกรรมใหญ่ ๆ เช่น พิธีทำขวัญข้าวใหม่ บรรดาสาว ๆ ผู้รำซึ่งเป็นหญิงสาวทั้งหมดนั้นมาจากบ้านกองม่องทะ และบ้านเวียดาดี การรำตงต้องใช้ผู้แสดงอย่างน้อย 12 คน การรำตงนี้จะมีการฝึกสอน นักดนตรีทั้งหมดเป็นผู้ชาย เพลงที่ใช้ประกอบในการรำตงมักเป็นเพลงนำไหว้ครู เพลงสร้างความสามัคคี เพลงขอบคุณ เพลงแสดงความรักที่แยกจากพี่น้อง เพลงแสดงการใช้ชีวิตเรียบง่าย เพลงที่เล่าเรื่องราวตำนานความเป็นมาของชาวกะเหรี่ยง และเพลงเกี่ยวพาราสักัน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบในการรำตงนั้น นอกจากจะมีกลองยาว ฆ้อง ฉิ่ง ฉาบ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ใช้ประกอบในการขับร้องยังมีเครื่องดนตรีสมัยใหม่ เช่น แมนโดลิน และระนาดเหล็ก ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพม่า และกระบอกไม้ไผ่ที่ผ่าลักษณะพิเศษใช้สำหรับตี ซึ่งอาจจะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มชนอื่นเช่นกัน

สุริยา รัตนกุล (2538 : 22) กล่าวว่า ในอดีตเครื่องดนตรีที่ใช้ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง คือ พิณ 6 สาย ซึ่งอาจมีมากถึง 12 สาย พิณนี้กำลังสูญหายไปจากสังคมชาวกะเหรี่ยง แม้แต่เพลงพื้นบ้านดั้งเดิมที่เรียกว่า “ทา” ก็กำลังจะสูญหายไปเช่นกัน มีบทเพลงสมัยใหม่ซึ่งใช้ทำนองสากล ที่เรียกว่า “ต้า - สะญหวี” มาแทนที่ เพลงสมัยใหม่นี้มีรากฐานมาจากเพลงสวดในคริสต์ศาสนา ชาวกะเหรี่ยงมักร้องเพลงกันในชาวเวลาทำงาน เช่น เมื่ออยู่ในไร่ นา ร้องโต้ตอบ ร้องตามกัน หรืออาจร้องเพลงของหนุ่มสาวในตอนกลางคืนชาวกะเหรี่ยงไม่มีการร้องรวมหมู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงเหล้าดังเช่นคนไทย กะเหรี่ยงสะกอมีความสามารถในการร้องเพลง ซึ่งเป็นการร้องที่มีแบบแผน มีการกำหนดชนิดของเพลงว่าเพลงใดควรร้องในงานอะไร เพลงที่ร้องในงานศพจะนำมาร้องในบ้านไม่ได้ถ้ามีใครร้องขึ้นมาโดยบังเอิญจะต้องเลี้ยงผีไถ่โทษ

สำหรับเรื่องการศึกษาดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอนั้น ณรงค์ชัย ปิฎกรัตน์ , นิรันดร์ ภักดี และเอกราช แพร่ม่วง (2542 : บทคัดย่อ) ได้สรุปว่า ดนตรีนั้นมีบทบาทต่อสังคม และวัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยงสะกอ 2 ลักษณะ คือ ดนตรีตามแบบแผนดั้งเดิม มีทาคเป็นเพลงร้องในงานศพ และเพื่อความบันเทิง เสียงของดนตรีชนเผ่ามีทั้งที่เป็นของดั้งเดิม และที่ได้รับอิทธิพลจากพม่าและล้านนา อีกลักษณะเป็นดนตรีสมัยใหม่ที่เผยแพร่จากเพลงสวดในคริสต์ศาสนา และการแพร่กระจายทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ เครื่องดนตรีนั้นแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ เครื่องดีด มี เทหนากู เทหน่า เครื่องสี มี สะล้อ เครื่องตี มี กลองกบ กลองเดอ และโม เครื่องเป่า มี ขลุ่ยปออุบละแวง ระบบเสียงพบว่าเป็นระบบเสียงเฉพาะไม่คล้ายคลึงกับระบบเสียงใด ๆ แต่มีแนวโน้มที่สามารถจัดอยู่ใน

ลักษณะบันไดเสียงแบบ 5 เสียง (pentatonic) ได้แนวทำนองเพลง พบว่าการเคลื่อนที่ของทำนองมี 3 ลักษณะ คือ แบบกระโดดข้ามขั้น แบบเรียงตามลำดับขั้น และแบบซ้ำตัวโน้ต รูปแบบมีลักษณะแบบท่อนเดี่ยว และแบบสองท่อน

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บทเพลง

ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีทางมานุษยวิทยา ศักดิ์ ภูเขาทอง (2532 : 1 - 246) ยังได้กล่าวไว้ในหนังสือการดนตรีไทย และทางเข้าสู่ดนตรีไทยไว้น่าสนใจ อันมีเนื้อหาครอบคลุมถึงการดนตรีไทยและวิชาการในเบื้องต้น โดยศึกษาถึงเรื่องความหมาย องค์ประกอบ การประพันธ์ และยังให้แนวคิดในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ คติชนวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยาอีกด้วย ในทำนองเดียวกัน การวิเคราะห์โครงสร้างรูปแบบทำนองเพลงไทยต่าง ๆ

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2533 : 1-186) จัดทำหนังสือดนตรีไทยวิเคราะห์ โดยบอกถึงแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ดนตรีไทย ในเรื่องโครงสร้างทั่ว ๆ ไปของดนตรีไทย จังหวะ บันไดเสียง การกำหนดโน้ตไทยและสากล ทางของดนตรีไทย แนวทำนองหลักและแนวประสาน วรรณเพลง ลูกตก และยังได้กล่าวถึงเรื่องรูปแบบของเพลงไว้ 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบของจังหวะ คือ สัดส่วนในการใช้โน้ตในทำนองนั้น ๆ มีการใช้โน้ตเสียงยาว และเสียงสั้นอย่างไร เช่น ทำนองเพลง

----	--- ล	--- ซ	- ม - ล	--- ซ	- ด - ล	--- ซ	- ม - ล
----	- ซ - ม	--- ร	- ด - ม	--- ร	- ซ - ม	--- ร	- ด - ล

จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของจังหวะที่ใช้โน้ตนั้นมีลักษณะเด่น ๆ ที่จัดเป็นหมวดหมู่หรือจัดเป็นกลุ่มได้ชัดเจน ประกอบด้วยรูปแบบของจังหวะที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ซึ่งห้องหนึ่งมีโน้ตตัวเดียว อีกห้องหนึ่งมีโน้ต 2 ตัว เขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ก็คือ

--- x	- x - x
-------	---------

2. รูปแบบของทำนอง คือทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งมีทิศทางการเคลื่อนที่หลายอย่าง เช่น

2.1 การเรียงกันสูงขึ้นหรือต่ำลง เช่น ด ร ม ฟ ซ หรือ ซ ฟ ม ร ด
เรียงตามบันไดเสียง เช่น ด ร ม ซ ล ด หรือ ด ล ซ ม ร ด

2.2 มีเสียงกระโดด เช่น ด ร ม ลู หรือ ด ล ช รุ

2.3 มีรูปแบบคล้ายฟันปลาสูงขึ้นหรือต่ำลง เช่น ร ด ม ร ช ม ล ช

หรือ ล ด ช ล ม ช ร ม

2.4 ใช้เสียงซ้ำ เช่น ด ด ด ด / ร ร ร ร หรือ ช ล ช ช / ม ช ม ม

สำหรับแนวทางการวิเคราะห์บทเพลงตะวันตก ฌักซา โสคติยานุรักษ์ (2542: บทคัดย่อ) ได้เสนอว่า การวิเคราะห์เพลงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจบทเพลง การที่จะวิเคราะห์เพลงได้ต้องแท้เพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์ สำหรับประเด็นต่าง ๆ ในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. การบรรยายภาพรวมทั่วไป
 - 1.1 ประวัติเพลง
 - 1.2 ภาพรวมภายนอก
2. การวิเคราะห์ส่วนประกอบหลักของเพลง
 - 2.1 วิเคราะห์ทำนองเพลง
 - 2.2 วิเคราะห์จังหวะ
 - 2.3 วิเคราะห์เสียงประสาน
 - 2.4 วิเคราะห์เสียง
3. การวิเคราะห์ประโยคเพลง
4. การวิเคราะห์สังคีตลักษณ์

อรรถวรรณ บรรจงศิลป์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดดุริยางค์ศิลป์ พบว่าโครงสร้างของเพลงไทยประกอบด้วย

1. บันไดเสียง ซึ่งมี 7 เสียง มีระยะห่างของแต่ละเสียงเท่ากัน (โดยทฤษฎี) และมีทาง (บันไดเสียง) ที่ใช้บรรเลง 7 ทาง
2. จังหวะ มีอัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว
3. ทำนอง มีแนวโน้มเป็นแบบเรียงเสียง หรือเสียงกระโดดในช่วงแคบ ๆ และมีลักษณะเป็นวรรคเล็ก ๆ มาเรียงต่อเนื่องกัน
4. การประสานเสียง มีลักษณะประสานเสียงในแนวนอน
5. รูปแบบ (Form) มีการแบ่งเป็นวรรค ประโยคก่อนมีการจัดกลุ่มเพลงเป็นประเภทต่าง ๆ และมีรูปแบบของเพลงสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว
6. อารมณ์เพลง สามารถให้ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ได้ แต่ไม่รุนแรงเท่าดนตรีตะวันตก

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณรงค์ สมิติธรรม (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยในหัวข้อ วงตกลั้ง : ดนตรีแห่งในวิถีชีวิตของชาวลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ และสถานภาพของวงตกลั้งที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวลำปาง ศึกษาประวัติความเป็นมา เครื่องดนตรี การประสมวง การวิเคราะห์ คีตลักษณ์ โดยมีพื้นที่ศึกษาในจังหวัดลำปาง ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยสามารถอธิบายข้อมูลต่าง ๆ ได้ อย่างชัดเจน

งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีภาคใต้ จรินทร์ เทพสงเคราะห์ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษา ดนตรีกาหลอในจังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาทางด้านวัฒนธรรมดนตรีกาหลอ องค์ประกอบและรูปแบบของดนตรีกาหลอ โดยเก็บข้อมูลภาคสนามโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ บันทึกเทป และถ่ายภาพประกอบ เสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลงานวิจัยได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องดนตรี วงดนตรี นักดนตรี อาชีพของนักดนตรี การแต่งกาย และโอกาสในการบรรเลง ในด้าน องค์ประกอบ และรูปแบบดนตรีกาหลอ ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับบทเพลง ในเรื่องจำนวนห้อง เพลง ท่อนเพลง หน้าทับ และจังหวะต่าง ๆ ตลอดจนอธิบายลักษณะการดำเนินทำนองเพลงของ ดนตรีกาหลอ การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง

อารีย์รัตน์ เรืองกำเนิด (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาในเรื่องวงโหม่งครี๊ม : ดนตรีสำหรับงานศพ ในจังหวัดชุมพร โดยศึกษาวงโหม่งครี๊มในเรื่อง เครื่องดนตรี บทเพลงที่ใช้บรรเลงในวงชนบในการ บรรเลง ศึกษาองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของวงโหม่งครี๊ม ในเรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของ อำเภอท่าแซะ ที่มาของวงโหม่งครี๊ม ภูมิหลังวง บทบาทและหน้าที่ในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่าง แบบแผน วัฒนธรรมกับรูปแบบเพลงและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม วิเคราะห์เพลง โดยใช้โน้ตอักษรไทย ในเรื่องบันไดเสียง และรูปแบบจังหวะ โครงสร้างของทำนองเพลง ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงกับกลองทน ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงแต่ละเพลง

ประชุม บุญน้อม และคณะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษา กับ ความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านวงปี่พาทย์พื้นเมือง ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยสรุปว่า วงปี่พาทย์พื้นเมืองเป็นวงดนตรีเก่าแก่คู่ล้านนา เดิม เรียกว่าวงพาทย์ หรือ ฆ้องวง วงพาทย์ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ฆ้องวง แ่น ตะโพนมอญ ฉิ่ง ฉาบ ต่อมาได้เครื่องดนตรีจากภาคกลางเข้าไปผสม ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม จึงเรียกว่า วงปี่ พาทย์พื้นเมืองเหนือ ชาวบ้านเรียกว่า วงปาดหรือวงทิ้งทึง ปัจจุบันวงดนตรียังมีความสำคัญใน พิธีกรรมศพของชาวบ้าน และได้ลดลงอย่างรวดเร็ว จนอาจกล่าวได้ว่าวงปี่พาทย์พื้นเมืองมีู่ทางที่ จะสูญหายไปจากชุมชนอย่างแน่นอน เพราะไม่มีผู้สืบทอดองค์ความรู้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้วงปี่พาทย์ ล่มสลายคือภาวะเศรษฐกิจของชุมชนแล้วก็หันเหไปประกอบอาชีพอื่นที่มีค่าตอบแทนสูง ในด้านการ

อนุรักษ์คือชุมชนและโรงเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงถึงสถานภาพของวงปีพาทยพื้นเมือง มองเห็นคุณค่า และเกิดความห่วงใยเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความคิดที่จะสร้างกระบวนการอนุรักษ์แบบยั่งยืน โดยการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นวงปีพาทยพื้นเมือง เพื่อนำไปใช้สอนในโรงเรียนให้บุตรหลานของชาวบ้านเป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้ ในลักษณะเดียวกัน พรพิมล ชันแสง (2541 : 1-2) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง

อินทกอน : ประเพณีการเล่นของอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาสรุปว่าการละเล่น อินทกอน มีการสืบทอดทางวัฒนธรรมประเพณีอยู่ แม้ว่าวัฒนธรรมบางอย่างได้ลดบทบาท และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปบ้างในปัจจุบัน แต่การละเล่นอินทกอนมีบทบาทต่อการสนองตอบความต้องการของภายใต้เงื่อนไขของสังคมชุมชน ก่อให้เกิดความสนุกสนานและสนองตอบความจำเป็นทั้งในระดับสังคม และเป็นปัจเจกบุคคล

ปัจจัยสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางตรงของการละเล่นอินทกอน ค่านิยมประเพณีปฏิบัติ การอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัว เศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ศรัณย์ นักรบ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า กรณีศึกษา หมู่บ้านผาเตือ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาดนตรีในวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดด้วยวิธีปากเปล่าตามแบบดั้งเดิมของชาวเขาเผ่าเย้า ผลการศึกษายังพบว่า วัฒนธรรมดนตรี ได้มีการสืบทอดกันมาช้านาน ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเกิดขึ้นในยุคใดสมัยใด นอกจากตำนานที่เล่าสืบทอดกันมา ดนตรีเป็นลักษณะการถ่ายทอดด้วยวิธีปากเปล่า เครื่องดนตรีและส่วนประกอบต่าง ๆ เป็นวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติได้แก่ ไม้และหนังสัตว์ มี 4 ชนิด คือ หยัด เป็นเครื่องดนตรีชนิดเดียวที่บรรเลงทำนอง โย ตังล่อ และเง่าเจ้ย เป็นเครื่องประกอบจังหวะ การประสมวงมี 2 ลักษณะคือ วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีครบทั้ง 4 ชิ้น และวงดนตรีที่มีเฉพาะเครื่องประกอบจังหวะ 3 ชิ้น ดนตรีจะใช้บรรเลงเฉพาะเพื่อประกอบพิธีกรรมสำคัญ 3 พิธีกรรมเท่านั้น พิธีกรรมการแต่งงานแบบใหญ่ พิธีกรรมงานศพ และพิธีกรรมงานขึ้นบ้านใหม่ บทเพลงที่บรรเลงประกอบพิธีกรรมทั้งหมด 11 เพลง โดยได้ทำการวิเคราะห์ถึงโครงสร้างที่เป็นลักษณะเฉพาะที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด ซึ่งพบว่าบทเพลงเป็นลักษณะที่มีแนวทำนองเดียว ไม่ปรากฏการเสียงในลักษณะดังเบา โครงสร้างของทำนองประกอบไปด้วยโน้ตเสียงยาวสลับกับกลุ่มโน้ตตกต่ำทำนองที่เป็นวลีสั้น ๆ ระบบเสียงมีเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งใกล้เคียงกับระบบเสียงไมเนอร์ มิได้ใกล้เคียงกับระบบเสียงของดนตรีไทยแต่ประการใด ในการบรรเลงบทเพลงพบว่าจะไม่เป็นไปตามกลุ่มเสียงไมเนอร์ ทั้งนี้เนื่องจากนักดนตรีมีอิสระในการสร้างเสียงเครื่องดนตรีที่บรรเลงประกอบจังหวะ ไม่มีบทบาทมากนัก เป็นลักษณะการบรรเลงทำนองของหยัดเท่านั้น

เจตชนินทร์ จิรสันติธรรม (2524 : บกคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยดนตรีชาวเขาเผ่ามูเซอ : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยหลวง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาวีจยพบว่าดังนี้ การวิเคราะห์ดนตรีที่ประกอบในพิธีฉลองปีใหม่ พบว่าเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ในการดำเนินทำนอง คือ

“หน่อ” มีความสำคัญในการเป็นผู้นำการเต้นรำของมูเซอ อยู่ในดนตรีตระกูลเครื่องลมที่มีระบบเทียบเสียง 5 เสียง คือ ซอล ลา ที โด เร หน่อ มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ตัวน้ำเต้า ท่อเสียง 5 ท่อ และ ลิ้น โครงสร้างของมีท่อนเดียวบรรเลงซ้ำวนไปวนมา แต่ละเพลงมีองค์ประกอบดนตรีครบถ้วนทั้งทำนองเพลง การประสานเสียงและจังหวะนักดนตรีมีอิสระในการสร้างเสียงสูง ต่ำ แตกต่างจากทำนองเดิม โดยเกิดจากการควบคุมลมหายใจอันเป็นลักษณะพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์ในบทเพลง ทำนองขึ้นต้นและลงจบมีลักษณะแตกต่างจากทำนองอื่นภายในบทเพลง ส่วนเครื่องดนตรีประกอบ ได้แก่ แจ้โก่ (กลอง) บูลูโก่ (ซ้อง) และ เป้แฮะตู (ฉาบ) ทั้งนี้เป็นการบรรเลงในแนวเดียวกันทุกเพลง ลักษณะกระสวนจังหวะที่ปรากฏให้เห็นในบทเพลงทั้งหมดมีอยู่ลักษณะเดียว คือการบรรเลงด้วยจังหวะสม่ำเสมอตลอดทั้งเพลง

จรัญ กาญจนประดิษฐ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีดั้งเดิมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้รับอิทธิพลมาจากมอญและพม่า โดยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ 1) เครื่องดีด ได้แก่ นาเดย์ (พิณกะเหรี่ยง) และเมตารี (แมนโดลิน) 2) เครื่องตี ได้แก่ ปาตาล่า (ระนาดเหล็ก) โหม่งวาย (ซ้องราง) ตะโพ้ว (ตะโพนใหญ่) ตาคู้ว (ตะโพนเล็ก) เป้ว (เปิง 4 ใบ) เวหล่าเคาะจี (เกราะไม้) เจ่งจี (ฉาบใหญ่) ก้อง (กังสดาล) โครีะ (เกราะไม้ขนาดใหญ่) 3) เครื่องเป่า ได้แก่ หม่วย (เป้เขาควาย) ชะน่วย (เป้) และปี่บา (แคน) สำหรับเพลงร้องของชาวกะเหรี่ยง (กะอู) นั้นเป็นเพลงดั้งเดิมที่สืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษมีเนื้อหาต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ชนเผ่า ธรรมชาติ ศาสนา ฯลฯ บทเพลงต่าง ๆ นี้ยังแสดงถึงการถ่ายทอดทางวรรณกรรมและอนุรักษ์ภาษาเผลวไว้ด้วย บทเพลงนี้นิยมร้องเพลงประกอบการบรรเลง นาเดย์ เมตารี หรือปี่บา เพื่อความบันเทิงในโอกาสต่าง ๆ และประกอบพิธีกรรมโดยเชื่อว่าดนตรีสามารถเป็นสื่อกลางระหว่างชาวเผลวและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงมีดนตรีเข้าไปมีบทบาทสำคัญในทุกช่วงของชีวิต ตั้งแต่ เกิดจนตาย เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงจีบสาว และเพลงส่งวิญญาณที่ร้องในงานศพ อีกทั้งในด้านกระบวนการผลิตฤดูเกี่ยวข้าว จะมีเสียงหม่วย (เป้เขาควาย) เป็นสัญญาณแห่งขวัญกำลังใจของการเริ่มฤดูการเก็บเกี่ยว เป็นสื่อระหว่างเผลวกับพิบือโย (แม่โพสพ) มีเพลงฟาดข้าวที่ร้องในงานฟาดข้าว สำหรับพิธีกรรมในรอบปี เช่น พิธีทำบุญข้าวใหม่ พิธีผูกข้อมือ ดนตรีมีหน้าที่เป็นดนตรีประกอบพิธีกรรม (Ceremonial Music) เป็นสื่อกลางระหว่างชาวเผลวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อนำจิตใจของผู้เข้าร่วมพิธีกรรมเข้าสู่พิธีกรรมด้วยจิตใจที่มีสมาธิ ศรัทธา ย้ำเตือน ความภูมิใจทางชาติพันธุ์ของตนเอง

เฉลิมกิต ช่างแก้ว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเครื่องดนตรีชาวเขาเผ่าลีซอ : กรณีศึกษา “ซ็อบี” บ้านเพชรดำ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับซ็อบี และวิเคราะห์บทเพลงที่บรรเลงโดยซ็อบี ผลการวิจัย

พบว่า 1) ซ็อบีเป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด มี 3 สาย ประกอบด้วยส่วนต่างๆ 9 ส่วน คือ หย่อง ลูกบิด ช่องใส่ลูกบิด ลูกบิด คันซอบี หย่องไม้ หน้าซ็อบี และไม้ดีด ชาวลีซอใช้ซ็อบีบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนุกสนานและความสามัคคีในชุมชน ได้แก่ พิธีปีใหม่ พิธีปีใหม่ร้อย พิธีแต่งงาน พิธีทำบุญสงฆ์ พิธีกินข้าวโพดใหม่ การเกี่ยวพาราฮี และการพักผ่อนหย่อนใจ บทเพลงที่บรรเลงโดยซ็อบีจะมีความหมายบ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชุมชน ลีซอ โดยมีระบบเสียงในบทเพลง 4 ระบบ คือ ระบบอ้อเดี่ยว มี 5 เสียง 6 ระดับ ระบบหลอ จอกระวะ มี 5 เสียง 7 ระดับ มีเทคนิคการบรรเลงแบบดีดกระทบสาย 2 สาย และ 3 สาย เกิดเสียงประสาน ซึ่งส่วนใหญ่พบในจังหวะตกของห้องเพลง รูปแบบของบทเพลงเรียบง่าย เป็นเพลงท่อนเดียวบรรเลงซ้ำไปมา มีการเคลื่อนที่ของทำนองหลายแบบ แต่ใช้การเคลื่อนที่แบบกระโดดมากที่สุด ผู้บรรเลงจะต้องเดินรำโดยให้ก้าวเท้าสัมพันธ์กับจังหวะในบทเพลง

จากข้อมูลทางด้านเอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อศึกษาเป็นแนวทางและประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยเรื่อง สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู้ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยบุญ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ในครั้งนี้เป็นการวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหัวข้อวิจัย จากแหล่งองค์ความรู้ต่าง ๆ และข้อมูลจากการปฏิบัติภาคสนาม โดยศึกษาสภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของชุมชน และวัฒนธรรมด้านดนตรีที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน และนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์นำมาเรียบเรียง ในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์เป็นความเรียง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1. การเลือกพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเลือกพื้นที่ในการศึกษาหมู่บ้านปะน้อยบุญ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เนื่องด้วยหมู่บ้านปะน้อยบุญ เป็นหมู่บ้านที่ยังคงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านดนตรีของชนเผ่า อีกทั้งยังมีความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ เช่น การคมนาคม การสื่อสารและภาษา เป็นต้น

2. ประชากรที่ศึกษา

วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรที่จะศึกษาในชุมชนออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

2.1 ผู้นำของชุมชนในด้านต่าง ๆ

ประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนเป็นอย่างดี ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำทางด้านดนตรี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

2.2 ผู้รู้และผู้เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมดนตรี

ประชากรกลุ่มนี้ คือ ประชากรทั่วไปที่เคยมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมดนตรีของหมู่บ้าน เช่น บุคคลทั่วไปที่มีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรม งานรื่นเริงต่าง ๆ หรือผู้ที่มีความรู้ในด้านดนตรี

2.3 นักดนตรี

ประชากรกลุ่มนี้ คือ นักดนตรีในหมู่บ้าน และผู้ที่สามารถบรรเลงดนตรีประจำชนเผ่าได้ โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลในด้านดนตรีโดยตรง เช่น ประวัติความเป็นมา วิธีการบรรเลงโอกาสที่ใช้ บทเพลง วิธีการสร้างเครื่องดนตรี การสืบทอด เป็นต้น

3. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทั้งด้านเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมเอกสารข้อมูลและสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.1.2 หอสมุดศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.3 หอสมุดแห่งชาติ

3.1.4 หอสมุดศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

3.1.5 หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

3.1.6 ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดตาก

3.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.2.1 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรี เช่น งานฉลองปีใหม่ งานแต่งงาน งานทำบุญเจดีย์ งานศพ ดนตรีประกอบการรำดาบ เป็นต้น

3.2.2 จากการสัมภาษณ์บุคคลทั่วไป รวมทั้งวิทยากรต่าง ๆ ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับด้านวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ดังนี้

- นายทูล	มิตรละม่อม	นักดนตรี
- นางดีซอ	ไพรวัยชัย	นักดนตรี
- นายอดุลย์	รุ่งวิจิตร	นักดนตรี
- นายกิวา	-	นักดนตรี
- นายพะลาโพ	-	นักดนตรี
- นายวิดิ	วงศ์ไพระประเสริฐ	นักดนตรี
- นายแม่ม	วนาเฉลิม	นักดนตรี
- นายพะโต๊ะ	ทะเลเดิม	นักดนตรี

4. แนะนำตนเองและแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยแก่ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้าน ที่หมู่บ้านให้ความเคารพนับถือรับทราบ เพื่อขอคำแนะนำต่าง ๆ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

5. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้านในหมู่บ้าน

6. ทำการพูดคุย สอบถาม สัมภาษณ์จากชาวบ้านที่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาไทย ในกรณีที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย ต้องอาศัยคนในหมู่บ้านที่สื่อสารภาษาไทยและภาษา กะเหรี่ยงได้ เพื่อเป็นล่ามในการสัมภาษณ์

7. นัดหมายกับผู้ที่ให้ข้อมูล รวมทั้งนักดนตรีเพื่อบันทึกข้อมูลทั้งทางการสัมภาษณ์แบบ เป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

8. สังเกตการณ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยเฉพาะบท เพลงที่บรรเลง

9. บันทึกข้อมูลทั้งหมดลงในแถบบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ กล้องถ่ายภาพนิ่งชนิดฟิล์ม และดิจิตอล

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ครั้งนี้

1. อุปกรณ์ในการจดบันทึก แบบสัมภาษณ์และกระดาดบันทึกโน้ต
2. เครื่องบันทึกเสียง และแถบบันทึกเสียง
3. เครื่องบันทึกวีดิทัศน์ และแถบวีดิทัศน์
4. กล้องถ่ายภาพชนิดฟิล์ม และดิจิตอล

ชั้นศึกษาข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาข้อมูล เป็น 2 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นการศึกษาเอกสารตำรา บทความทางวิชาการและงานวิจัย โดยทำการ แบ่งหัวข้อ ต่อไปนี้

1.1 ศึกษาประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมความเป็นมาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

1.2 ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

2. ชั้นการศึกษาจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมาจากการสัมภาษณ์แบบเป็น ทางการ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสังเกตการณ์ แบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องด้านดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

2.2 นำข้อมูลจากแถบบันทึกเสียง และแถบบันทึกภาพ มาศึกษาตามหัวข้อต่อไป

2.2.1 ศึกษาบทเพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

2.2.2 ศึกษาบทเพลงประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

2.2.3 นำบทเพลงที่ศึกษา มาบันทึกโน้ตสากลและวิเคราะห์บทเพลง

ขั้นจัดทำข้อมูล

นำข้อมูลทั้งหมดจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการปฏิบัติภาคสนาม ในส่วนของวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องด้านดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บทเพลง และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาจัดเรียงอย่างเป็นระบบ รวมทั้งขอคำแนะนำและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ โดยนำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก ใช้ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตำราหนังสือทางวิชาการ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นข้อมูลสนับสนุน โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

1.1. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปะน้อยปู่

1.1.1 ประวัติหมู่บ้านปะน้อยปู่

1.1.2 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

1.1.3 สถาบันครอบครัว

1.1.4 การแต่งกาย

1.1.5 อาชีพ

1.1.6 สาธารณูปโภค

1.1.7 การศึกษา

1.2. สภาพทางวัฒนธรรมดนตรี

- 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรี
- 1.2.2 เครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ
- 1.2.3 วิธีการบรรเลง
- 1.2.4 การประสมวงดนตรี
- 1.2.5 การสืบทอด
- 1.2.6 นักดนตรี

1.3. บทบาททางวัฒนธรรมดนตรี

- 1.3.1 ดนตรีประกอบพิธีกรรม
 - พิธีแต่งงาน
 - พิธีงานศพ
- 1.3.2 ดนตรีเพื่อความบันเทิง
 - การเกี่ยวพาราสี
 - งานฉลองปีใหม่
- 1.3.3 ดนตรีประกอบการแสดง
 - การรำดาบ

2. บทเพลงของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

2.1 บทเพลง

- 2.1.1 เพลงบรรเลง
- 2.1.2 เพลงร้อง
 - เพลงกล่อมเด็ก
 - เพลงโต้ตอบระหว่างชายและหญิง (การเกี่ยวพาราสี)
 - เพลงแต่งงาน
 - เพลงงานศพ

2.2 วิเคราะห์บทเพลง

- 2.2.1 รูปแบบของบทเพลง
- 2.2.2 บันไดเสียง
- 2.2.3 จังหวะ
- 2.2.4 ทำนอง

ขั้นสรุป

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ ได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์ เป็นความเรียง และสรุปผลเป็นรายงานการวิจัย

บทที่ 4

ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

เรื่องราวของดนตรีไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดหรือชนกลุ่มใดก็ตาม การสื่อความหมายนั้นย่อมเป็นที่เข้าใจได้ไม่ยากเย็นอะไรนัก หากเราสามารถเข้าใจถึงพื้นฐานของดนตรีในแต่ละประเภทเสียก่อน (พจน์ อนุวงศ์. 2531: 9) ในการศึกษาทางวัฒนธรรมทางดนตรีนั้น ดนตรีพื้นบ้านได้นำมาศึกษาทั้งในแง่เพื่อเกิดองค์ความรู้ และการประยุกต์ใช้อันเกิดจากผลความรู้ การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของชนกลุ่มย่อยทางวัฒนธรรม ยังช่วยส่งผลก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของชนในกลุ่มวัฒนธรรมนั้น ๆ เกิดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของเขา เกิดการยอมรับในภูมิปัญญาชาวบ้าน อันจะนำไปสู่การเข้าถึงคุณค่า ความหมาย เกิดการยอมรับ มีการสืบทอดและปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย (ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. 2536: 1) การศึกษาดนตรีภูมิภาคต่าง ๆ จึงมิได้มีความหมายเพียงแค่นิยามของวัฒนธรรมประจำชาตินั้น ๆ เป็นหลัก แต่ยังหมายความว่าความถึงดนตรีและวัฒนธรรมของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งโดยเฉพาะ (ปัญญา รุ่งเรือง. 2541 : 116) ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นการศึกษาวรรณคดีดนตรีเฉพาะกลุ่ม หรือการศึกษาดนตรีและวัฒนธรรมในเมืองก็ตาม ในแง่ของการศึกษาถือว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกันทั้งสิ้น และการศึกษาดนตรีภูมิภาคก็มีได้มุ่งเน้นเฉพาะดนตรีแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังให้ความสนใจต่อดนตรีที่เป็นผลมาจากการประสานวัฒนธรรมของผู้คนต่าง ๆ ซึ่งมาอยู่รวมกันในเมือง อันก่อให้เกิดดนตรีและบทเพลงใหม่ ๆ ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนอีกด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักมานุษยวิทยาที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจด้วยว่า กระแสวัฒนธรรมสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลานั้น ย่อมเป็นผลให้ดนตรีและศิลปะเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

ดนตรีเป็นสิ่งที่มนุษยชาติสร้างขึ้น ด้วยอารมณ์สุนทรีย์ะ ผสมผสานกับจินตนาการเพื่อสนองความต้องการด้านจิตใจ เป็นสิ่งให้ความบันเทิงใจแก่มนุษย์ ให้ความสุขสดชื่นบรรเทา และสิ่งสำคัญของดนตรีเป็นการแสดงของสังคมที่รับใช้ปัจเจกบุคคล และคนในสังคม บทบาทของดนตรีจึงมีความสัมพันธ์กับศาสนา ความเชื่อ ระเบียบแบบแผน และการศึกษาอบรมในสังคมอีกด้วย การก่อให้เกิดภาษาแห่งเสียงดนตรีนี้ จึงเป็นภาษาสากลอันยิ่งใหญ่ที่ได้ปรากฏเป็นเครื่องสะท้อนชีวิตของมนุษย์ได้อีกทางหนึ่ง หากมองย้อนไปถึงสมัยดึกดำบรรพ์ครั้งเมื่อสมัยที่การคมนาคมยังไม่เจริญ ครูคนแรกของมนุษย์แต่ละสังคมคือธรรมชาติ ซึ่งสอนทุกสิ่งทุกอย่างแก่มนุษย์ ดนตรีเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติ และเครื่องดนตรีทั้งหลายก็เกิดจากความคิดและสติปัญญาที่ประดิษฐ์เลียนแบบธรรมชาติ

ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก นั้น ดนตรียังคงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และดนตรีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประเพณี

ประจำชนเผ่า ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ดนตรีมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มาตั้งแต่สมัยอดีตสู่ยุคปัจจุบัน ดังปรากฏให้เห็นจากงานประเพณีและงานพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ดนตรีเข้ามามีบทบาททางวัฒนธรรม อาทิ งานฉลองปีใหม่ พิธีแต่งงาน พิธีงานศพ เป็นต้น

1. สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

1.1. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปะน้อยปู

1.1.1 ประวัติหมู่บ้านปะน้อยปู

บ้านปะน้อยปู (ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า ปะน้อยปู) แปลว่า หลุมสำหรับปลูกต้นขนุน ตั้งอยู่ในหมู่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ชื่อเดิมทางหน่วยงานราชการเรียกว่า บ้านเรกะติ หมู่ 5 ตำบลแม่ต๋าน อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เมื่อปี พ.ศ. 2538 หน่วยงานทางราชการได้แยกตำบล จากตำบลแม่ต๋านมาเป็นตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ประชากรเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอ หรือปกากะญอ ครอบครัวแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านปะน้อยปู คือ ครอบครัวของนายพาบลิเฮ เป็นผู้นำครอบครัว ภรรยาชื่อ นางเคร ได้เข้ามาอาศัยอยู่เมื่อปี พ.ศ. 2415 ต่อมาประชากรเพิ่มมากขึ้น ประชากรเหล่านี้อพยพมาจากทางทิศเหนือของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอหรือปกากะญอที่อยู่ห่างไกลเส้นทางคมนาคม และประชากรอีกส่วนหนึ่งได้ย้ายถิ่นฐานมาจากแนวชายแดนพม่า ประชากรอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 85% และศาสนาคริสต์ 15% ประชากรส่วนใหญ่ใช้ภาษาพูด – เขียน ภาษากะเหรี่ยง และประชากรบางส่วนใช้ภาษาพูด – เขียน ภาษากะเหรี่ยงและไทย

จำนวนประชากร

จากผลการสำรวจจำนวนประชากรของหมู่บ้านปะน้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีจำนวนประชากรทั้งหมด 797 คน จำนวนหลังคาเรือน 201 หลัง

เพศชาย	342	คน
เพศหญิง	455	คน
รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น	797	คน

หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

การปกครอง

1. กำนันผู้ใหญ่บ้าน

นายบัญชา ฐิติพนาวัลย์

2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

2.1 นายพะปู้ เกล็ดแก้วนิล

2.2 นายเตอเลอ ชาญค์กดีพนา

2.3 นายสมบุญ รัตนวิชาญ

3. กรรมการหมู่บ้านชุดปัจจุบันประกอบด้วยบุคคล ดังนี้

3.1 นายบัญชา ฐิติพนาวัลย์ (ประธานกรรมการ)

3.2 นายแจนโพ พนมมาศอนันต์ (รองประธานกรรมการ)

3.3 นายจอนุ สันทนาไพร (กรรมการ)

3.4 นายสราวุธ ขจรศิริรักษ์ (กรรมการ)

3.5 นายสมบุญ รัตนวิชาญ (กรรมการ)

3.6 นายหมู่ชู - (กรรมการ)

3.7 นายผะเซ ดำรงไพรสันต์ (กรรมการ)

3.8 นายนิยม กุลชาติพงษ์ไพร (กรรมการ)

3.9 นายจ่อดี - (กรรมการ)

3.10 นายชาญชัย เกียรติธำรงธานี (กรรมการ/เลขา)

4. สมาชิกสภาตำบลประกอบด้วยบุคคล ดังนี้

4.1 นายสุเทพ ศิริขโสม (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล)

4.2 นายชาญชัย เกียรติธำรงธานี (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล)

4.3 นายปรีดา สายธารแม่ต๋าน (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล)

5. ผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือมากที่สุด

นายสุวรรณ ศิริขโสม

1.1.2 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

กลุ่มชนกะเหรี่ยงในแถบภาคเหนือและภาคตะวันตก มักจะตั้งถิ่นฐานอยู่ตามหุบเขาที่มีลำธารเล็ก ๆ ไหลผ่าน เพราะเป็นกลุ่มชนที่ไล่ล่าแสวงหาที่ดินเพื่อปลูกข้าวนาปลูกมาแต่อดีต ในขณะที่ชาวไทยภูเขากลุ่มอื่น ๆ เช่น ม้ง อาข่า เย้า ลีซอ มูเซอ มักจะตั้งถิ่นฐานอยู่บนเนินเขา อากาศที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงนั้นเย็นสบาย มีการใช้ลำไม้ไผ่หรือท่อพลาสติกผันน้ำจากบนเขา เข้าไปใช้ในชุมชน การตั้งถิ่นฐานถาวรในหุบเขาในป่าทำให้ชุมชนกะเหรี่ยงเป็นชุมชนที่มีอัตราการเป็นโรคมาลาเรียสูง กะเหรี่ยงในประเทศไทยชอบอาศัยประจำที่ เป็นหลักแหล่ง ไม่ชอบเคลื่อนย้ายดังเช่น ม้ง หรือมูเซอ การที่ชาวกะเหรี่ยงสามารถอยู่ประจำที่ได้ ก็เพราะมีความสามารถในการอนุรักษ์ที่ดิน

การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่จะตั้งถิ่นฐานตามชายแดนไทย - พม่า ตั้งอาศัยอยู่ตามไหล่เขาและเชิงเขา บริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่จะล้อมรอบด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อน และเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้เบญจพันธุ์ เชื้อต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะพื้นที่ตามกฎหมายเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าท่าสองยางชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อว่า ต้นไม้ คือ ชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างและสิ่งแวดลอมมีเจ้าของต้องให้ความเคารพในจิตวิญญาณที่อยู่ในธรรมชาติ และระบบจักรวาล ยึดมั่นในคุณธรรมและการดำเนินชีวิตเยี่ยงบรรพชน เราจะสังเกตเห็นได้ว่ามีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่ที่ไหนก็จะมีป่าไม้ที่นั่น แม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำแม่อุสุ แต่เดิมเรียกว่าแม่น้ำอุสุโกล หรือ แม่น้ำทีโกะโกล คำว่า “ที” แปลว่า น้ำ “โกะ” แปลว่า ร้อน “โกล” แปลว่า ห้วย “ทีโกะโกล” แปลว่า ห้วยน้ำร้อน เมื่อหน่วยงานทางรัฐบาลเข้ามาสำรวจ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นแม่น้ำแม่อุสุในปัจจุบัน

ลักษณะบ้านเรือนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง สร้างด้วยวัสดุที่หาได้จากในท้องถิ่น ส่วนมากจะใช้เสาไม้จริงซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งทำโครงของบ้าน และไม้ไผ่ซึ่งสับและตีแผ่เป็นฟากมาทำพื้นบ้านและฝาบ้าน หลังคามุงด้วยหญ้าคาแห้งเย็บเป็นตับ หรือมุงด้วยใบตองตึง บ้านกะเหรี่ยงสร้างแบบยกพื้น มีห้องเดียวเป็นห้องอเนกประสงค์ ใช้เป็น ห้องรับแขก ห้องครัว ห้องอาหาร และห้องประกอบพิธีกรรม ครอบครัวใดที่มีบุตรสาวโตแล้ว อาจกันท้ายห้องด้วยฉากให้แยกนอนต่างหาก หลังคาบ้านกะเหรี่ยงจะสร้างให้หลบลงต่ำเพื่อป้องกันลมหนาว และเพื่อไม่ให้ลมพัดเข้าบ้านมากเกินไป เพราะหากลมพัดเข้าบ้านมาก จะทำให้ลูกไฟจากเตาไฟในบ้านปลิวไปติดหลังคาบ้านทำให้เกิดไฟไหม้ได้ง่าย หรือถ้าบ้านที่มีฐานะทางการเงินดี หลังคาบ้านจะสร้างด้วยกระเบื้องหรือสังกะสี นอกจากนั้นบ้านกะเหรี่ยงไม่มีช่องลมจึงค่อนข้างมืด

ภาพประกอบ 2 ลักษณะบ้านเรือนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ภาพประกอบ 3 ลักษณะของห้องทำด้วยไม้ฟากผ่าซีก (ไม้ไผ่ผ่าซีก)

อาณาเขตของหมู่บ้านทางการปกครอง

- ทิศเหนือ ติดกับ แนวภูเขา หมู่บ้านเลอกูกรอทะ
- ทิศใต้ ติดกับ บ้านแม่อุสุ หมู่บ้านเลอเกลอ
- ทิศตะวันออก ติดกับ แนวภูเขา หมู่บ้านเรกะติ
- ทิศตะวันตก ติดกับ ลำห้วยแม่อุสุ หมู่บ้านมอทะ

1.1.3 สถาบันครอบครัว

โดยทั่วไปครอบครัวกะเหรี่ยงมีรูปแบบเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก แต่ก็ยังปรากฏแบบครอบครัวขยายอยู่ด้วย เพราะในบางครอบครัว อาจมีบิดามารดาของฝ่ายหญิงอาศัยอยู่ด้วย นอกจากนี้การที่สังคมกะเหรี่ยงนับถือญาติฝ่ายมารดา เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายต้องไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง นับถือคณาญาติทางฝ่ายหญิง ในครอบครัวของลูกสาวและลูกเขย อยู่อีกครอบครัวหนึ่งจนกระทั่งหนึ่งปีผ่านไป หรือหากน้องสาวแต่งงาน ครอบครัวพี่สาวจึงจะแยกออกไปสร้างบ้านอยู่ใกล้ ๆ แต่สำหรับบุตรสาวคนสุดท้าย จะต้องอยู่กับพ่อแม่ไปตลอดแม้จะแต่งงานแล้วก็ตาม เพราะมีหน้าที่เลี้ยงดู

ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ดังนั้น ลูกคนสุดท้ายจึงได้รับมรดกที่นา และวัวควายมากกว่าพี่ ๆ ซึ่งจะไม่มีการอิจฉาริษยากันเลย ครอบครัวใดที่ไม่มีลูกสาว ลูกชายก็จะทำหน้าที่แทน บ้านใดที่แม่บ้านเสียชีวิตลง ต้องรื้อบ้านทิ้งแล้วสร้างใหม่ เพื่อลูกสาวที่แต่งงานแล้วจะได้ประกอบพิธีกรรม เลี้ยงผีบรรพบุรุษได้

ภาพประกอบ 4 ลักษณะครอบครัวขยาย

การแต่งงานของกะเหรี่ยง ไม่นิยมแต่งงานกับคนนอกกลุ่ม เพราะประเพณีความเชื่อต่างกัน หม่อมสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครองของตนเอง เมื่อแต่งงานแล้ว จะอยู่ด้วยกันแบบผัวเดียวเมียเดียวตลอดไป การหย่าร้างแทบจะไม่ปรากฏในสังคมกะเหรี่ยง

การสืบเชื้อสายของกะเหรี่ยง เป็นการสืบเชื้อสายทางฝ่ายมารดา แต่ก็ยังให้ความสำคัญต่อบิดามารดาของฝ่ายชาย กะเหรี่ยงไม่มีนามสกุล แต่ปัจจุบันเริ่มมีการขออนามสกุล และบุตรจะใช้นามสกุลของบิดา ส่วนชื่อของเด็ก พ่อแม่หรือผู้อาวุโสฝ่ายภรรยาจะเป็นคนตั้งให้ หากเป็นหญิงมักจะมีความหมายว่า “หน่อ” และชายจะมีความหมายว่า “พะ” หรือ “จ่อ” ซึ่งเป็นคำแสดงความเป็นเพศหญิงหรือชาย

การอบรมเด็ก เมื่อทำผิดเด็กจะถูกตำหนิและดุได้ แต่จะไม่มีการตี เพราะเชื่อว่าอาจทำให้ขวัญเด็กออกจากตัว ทำให้ไม่สบาย

ผู้อาวุโสในบ้าน ซึ่งได้แก่บิดามารดาของฝ่ายหญิง มีบทบาทในการช่วยอบรมสมาชิกในครอบครัว ผู้อาวุโสจะได้รับการเคารพยกย่องอย่างสูงในการตัดสินใจต่าง ๆ ของครอบครัว จะต้องมีการปรึกษาหารือและเชื่อฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโส

การที่ครอบครัวกะเหรี่ยงมีลักษณะประนีประนอม และเสมอภาคเป็นอย่างมากในระหว่างสามีภรรยา ทำให้สังคมกะเหรี่ยงได้รับการยอมรับนับถือข้ามไปสู่หมู่บ้านอื่น ๆ ในเผ่าเดียวกัน ในแต่ละหมู่บ้านทุกหลังคาเรือนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน เจ้าของบ้านทุกคนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นปรึกษาหารือร่วมกัน ในเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อาวุโสทุกคน จะได้รับการเคารพนับถือจากชาวบ้านทุกคน

1.1.4 การแต่งกาย

การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ประจำกลุ่ม มักเห็นได้จากการแต่งกายของผู้หญิง เนื่องด้วย ปัจจุบันผู้ชายกะเหรี่ยงสะกอนิยมแต่งกายเหมือนคนไทยในท้องถิ่นทั่วไป แต่ส่วนใหญ่ยังคงมีเสื้อสีแดงสำหรับไว้ใส่ในโอกาสสำคัญ เสื้อสีแดงนี้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชาย นั่นคือความอดทนแข็งแรง สมัยก่อนเด็กผู้ชายกะเหรี่ยงจะใส่เสื้อแดงตัวเดียวยาวถึงเข่า ปัจจุบันยังพบการใส่เสื้อแขนยาวบ้าง

เสื้อสีแดงของชายกะเหรี่ยง เป็นเสื้อทรงกระสอบ คอเสื้อเป็นรูปตัววี ตรงชายเสื้อจะติดพู่ห้อยลงมา สมัยก่อนเสื้อสีแดงของชายโสดจะมีพู่ห้อยยาวลงมาเลยชายเสื้อ ส่วนเสื้อแดงของชายที่แต่งงานแล้วจะติดพู่ห้อยลงมาเสมอชายเสื้อ เพราะชายที่แต่งงานแล้วต้องทำงานมากขึ้น การที่ใส่เสื้อที่มีพู่ยาวจะทำให้รุงรัง ไม่สะดวกในการทำงาน ผู้ชายกะเหรี่ยงจะสวมกางเกงแบบคนไทยภาคเหนือหรือสวมใส่กางเกงแบบพม่า แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่ จะสวมกางเกงขายาวตามสมัยนิยมและอาจจะสวมเสื้อสีแดงทับเสื้อสีขาวข้างในอีกทีหนึ่ง

นอกจากเสื้อสีแดงแล้ว ผู้ชายกะเหรี่ยงจะใช้ผ้าโพกศีรษะซึ่งมีลวดลายปักสีแดง และมีถุงย่ามซึ่งจะออกสีแดงเช่นเดียวกัน เนื่องจากกะเหรี่ยงสะกอนับถือบรรพบุรุษฝ่ายแม่ แม่จะเป็นเจ้าของบ้าน และเป็นใหญ่ในบ้าน วันแต่งงานผู้หญิงที่เป็นเจ้าสาวจะต้องเตรียมเสื้อผ้า โพกศีรษะและถุงย่ามไว้ให้เจ้าบ่าว ย่ามนี้จะต้องมีลายปักที่ปากถุง เพราะเชื่อกันว่าสามารถป้องกันผีไม่ให้ทำร้ายเจ้าบ่าวได้

ภาพประกอบ 5 ลักษณะการแต่งกายของชายโสดชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ภาพประกอบ 6 ลักษณะการแต่งกายของชายที่แต่งงานแล้ว

การแยกความแตกต่างของการแต่งกาย ระหว่างสาวโสดและหญิงที่แต่งงานแล้ว ผู้หญิงกะเหรี่ยงที่ยังไม่แต่งงานจะใส่ชุดทอด้วยมือทอกระสอบสีขาว ยาวกรอมเท้า ในสมัยก่อนถ้ากระโปรงที่ยาวแค่นี้ สาวก็จะอายมากจนมีนิทานเล่าว่า ถ้ามีชายมาเห็นเข้า สาวก็จะฆ่าตัวตาย ชุดขาวนี้เรียกว่า “เซ้วา” จะใส่ตั้งแต่เด็กจนถึงวันแต่งงานจึงเปลี่ยน ใส่ชุดขาวเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ หญิงใดที่ตั้งครรภ์โดยที่ยังไม่ได้เข้าพิธีแต่งงาน ก็ถือว่ามีความผิดอย่างร้ายแรง จนกระทั่งมีคำดำที่ถือว่าหยาบคายมากในบรรดากะเหรี่ยงสะกอด้วยกัน คือ “เด้อเซ้วา” แปลว่า “อู่มท้องทั้งชุดขาว” สาวโสดมีผ้าโพกศีรษะเพื่อกันแดดในหน้าร้อน และให้ความอบอุ่นในหน้าหนาว และเพื่อไม่ให้ผมสกปรกเร็ว จนเกินไป ในวันแต่งงาน สาวกะเหรี่ยงจะมีผู้ใหญ่ ช่วยเปลี่ยนชุดจากชุดขาวเป็นชุดสำหรับหญิงที่แต่งงานแล้ว เจ้าสาวจะต้องมอบชุดขาวให้คนอื่นหมด แต่จะให้น้องซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันไม่ได้ เพราะเชื่อว่าจะทำให้น้องไม่ได้แต่งงาน

ภาพประกอบ 7 ลักษณะการแต่งกายของหญิงสาวชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ผู้หญิงกะเหรี่ยงที่แต่งงานแล้ว จะสวมเสื้อประดับประดาด้วยลูกเดือยและผ้ายี่ การประดิษฐ์ลวดลาย และการใช้สีเส้นต่าง ๆ คิดค้นขึ้นมาแทนสิ่งที่เห็นอยู่รอบตัว เช่น นำเม็ดลูกเดือยมาเรียงกัน 2 เม็ด หมายถึงรอยเท้าสุนัข หรือการปักไขว้ด้วยด้ายสีแดงเป็นรัศมีหมายถึงพระอาทิตย์ เป็นต้น หญิงกะเหรี่ยงสะกอจะใส่เสื้อดังกล่าวซึ่งเป็นทอกระสอบ ตัวสั้นเลยเอว คอเป็นรูปตัววี แขนในตัวยาว สั้นเลยไหล่มานิดหน่อย เสื้อนี้เรียกว่า “เซ้ว ซุ” และจะสวมผ่าขึ้น ทั้งเสื้อและผ่าขึ้นเป็นเครื่องหมายแสดงว่ามีเจ้าของแล้ว และจะไม่มีชายอื่นมาข้องเกี่ยว สาวโสดจะใส่ชุดของหญิงที่แต่งงานแล้วไม่ได้ ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วก็จะกลับไปใส่ชุดขาวอีกไม่ได้ เพราะจะเป็นการดูถูกความบริสุทธิ์

(แบบดั้งเดิม)

(แบบปัจจุบัน)

ภาพประกอบ 8 ลักษณะการแต่งกายของหญิงที่แต่งงานแล้ว

เสื้อผ้ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะทอเองด้วยมือ การทอผ้าเป็นวัฒนธรรมที่เก่าแก่ดั้งเดิมอย่างหนึ่งของกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงทอผ้าใช้เองในครอบครัวมาเป็นเวลานานแล้ว รูปแบบการทอผ้ามีลักษณะคล้ายกับการทอผ้าของชาวเปรูในสมัยโบราณ และเหมือนของชนเผ่าในแถบประเทศกัวเตมาลา ฟิลิปปินส์ ปัจจุบันการทอผ้าแบบนี้ของกะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนแปลงไป และมีแนวโน้มว่าจะสูญหายไปในที่สุด การทอผ้าเท่าที่ปรากฏเป็นแบบ back strap ทั้งสิ้นซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ ชิงด้ายกับไม้คาน 2 อัน ในแนวนอน คานด้านหนึ่งผูกติดกับหลัก ส่วนคานอีกด้านหนึ่ง ผู้ทอจะใช้สายหนังคล้องหัวท้าย ติดกับเอวของตน ความตึงของด้ายยืนจึงไม่คงที่ ผู้ทอสามารถบังคับให้ด้ายยืน ตึงหรือหย่อนได้ตามความต้องการ ซึ่งทำให้เกิดผลดีคือ เนื้อผ้ามีความเรียบและแน่น สม่ำเสมอ ผู้ทอจะโน้มตัวไปข้างหน้าเมื่อต้องการให้ด้ายยืน หย่อน และเอนตัวมาด้านหลังเมื่อต้องการให้ด้ายตึง เครื่องทอแบบนี้พบในประเทศญี่ปุ่น จีน พม่า ธิเบต และหมู่เกาะมลายู ปัจจุบันยังคงมีใช้อยู่ในประเทศเปรู กัวเตมาลา และเม็กซิโก

ภาพประกอบ 9 กรรมวิธีการทอผ้าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ปัจจุบันกะเหรี่ยงสะกอนิยมซื้อด้ายสำเร็จมาทอ เนื่องจากผลผลิตจากไร่ไม่เพียงพอ และไม่
สามารถหาแหล่งซื้อปุ๋ยได้ ประกอบกับกรรมวิธีการผลิตเส้นด้ายนี้ ต้องใช้เวลานานมาก

ด้ายสำเร็จ

การเตรียมด้ายใส่ไม้

ภาพประกอบ 10 อุปกรณ์สำหรับการทอผ้า

1.1.5 อาชีพ

อาชีพหลักของชาวกะเหรี่ยง คือการปลูกข้าวในนาดำแบบขั้นบันได และในไร่ข้าวแบบไร่
หมุนเวียน สิทธิถือครองในนาดำเป็นสิทธิ์ส่วนบุคคลสามารถขายต่อกันได้ กะเหรี่ยงสะกอทำไร่ข้าวใน
พื้นที่ที่หนึ่งเพียง 1 ปี แล้วย้ายไปทำที่อื่นเพื่อให้ที่ดินได้ฟื้นตัว จากนั้น 5 ปี จึงย้อนกลับมาทำไร่
ข้าวตรงที่เดิม ส่วนพืชผักสวนครัว นอกจากจะปลูกข้างบ้านแล้ว อาจปลูกผสมอยู่ในไร่ข้าวในระบบ
การปลูกพืชแบบผสม แต่เป็นการเกษตรน้ำฝนเพียงอย่างเดียว โดยทั่วไปกะเหรี่ยงไม่ปลูกฝิ่น ยกเว้น
ถ้าอยู่ใกล้หมู่บ้านม้ง จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และการเลียนแบบ จึงมีการปลูกฝิ่นด้วย ในการทำ
ไร่ของกะเหรี่ยงสะกอในหนึ่งปีจะทำไร่เพียงครั้งเดียว โดยจะปลูกพืชผักหลากหลายชนิด ประมาณ
300 ชนิด และจะให้ผลผลิตไม่พร้อมกัน จึงสามารถเก็บมาใช้กินได้ 1-3 ปี เช่น พริก ข้าวโพด มัน
ล้มปะหลัง มันแกว เผือก บอน ถั่วพื้นเมือง มะเขือ กระเจี๊ยบ พักทอง พักเขี้ยว แตงไทย แตง
กะเหรี่ยงแตงกวา ผักชี งาม เป็นต้น การทำไร่ของกะเหรี่ยงสะกอในหมู่บ้านปะน้อยภูนั้นทำไร่แบบ
เศรษฐกิจพอเพียง โดยจะทำไร่ไว้สำหรับใช้กินเท่านั้น และจะไม่นำไปเพื่อขาย

การทำไร่

การปลูกพืช

ภาพประกอบ 11 การทำไร่และการปลูกพืช

อาชีพพรอง คือการหาของป่า ได้แก่ ลูกก่อ ซึ่งเป็นเถาวัลชนิดหนึ่ง เปลือกไม้ การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ เป็นต้น

ภาพประกอบ 12 การเลี้ยงสุกร

อาชีพเสริม การรับจ้างทั่วไป ชายของหน้าร้าน เป็นต้นงานอดิเรก การทอเสื้อผ้า ทอ ย่าม งานสาน เป็นต้น

ภาพประกอบ 13 งานสาน วัสดุของ จัปสัตว์ ดักปลา

ภาพประกอบ 14 การทอผ้า ใช้สิ่งของเครื่องใช้

ภาพประกอบ 15 ชายของหน้าร้าน

การประกอบอาชีพในชุมชน สรุปได้ดังนี้

ชื่ออาชีพ	รายได้	จำนวน / ครอบครัว
1. ทำนา	ทำเพื่อบริโภค	ส่วนมากของหมู่บ้าน
2. ทำไร่	ทำเพื่อบริโภค	ส่วนมากของหมู่บ้าน
3. เลี้ยงสัตว์ - สุกร - ไก่ - โค - กระบือ	เลี้ยงเพื่อบริโภค เลี้ยงเพื่อบริโภค เลี้ยงเพื่อใช้งาน เลี้ยงเพื่อใช้งาน	บางส่วนของหมู่บ้าน
4. ทอผ้า - เครื่องนุ่งห่ม	งานอดิเรก	บางส่วนของหมู่บ้าน

- ย่อม		
ชื่ออาชีพ	รายได้	จำนวน / ครอบครัว
5. งานสวน	งานอดิเรก	บางส่วนของหมู่บ้าน
6. ขายของหน้าร้าน	ทำเพื่อขาย	บางส่วนของหมู่บ้าน
7. สุราพื้นบ้าน	เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรม เพื่อบริโภค / เพื่อจำหน่าย	ส่วนมากของหมู่บ้าน บางส่วนของหมู่บ้าน

ตาราง 1 การประกอบอาชีพในชุมชน

1.1.6 สาธารณูปโภค

ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ โครงการจัดตั้งผลิตไฟฟ้าประเภทเตอรีด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ ดำเนินการโดยกรมพัฒนา และส่งเสริมพลังงานกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมร่วมกับ จังหวัดตาก พ.ศ. 2544 และเพื่อความสะดวกในการใช้ไฟฟ้า จึงทำให้ปัจจุบันประชากรบางส่วนที่มีฐานะดีขึ้นนั้น ทำการติดตั้งแผงโซล่าเซลล์ตามหลังคาเรือนของตนเอง โดยสามารถแจ้งความจำเป็นในการขอติดตั้งแผงโซล่าเซลล์ จากองค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

โทรศัพท์สาธารณะ มีจำนวน 2 เครื่อง โดยติดตั้งบริเวณโรงเรียน และบริเวณหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 16 บริเวณหมู่บ้าน

ประปาภูเขา ประปาภูเขาเป็นแหล่งน้ำจากธรรมชาติ โดยหมู่บ้านจะสูบน้ำมาจากต้นน้ำห้วย อุดมปุ๋ย สนับสนุนโครงการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่อุสุ

ภาพประกอบ 17 ประปาภูเขา

1.1.7 การศึกษา

ในอดีตนั้นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงไม่ค่อยได้รับการศึกษา ทำให้ฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่ อาศัยอยู่ในประเทศไทย และมีสัญชาติไทย ทั้งนี้เนื่องจากสถานที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านมาก และประกอบกับไม่มีถนนลาดยางในหมู่บ้าน ทำให้ไม่สะดวกต่อการเดินทางไปเข้ารับการศึกษตามโรงเรียนต่าง ๆ จึงทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงไม่ค่อยได้รับการศึกษาเท่าที่ควร แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีการคมนาคมที่ดีขึ้น มีถนนลาดยางในหมู่บ้าน ทำให้สะดวกต่อการเดินทางไปศึกษาต่อตามโรงเรียนที่ต่าง ๆ ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น และมีการตั้งโรงเรียนในหมู่บ้านขึ้น 1 แห่ง คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) เทคนิคอาสา 1

ข้อมูลโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) เทคนิคอาสา 1

1. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) เทคนิคอาสา 1

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเทคนิคอาสา 1 ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 15 มีนาคม 2528 สาเหตุการจัดตั้ง เนื่องจากเด็กในเกณฑ์วัยเรียน ของหมู่บ้านปะน้อยปู และหมู่บ้านใกล้เคียงต้องเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนบ้านแม่อุสุ ซึ่งเป็นระยะทางไกล การสัญจรไปมาไม่สะดวก โดยเฉพาะในฤดูน้ำหลาก คณะกรรมการหมู่บ้านจึงร้องขอไปยังกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต 6 (เดิม) เพื่อขอจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2528 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต 6 (เดิม) ได้อนุมัติจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น โดยมี พ.ต.ท.สามารถ นิลฤทธิ์ ผบ.ร้อย 3 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต 6 (เดิม) เป็นผู้กำกับดูแลในการก่อสร้าง ประกอบกับชมรมเทคนิคอาสาพัฒนาออกค่ายอาสา ได้ก่อสร้างอาคารกึ่งถาวร ขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 36 เมตร 3 ห้องเรียน โดยมี ส.ต.ท.สุภาพ เบ้งโย และ ส.ต.ท.สุภาพ รัตนขวัญเพชร เป็นครู โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อาคารเรียนได้ชื่อว่า “ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเทคนิคอาสา 1 ” ซึ่งได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

สมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ ฯ ทรงเยี่ยม

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2534

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ทรงปลูกต้นกระท้อนพันธุ์ปุยฝ้ายแทน ต้นมะม่วงพันธุ์มันเดือนเกาที่ตาย

2. ปรัชญาโรงเรียน

สร้างภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต สัมฤทธิ์ผลความมั่นคง

3. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) เทคนิคอาสา 1 มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ เพิ่มพูนคุณธรรม จริยธรรมไทย ตามให้ทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้ในปี 2549

4. แผนที่ตั้งเขตบริการและแผนผัง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)เทคนิคอาสา 1

5. จำนวนนักเรียนและจำนวนครูในโรงเรียน

5.1 จำนวนนักเรียน

ปีการศึกษา	2546			2547			2548		
เพศ ชั้น เรียน	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม
เด็กก่อนวัยเรียน	35	36	71	41	35	76	35	34	69
ป.1	16	16	32	13	15	28	22	18	40
ป.2	5	14	19	20	21	41	19	17	36
ป.3	13	20	33	4	18	22	23	28	51
ป.4	12	13	25	14	21	35	6	20	26
ป.5	15	9	24	11	14	25	13	19	32
ป.6	7	7	14	13	10	23	13	13	26
รวม	103	115	218	116	134	250	131	149	280

ตาราง 2 จำนวนนักเรียน

5.2 จำนวนครู

ลำดับ	ยศ / ชื่อ-สกุล	คุณวุฒิ	การศึกษาต่อ	ระยะเวลาของการเป็นครู (ปี)	หมายเหตุ
1.	ร.ต.อ.บุญช่วย คำแสน	ศศบ.	-	18	ครูใหญ่
2.	จ.ส.ต.บรรจง หมดสังข์	ม.6	-	4	ครูผู้สอน
3.	ส.ต.อ.อัสดง ชาวล้าน	ม.6	ปริญญาตรี	4	ครูผู้สอน
4.	ส.ต.อ.พงษ์สิน ไชยรัมย์	อนุปริญญา	-	8	ครูผู้สอน
5.	ส.ต.ท.กิตติพันธ์ สุขสัมพันธ์	ป.ตรี	-	8	ครูผู้สอน
6.	นายสมพิศ ครูเจริญ	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	24	ครูพลเรือน
7.	นายศิลปชัย อ่อนดี	ม.ศ.3	-	24	ครูพลเรือน
8.	นางชนิษฐา กุลชาติพงษ์ไพร	ม.6	-	9	ผดต.
9.	นางดุจดาว ประสาวาท	ม.6	-	6	ผดต.
10.	นางสาวจิระพร เริงฤทัยพนม	ม.6	-	1 เดือน	ครูจ้างอบต.

ตาราง 3 จำนวนครู

8. คณะกรรมการสถานศึกษา

1. นายบัญชา	ฐิติพนาวัลย์	ประธานกรรมการ
2. นายสุเทพ	ศิรัชโลม	รองประธานกรรมการ
3. นายชาญชัย	เกียรติดำรงธานี	กรรมการ
4. นายพะปู้	เกล็ดแก้วนิล	กรรมการ
5. นายสรฤทธิ์	ขจรศิริรัตน์	กรรมการ
6. นายจอห์น	น้ำผึ้งพนา	กรรมการ
7. นายบุญชัย	กาญจนาเดือนดาว	กรรมการ
8. นายสุวรรณ	ศิรัชโลม	กรรมการ
9. นายสมบุญ	รณวิชาญ	กรรมการ
10. นายผะไ้ะ	สันทนไพร	กรรมการ
11. นางชนิษฐา	กุลชาติพงษ์ไพร	กรรมการ
12. นายสรพงษ์	ศิลปพรเลิศ	กรรมการ

13.นายสมพิษ	ครูเจริญ	กรรมการ
14.ส.ต.อ.พงษ์สิน	ไชยรัมย์	กรรมการ
15. ร.ต.อ.บุญช่วย	คำแสน	กรรมการ/เลขานุการ

1.2 สภาพทางวัฒนธรรมดนตรี

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรี

จากการบอกเล่ากันว่า เครื่องดนตรีที่อยู่คู่กับชาวปกากะญอมาแต่เนิ่นนาน ยกตัวอย่างเช่นการเป่าเซาควาย หรือปกากะญอเรียกว่า “แกว” ซึ่งแกวจะใช้บรรเลงโดยวิธีการเป่า และจะใช้เป่าในช่วงเวลาที่ไปเกี่ยวข้าวในทุ่งนา ในไร่ ในสวน หรือจะใช้เป็นเครื่องบอกเวลา เช่น การปลูกเตือนแทนนาฬิกาปลุกในยามเช้า เพื่อบ่งบอกว่าเราต้องออกไปทำงานได้แล้ว โดย “แกว” ถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่าต่อชีวิตชาวปกากะญอ และเป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่า ซึ่งชาวปกากะญอ ยังคงอนุรักษ์และหวงแหน โดยสืบทอดให้ลูกหลานเป็นผู้รักษาสืบทอดไปและห้ามให้สาบสูญหาย เพราะถือว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีความจำเป็นต่อชีวิตชาวปกากะญอเป็นอย่างมาก ผู้เฒ่าคนหนึ่งเล่าว่าถ้า เครื่องดนตรีชนิดนี้สูญหายไปแล้ว จะราวกับว่าเราขาดผู้นำในหมู่บ้านทันที นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรี อีกหลายประเภทที่พบอยู่ในชาวปกากะญอ เช่น เตะหน้า (พิณ) กะป้อ (กลอง) และ เจิ้งจี (ฉาบ) เป็นต้น

1.2.2 เครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ

จากการสำรวจโดยการลงพื้นที่การวิจัยทางภาคสนาม ทำให้พบว่าเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู้ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก นั้นสามารถแบ่งแยกประเภทของเครื่องดนตรีออกเป็น 3 ประเภท คือ เครื่องดีด เป่า และ ตี ดังนี้

1.2.2.1 ประเภทเครื่องดีด

(ด้านข้าง)

(ด้านหลัง)

ภาพประกอบ 18 เตะหน้า (พิณ)

เตหน้า หรือ พิณ เป็นเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย (Chordophones) เครื่องดนตรีในตระกูลนี้ ผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของสายเป็นแหล่งกำเนิดเสียง วิธีการผลิตเสียงทำได้โดยการใช้นิ้วมือดีดขึ้นหรือลงไปที่สายของเตหน้า รูปร่างลักษณะเป็นพิณรูปเรือ (Boat Harp) มีสาย 6-12 สาย (แต่ปัจจุบันนิยมใช้เพียง 6 สาย) กล้องเสียงทำด้วยไม้ขึ้นรูปเป็นลำเรือ ส่วนหัวเรือบางคนนิยมแกะสลักเป็นรูปหน้าของสัตว์ต่าง ๆ แล้วแต่ความพึงพอใจ เช่น รูปนก หมู หนู เป็นต้น

รูปหมู

รูปนก

ภาพประกอบ 19 รูปร่างลักษณะเตหน้า

สำหรับกล่องเสียงนั้นจะขุดเอาเนื้อไม้ข้างในออกให้เป็นโพรง ด้านบนหุ้มด้วยสังกะสีซึ่งพับทบตรงกลางสันตลอดความยาวจากหัวถึงหาง หรือถ้าไม่ใช้แผ่นสังกะสีก็อาจใช้ไม้ซึ่งตัดเป็นท่อนเล็ก ๆ รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 12 เซนติเมตร โดยสันตรงกลางของสังกะสีหรือไม้นั้นจะเจาะรูไว้สำหรับเป็นที่ยึดสาย มีจำนวนทั้งหมด 6-12 รู แล้วแต่ความตรงการของผู้บรรเลง มีขนาดความห่างของแต่ละรูประมาณ 2 เซนติเมตร ส่วนด้านหัวเรือมีไม้แท่งหนึ่งตรึงติดกับกล่องเสียงด้านหัวเรือ โดยยื่นออกไปและโค้งงอเข้าด้านใน บนแท่งไม้นี้จะเจาะรูเพื่อใส่ลูกบิด ที่นิยมจะมี 6 รู แต่ละรูมีขนาดความห่างระหว่างลูกบิดประมาณ 9 เซนติเมตร และใช้สายด้านหนึ่งผูกติดกับลูกบิด อีกด้านหนึ่งผูกติดกับสันสังกะสีหรือสันไม้

วัสดุที่ใช้ทำ ใช้ไม้ที่มีน้ำหนักเบา หรือไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ขนุน เป็นต้น

ส่วนประกอบต่าง ๆ

1. ลำตัว (เตหน้าเดอ) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ โดยทำหน้าที่เป็นกล่องเสียง มีส่วนช่วยในการขยายเสียงให้มีความดังกังวาน และช่วยยึดติดกับส่วนของลำคอ ซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 46 เซนติเมตร ขนาดเส้นรอบวง ประมาณ 48 เซนติเมตร

ลำตัว

กลองเสียง

ภาพประกอบ 20 ส่วนประกอบลำตัวเตหน้า

2. ลำคอ (เตหน้ากรอ) ทำหน้าที่เป็นส่วนยึดติดกับลูกบิด ซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 83 เซนติเมตร ขนาดเส้นรอบวง 15 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 21 ลำคอเตหน้า

3. ลูกบิด (เตหน้าหวี) ทำหน้าที่ในการปรับระดับเสียงให้มีระดับเสียงสูงหรือต่ำตามความต้องการของผู้บรรเลง โดยลูกบิดแต่ละอันจะยึดติดกับสายแต่ละสายไปยังหลักซึ่งอยู่บนกลองเสียง ซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 16 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 22 ลูกบิดเตหน้า

4. สาย (เดหน่าปรี) เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ในการสั่นสะเทือน โดยเป็นแหล่งในการกำเนิดเสียงและทำให้เกิดระดับเสียงต่าง ๆ ซึ่งมีขนาดความยาว ดังนี้ คือ

สายที่ 6 (สายบนสุด)	ขนาดความยาวประมาณ 72 เซนติเมตร
สายที่ 5	ขนาดความยาวประมาณ 64 เซนติเมตร
สายที่ 4	ขนาดความยาวประมาณ 57 เซนติเมตร
สายที่ 3	ขนาดความยาวประมาณ 51 เซนติเมตร
สายที่ 2	ขนาดความยาวประมาณ 43 เซนติเมตร
สายที่ 1 (สายล่างสุด)	ขนาดความยาวประมาณ 35 เซนติเมตร

วัสดุที่นำมาใช้ในการทำเป็นสาย มี 2 ชนิด ดังนี้ คือ

4.1 สายเบรครถจักรยาน เนื่องจากมีคุณสมบัติเหนียว ยืดหยุ่นและมีสภาพคงทน หาซื้อได้ง่ายตามท้องถิ่น

ภาพประกอบ 23 สายเบรกรถจักรยาน

4.2 สายกีตาร์ เนื่องจากมีคุณสมบัติเหนียว ยืดหยุ่น และมีสภาพคงทน เช่นเดียวกัน

5. หลัก ทำหน้าที่ในการยึดสาย ระหว่างหลักไปยังลูกบิด วัสดุที่ใช้ทำจากไม้หรือโลหะ ซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 15 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 24 หลักเดหน่า

ในการศึกษาเรื่องระดับเสียง ผู้วิจัยได้ทำการวัดระดับเสียง โดยใช้เครื่องวัดระดับเสียง (Auto Chromatic Tuner) โดยทำการวัดระดับเสียงทั้งหมด 5 ครั้ง โดยแบ่งออกเป็น 2 โหมดเสียง คือ โหมดเมเจอร์ (Major) และโหมดไมเนอร์ (Minor) ดังต่อไปนี้

1. โหมดเสียงที่ 1 เมเจอร์ (Major)

สายที่ 6 (สายบนสุด)	ระดับเสียง	D#
สายที่ 5	ระดับเสียง	G#
สายที่ 4	ระดับเสียง	A#
สายที่ 3	ระดับเสียง	C#
สายที่ 2	ระดับเสียง	D#
สายที่ 1 (สายล่างสุด)	ระดับเสียง	E#

2. โหมดเสียงที่ 2 ไมเนอร์ (Minor)

สายที่ 6 (สายบนสุด)	ระดับเสียง	C#
สายที่ 5	ระดับเสียง	F#
สายที่ 4	ระดับเสียง	G#
สายที่ 3	ระดับเสียง	B
สายที่ 2	ระดับเสียง	C
สายที่ 1 (สายล่างสุด)	ระดับเสียง	E

1.2.2.2 ประเภทเครื่องเป่า

ภาพประกอบ 25 แกว (ปี่เขาควาย)

แกว หรือ ปี่เขาควายเป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องลม (Aerophones) เครื่องดนตรีในตระกูลนี้ผลิตโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของอากาศหรือลมเป็นหลักสำคัญ กระแสลมจะถูกบังคับให้พุ่งไปปะทะหรือผ่านสิ่งอื่น (ลิ้นหรือปาก) แล้วเกิดเสียงขึ้น ในขณะที่ลำท่อนเป็นตัวกำหนดและเปลี่ยนระดับความสูงและต่ำของเสียง แกวเป็นปี่ที่มีลิ้นอิสระ (Free reed) วัสดุทำจากเขาควายเป็นไม้ โดยมีสองขนาดคือขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ทั้งสองขนาดเจาะรูแคบ ๆ ยาว ๆ ด้านในของส่วนโค้งใกล้ตรงกลาง ค่อนไปทางปลายเขาควายน้อย แล้วปิดรูด้วยลิ้นโลหะ ผนึกกันไว้รอบ ๆ ลิ้นด้วยชันหรือยางเหนียวอื่น ๆ ที่หาได้ ตัดปลายเขาควายน้อยให้มีรูสำหรับปิดและเปิด เพื่อเปลี่ยนระดับเสียง แกวทั้งสองขนาด ใช้เป็นเครื่องส่งสัญญาณระหว่างทำงานในไร่ หรือระหว่างเดินทาง รวมทั้งใช้หลาย ๆ อันพร้อมกันเพื่อไล่สัตว์ร้าย และใช้บรรเลงในงานรื่นเริงต่าง ๆ

วัสดุที่ใช้ทำ เขาสัตว์หรือไม้เนื้ออ่อน ขาวเขาควายเป็นเขียงเรียกไม้ชนิดนี้ว่า ไม้โต๊ะกะหรือไม้กะหมา

ส่วนประกอบต่าง ๆ

1. ลำตัว ทำหน้าที่เป็นกล่องเสียง มีส่วนช่วยในการขยายเสียงให้มีความดัง กังวาน ซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 20 เซนติเมตร (ขนาดเล็ก) และขนาดความยาวประมาณ 40 เซนติเมตร (ขนาดใหญ่)
2. ลิ้น เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งกำเนิดเสียง โดยอาศัยการสั่นสะเทือนของอากาศ หรือกระแสลมจะถูกบังคับให้พุ่งไปปะทะกับลิ้น แล้วเกิดเสียงขึ้น วัสดุที่ใช้ทำจากทองเหลืองหรือโลหะ ซึ่งมีขนาดความยาวประมาณ 10 เซนติเมตร

ลิ้นทองเหลือง

ลิ้นโลหะ

ภาพประกอบ 26 ลิ้นแกว (ปี่เขาควาย)

3. รูบังคับเสียง ทำหน้าที่ในการเปลี่ยนระดับเสียง และทำให้เกิดเสียงที่แตกต่างกัน มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 1 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 27 รูปร่างเสียงแกว (ปีเขาควาย)

4. กล้องเสียง เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ โดยทำหน้าที่เป็นกล้องเสียง มีส่วนช่วยในการขยายเสียงให้มีความดังกังวาน

ภาพประกอบ 28 กล้องเสียงแกว (ปีเขาควาย)

1.2.2.3 ประเภทเครื่องหนัง

ภาพประกอบ 29 กะป้อ (กลอง)

กะป้อ หรือ กลอง เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องหนัง (Membranophones) เครื่องดนตรีประเภทนี้เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของหนัง โดยมีหุ่นกลองทำหน้าที่เป็นตัวกำธหรือขยายเสียง กะป้อเป็นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ ลักษณะเป็นกลองสองหน้าซึ่งหน้าด้วยหนัง

วู้ ตัวกลองทำจากไม้เนื้ออ่อนเนื่องจากง่ายต่อการชุดเนื้อไม้ มีสายรัดหน้ากลองเพื่อเพิ่มหรือลดความตึงความหย่อนของหน้ากลอง ในอดีตสายรัดหน้ากลองจะทำจากหนังวัว แต่ปัจจุบันทำด้วยเชือก เพราะเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายตามท้องถิ่น มีวัสดุที่ใช้ติดหน้ากลองหรือที่เราเรียกกันว่า “ถ่วงหน้า” วัสดุที่ใช้ทำในอดีตใช้รังของแมลงชนิดหนึ่ง ปัจจุบันใช้ขนมแบ่งข้าวเหนียวผสมขี้เถ้า ตัวกลองมีรูปทรงปล้องตรงกลาง โดยจะทำการชุดเนื้อไม้ข้างในออก มีลักษณะคล้ายตะโพน

“กะป้อ” ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า “เดอ” ซึ่งหมายถึงกลอง กลองนี้มีตำนานเล่าว่า นานมาแล้วมีพี่น้องอยู่สองคน คนพี่เป็นชายชื่อลาเนียน คนน้องเป็นหญิงชื่ออาม่อง อาศัยอยู่ในเขตเมืองปิ่นมะนาทางตอนใต้ของมณฑลฉ่านซีในสหภาพพม่า ทั้งสองเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อผีภูเขาหลวง เมื่อหาอาหารได้ก็นำไปเซ่นไหว้ ให้ผีหลวงก่อน ผีภูเขาหลวงพอใจ จึงตอบแทนความดีด้วยการมอบกลองยาวให้ และบอกวิธีใช้ว่าเมื่อต้องการสิ่งใดก็ให้ตีกลองนั้น จะได้สมตามปรารถนา วันหนึ่งลาเนียนผู้เป็นพี่ชายได้ตีกลองและเนรมิตได้แม่นมาหนึ่งตัว จึงผ่าแบ่งให้กับอาม่องซึ่งเป็นน้องสาว แต่อาม่องไม่ได้ระมัดระวังตัวจึงถูกชนเม่นแทงเอาบาดเจ็บ อาม่องโกรธพี่ชายหาว่าเอาสัตว์ที่ปักด้วยหนามแหลมมาให้ จึงลอกเปลี่ยนหน้ากลองเสียใหม่ โดยเอาหน้ากลองเก่าทิ้งลงในแม่น้ำ จึงทำให้กลองนั้นหมดความศักดิ์สิทธิ์ เมื่อลาเนียนมาตีกลองขอสิ่งใดและไม่ได้ผล ตนจึงรู้ว่าหน้าหุ้มกลองถูกเปลี่ยนไป จึงโกรธอาม่องน้องสาวมาก แล้วหนีน้องสาวไปทางทิศเหนือ ส่วนอาม่องก็ชักชวนเจตติดตามหาพี่ชาย จนหลงทางไปทางไปอยู่เมืองลา และได้แต่งงานกับผู้ชายต่างเผ่าคนหนึ่ง บุตรหลานเกิดมาเป็นต้นตระกูลกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปมาจนทุกวันนี้

วัสดุที่ใช้ทำ ไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ขนุน ไม้เซาะ เป็นต้น ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเรียกไม้ชนิดนี้ว่า ไม้กะมา , ใจะเก , รี และ ตะเลอ

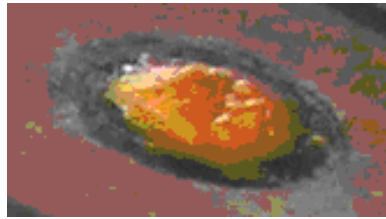
ส่วนประกอบต่าง ๆ

1. **ตัวกลอง** ทำหน้าที่เป็นกล่องเสียง มีส่วนช่วยในการขยายเสียงให้มีความดังกังวาน ซึ่งมีขนาดเส้นรอบวงประมาณ 88 เซนติเมตร ขนาดความสูงประมาณ 43 เซนติเมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางหน้ากลองด้านซ้าย 18 เซนติเมตร และขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางด้านขวา 20 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 30 ขนาดตัวกะป้อ (กลอง)

2. ถ่วงหน้า มีหน้าที่ทำให้เสียงเกิดการสั่นสะเทือน และทำให้เสียงดังกังวาน

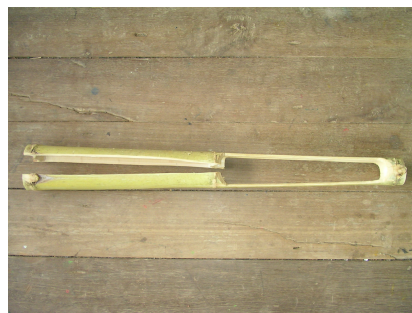
ภาพประกอบ 31 ถ่วงหน้ากะป้อ (กลอง)

2.2.4 ประเภทเครื่องตี หรือเครื่องกระทบ

ภาพประกอบ 32 เจิ้งจิ (ฉาบ)

เจิ้งจิ หรือฉาบ เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องตี หรือเครื่องกระทบ (Idiophones) ประเภทตี (Stamped) และเสียงเกิดจากวัตถุที่ถูกตี ลักษณะที่สำคัญของเครื่องดนตรีประเภทนี้จะเป็นวัตถุตันทึบ คุณภาพของเสียงจะเกิดจากการตี หรือกระทบของวัตถุที่มีคุณลักษณะที่ต่างกัน เช่น ไม้ โลหะ เป็นต้น เจิ้งจิ เป็นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ วัสดุทำจากโลหะ ทองเหลือง รูปร่างลักษณะเหมือนฉาบใหญ่ของไทย มีไม้ไผ่ขนาดเล็กลักษณะคล้ายตะเกียบ ยาวประมาณ 25 เซนติเมตร ใ้ใช้สำหรับตี

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ภาพประกอบ 33 เดะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)

ตะเบาะ หรือกระบอกไม้ไผ่ เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องตี หรือเครื่องกระทบ (Idiophones) ประเภทกระทบ (Concussion) คือวัตถุที่นำมากระทบเข้าหากัน ตะเบาะเป็นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ วัสดุทำจากไม้ไผ่ตัดเป็นท่อน ยาวประมาณ 76 เซนติเมตร ผ่าตรงกลางแบ่งออกเป็น 2 ซีก ยาวประมาณ 32 เซนติเมตร

1.2.3 วิธีการบรรเลง

1.2.3.1 เตะหน้า

ภาพประกอบ 34 วิธีการบรรเลงตะหน้า (พิณ)

ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการนั่งบนพื้น บนโต๊ะ หรือยืนบรรเลง โดยผู้บรรเลงจะนำตะหน้ามาวางไว้บนหน้าตักขวา หันส่วนปลายของตะหน้าที่โค้งงอไปทางด้านซ้ายเล็กน้อย ส่วนลำตัวของตะหน้าจะเอียงไปทางข้างลำตัวด้านขวาของผู้บรรเลง โดยอยู่ระหว่างลำตัวกับซอกแขน การวางนิ้วมือ ผู้บรรเลงจะวางมือซ้ายไว้ด้านบน มือขวาไว้ด้านล่าง ดังนี้

มือซ้าย

วางนิ้วหัวแม่มือ	สายที่ 6	(ดีดสายลง)
วางนิ้วชี้	สายที่ 5	(ดีดสายลง)
วางนิ้วกลาง	สายที่ 4	(ดีดสายลงหรือตบสาย)

มือขวา

วางนิ้วหัวแม่มือ	สายที่ 3	(ดีดสายลง)
วางนิ้วชี้	สายที่ 2	(ดีดสายขึ้น)
วางนิ้วกลาง	สายที่ 1	(ดีดสายขึ้น)

ชื่อเรียกสายเตหน้า

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะเรียกชื่อสายของเตหน้าแต่ละสาย ดังนี้

สายที่ 6 (สายบนสุด)	ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า	นา
สายที่ 5	ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า	กล่อ
สายที่ 4	ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า	กลอ
สายที่ 3	ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า	หล่อ
สายที่ 2	ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า	เล
สายที่ 1 (สายล่างสุด)	ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า	ดู

วิธีการตั้งสายเตหน้า

วิธีการตั้งสายของเตหน้า สามารถสรุปเป็นตารางโดยเปรียบเทียบกับโมดเสียง ดังนี้

ชื่อเรียกสาย	ดู เล	หล่อ เล	กลอ กลอ	หล่อ เล	ดู เล	หล่อ กลอ เล
สายที่	1 2	3 2	4 4	3 2	1 2	3 4 2
โมดเมเจอร์	E# D#	C# D#	A# A#	C# D#	E# D#	C# A# D#
โมดไมเนอร์	E C#	B C	G# G#	B C#	E C#	B G# C#

ตาราง 4 วิธีการตั้งสายเตหน้า

ลักษณะเด่นและเทคนิคของการบรรเลง มีดังนี้

1. เมื่อผู้บรรเลงบรรเลงเตหน้าจะมีเสียงกลาง (Drone) ดังตลอดเวลาขณะที่บรรเลง โดยสายที่มีเสียงกลางคือ สายที่ 6 (สายบนสุด)
2. เมื่อบรรเลงเตหน้าจะมีการห้ามเสียงขณะที่บรรเลง โดยจะใช้นิ้วมือกดลงไปที่ยายเพื่อห้ามเสียงที่ต้องการ

1.2.3.2 แกว

ภาพประกอบ 35 วิธีการบรรเลงแกว (ปี่เขาควาย)

ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการยืน มือขวาจับทางด้านปลายเขา โดยจะใช้นิ้วหัวแม่มือขวาปิดและเปิดรูในขณะที่บรรเลง ส่วนมือซ้ายจับทางด้านโคนเขาเพื่อประคองไว้ ผู้บรรเลงจะใช้ริมฝีปากประกบลงไปทีล้นทองเหลือง และเป่ากระแสลมลงไปที่ปะทะกับล้นทองเหลืองหรือโลหะ แล้วเกิดการสั่นสะเทือนจึงเกิดเสียงขึ้น

ลักษณะเด่นและเทคนิคของการบรรเลง คือ ผู้บรรเลงจะพรมมือข้างซ้าย หรือพรมนิ้วหัวแม่มือขวา เพื่อบังคับเสียงและเปลี่ยนระดับเสียง ซึ่งทำให้เสียงนั้นมีความไพเราะยิ่งขึ้น

1.2.3.3 กะป้อ

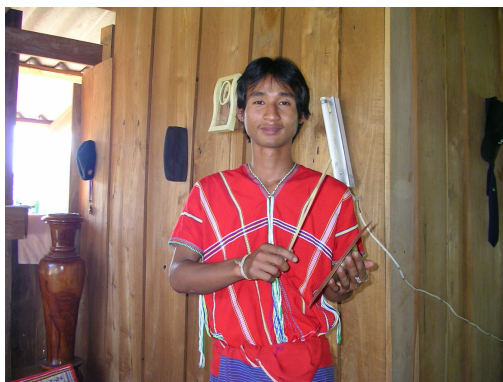
ภาพประกอบ 36 วิธีการบรรเลงกะป้อ (กลอง)

ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการยืนหรือนั่งบรรเลง กะป๋อที่นำมาบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ กลองนำ และกลองเล็ก “กลองนำ” ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเรียกว่า “กะป๋อ” และ “กลองเล็ก” ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเรียกว่า

“กะป๋อต่อ” (กลองนำ) ถือว่าเป็นกลองหลักสำคัญในการบรรเลง เป็นผู้ที่ยืนตีเพลง ผู้บรรเลงบรรเลงเพียงคนเดียว บรรเลงโดยใช้ฝ่ามือตีบริเวณหน้ากลองทั้งสองหน้า ลักษณะคล้ายตะโพนของไทย มีถ่วงหน้าติดบริเวณหน้ากลอง

“กะป๋อต่อ” (กลองเล็ก) ถือว่าเป็นกลองที่มีความสำคัญในการบรรเลงเช่นเดียวกัน เพราะทำหน้าที่ในการบรรเลง โดยการให้จังหวะตก ผู้บรรเลงมีจำนวน 3 - 5 คน บรรเลงโดยใช้ไม้ตี โดยผู้บรรเลงจะถือไม้ตีด้วยมือขวาและตีกลองเพียงหน้าเดียว

1.2.3.4 เจิ้งจิ

ภาพประกอบ 37 วิธีการบรรเลงเจิ้งจิ (ฉาบ)

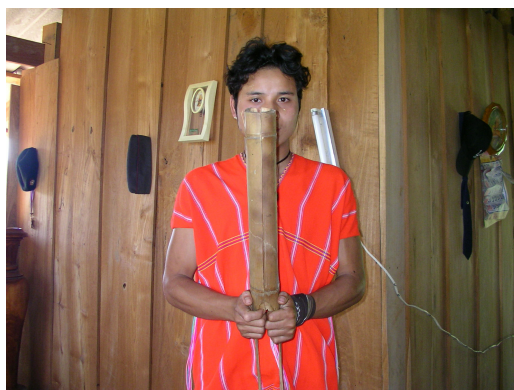
ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการยืนหรือนั่งบรรเลง โดยมือซ้ายถือฉาบในแนวตั้ง เอียงฉาบให้หางยื่นเพียงเล็กน้อย เพื่อสะดวกในการตีฉาบขณะที่บรรเลง มือขวาถือไม้ขนาดเล็กไว้สำหรับตีฉาบ บรรเลงโดยการตีขัดจังหวะกับกลอง (กะป๋อ) คล้ายกับการตีฉาบของไทย

วิธีการบรรเลงทำนองเจิ้งจิ (ฉาบ)

ทำนองเพลง	- - เติ้ง เติ้ง	- - เติ้ง เติ้ง	- - - เติ้ง	- - - เติ้ง
	- - เติ้ง เติ้ง	- - เติ้ง เติ้ง	- - - เติ้ง	- - - เติ้ง

ตาราง 5 วิธีการบรรเลงทำนองเจ้จี้ (ฉาบ)

1.2.3.5 เตะเบาะ

ภาพประกอบ 38 วิธีการบรรเลงตะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)

ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการใช้มือทั้งสองข้าง จับบริเวณซี่แบ่งของไม้ไผ่แล้วกระทบไม้ไผ่เข้าหากันตามจังหวะดนตรี

1.2.4 การประสมวงดนตรี

เครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านปะน้อยปู่ แบ่งออกตามลักษณะประเภทของการบรรเลงเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทเครื่องดีด ดี และเป่า การประสมวงดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านปะน้อยปู่ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม และประเพณีต่าง ๆ อาทิ งานขึ้นปีใหม่ พิธีแต่งงาน (ใช้บรรเลงในขณะแห่ขบวน) การประกอบการแสดง เป็นต้น ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงนั้น มีบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีต่อสังคมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านปะน้อยปู่เป็นอย่างมาก เนื่องจากดนตรีเข้าไปมีส่วนร่วมกับการวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน โดยเปรียบเสมือนเป็นสื่อกลางทำให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน

การประสมวงดนตรีมีเครื่องดนตรี ดังนี้

1. กะป้อ (กลองนำ)
2. กะป้อต้อ (กลองเล็ก)
3. เจ้จี้ (ฉาบ)
4. ตะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)

สำหรับการประสมวงดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู้ นั้น ไม่มีแบบแผนและหลักเกณฑ์ ในการจัดรูปแบบของวงดนตรีแต่อย่างใด หลักสำคัญเพียงเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ภาพประกอบ 39 การจัดรูปแบบการประสมวงดนตรี

1.2.5 การสืบทอด

ดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู้ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นลักษณะการสืบทอดด้วยวิธีปากเปล่า (Oral Tradition) มิได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด การสืบทอดของดนตรีส่วนใหญ่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ อาทิ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น และจากการที่ดนตรีได้เข้ามามีบทบาททางวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อาทิ งานฉลองปีใหม่ งานแต่งงาน งานศพ จึงทำให้ดนตรีได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบัน อีกทั้งบทเพลงในการบรรเลงและการขับร้องนั้น ไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก จึงทำให้ผู้ที่ได้รับการสืบทอดค่อนข้างมาก โดยส่วนใหญ่เด็กชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้รับการสืบทอดตั้งแต่อายุ 10 ปีขึ้นไป และเนื่องจากทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านปะน้อยปู้ อาศัยอยู่ในป่าและหุบเขาซึ่งห่างไกลจากความเจริญของสังคมเมือง การคมนาคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงไม่สามารถทำให้อิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกเข้าสู่วัฒนธรรมภายในได้ ซึ่งทำให้ปัจจุบันดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ยังคงมีผู้นุรักษ์และสืบทอดกันต่อมาจนยังปัจจุบัน

1.2.6 นักดนตรี

นักดนตรีเป็นบุคคลหนึ่ง ที่เปรียบเสมือนเป็นสื่อกลางการเชื่อมโยง ระหว่างวัฒนธรรมประจำชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยนักดนตรีประจำชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีจำนวนทั้งหมด 10 คน ดังนี้

นายทูละ มิตรละม่อม
ภาพประกอบ 40 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายทูละ นามสกุล มิตรละม่อม ชื่อเล่น -
วัน/เดือน/ปีเกิด 11 เมษายน พ.ศ. 2491 อายุ 59 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ
อาชีพ ทำไร่ ทำนา
สถานที่เกิด หมู่บ้าน
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 4 ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63110

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 23 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. เตะหน้า (พิณ)

บทเพลงที่ขับร้อง

1. เพลงประกอบพิธีแต่งงาน
2. เพลงประกอบพิธีกรรมศพ

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความชอบและสนใจที่จะเรียนดนตรีให้เหมือนกับพ่อ

ผู้ถ่ายทอดวิชา

บิดา

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีขึ้นปีใหม่
2. งานประกอบพิธีแต่งงาน

3. งานประกอบพิธีกรรมศพ

นางดิชอ ไพรอวยชัย
ภาพประกอบ 41 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางดิชอ นามสกุล ไพรอวยชัย ชื่อเล่น -

วัน/เดือน/ปีเกิด พ.ศ. 2512 อายุ 37 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา คริสต์

อาชีพ รับจ้าง

สถานที่เกิด หมู่บ้านแม่เหว่ย

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 93 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง
จังหวัด ตาก

รหัสไปรษณีย์ 63110

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 15 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

เตหน่า (พิณ)

บทเพลงที่ขับร้อง

1. เพลงกล่อมเด็ก
2. เพลงประกอบพิธีแต่งงาน
3. เพลงประกอบพิธีกรรมศพ

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความชอบและมีใจรักในเสียงเพลงเสียงดนตรีและการขับร้อง อีกทั้งได้รับการถ่ายทอดจากบิดา ซึ่งเป็นนักดนตรี

ผู้ถ่ายทอดวิชา

ผู้เป็นบิดา และการฝึกหัดดนตรีด้วยตนเอง

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีขึ้นปีใหม่
2. งานพิธีแต่งงาน

นายอดุลย์ รุ่งวิจิตร
ภาพประกอบ 42 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายอดุลย์ นามสกุล รุ่งวิจิตร ชื่อเล่น เต่า
วัน/เดือน/ปีเกิด 5 ธันวาคม พ.ศ. 2525 อายุ 25 ปี
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ
อาชีพ รับจ้าง
สถานที่เกิด หมู่บ้านปะน้อยปู่
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63150

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 9 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. เตหน้า (พิณ)	2. แกว (เขาควาย)
3. เดเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)	4. เจิ้งจิ (ฉาบ)

บทเพลงที่ชื่นชอบ

1. เพลงประกอบพิธีแต่งงาน
2. เพลงประกอบพิธีกรรมศพ

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความชื่นชอบ จึงอยากที่จะฝึกหัดเรียนดนตรี อีกทั้งเมื่อเรียนดนตรีแล้ว
สามารถบรรเลงตามงานประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

ผู้ถ่ายทอดวิชา

นายพะดี วนาเฉลิมเขต (บิดา)

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีขึ้นปีใหม่
2. งานประกอบพิธีแต่งงาน
3. งานประกอบพิธีกรรมศพ

นายกิwa

ภาพประกอบ 43 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายกิwa นามสกุล - ชื่อเล่น -

วัน/เดือน/ปีเกิด พ.ศ. 2529 อายุ 20 ปี

เชื้อชาติ กะเหรี่ยง สัญชาติ กะเหรี่ยง ศาสนา พุทธ

อาชีพ ทำไร่

สถานที่เกิด หมู่บ้านปะน้อยปู่

ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่ที่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63150

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 15 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง เจิ้งจิ (ฉาบ)

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

อยากที่จะลองฝึกหัดเรียน

ผู้ถ่ายทอดวิชา

ไม่มี ศึกษาดนตรีโดยการฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีขึ้นปีใหม่
2. งานประกอบพิธีแต่งงาน

นายพะลาโพ

ภาพประกอบ 44 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายพะลาโพ นามสกุล - ชื่อเล่น ลาโพ

วัน/เดือน/ปีเกิด พ.ศ. 2525 อายุ 25 ปี

เชื้อชาติ กะเหรี่ยง สัญชาติ กะเหรี่ยง ศาสนา พุทธ

อาชีพ รับจ้าง

สถานที่เกิด หมู่บ้านปะน้อยปู่

ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่ที่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

รหัสไปรษณีย์ 63150

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 10 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง เดะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความรักและอยากที่จะลองฝึกหัดเรียนดนตรี

ผู้ถ่ายทอดวิชา

ไม่มี ศึกษาดนตรีโดยการฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีขึ้นปีใหม่
2. งานประกอบพิธีแต่งงาน

นายวิดิ วงศ์ไพระประเสริฐ

ภาพประกอบ 45 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายวิดิ นามสกุล วงศ์ไพระประเสริฐ ชื่อเล่น เซเออะ

วัน/เดือน/ปีเกิด 1 มีนาคม พ.ศ. 2528 อายุ 21 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

อาชีพ ทำนา

สถานที่เกิด หมู่บ้านปะน้อยบุญ

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63150

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 15 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. กะป๋อต้อ (กลองเล็ก) 2. ตะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่) 3. เจิ้งจิ (ฉาบ)

บทเพลงที่ขับร้อง

เพลงประกอบพิธีกรรมศพ

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความจำเป็นต้องเรียนดนตรีและร้องเพลง เนื่องจากมีผู้สืบทอดน้อยลง และได้รับการปลูกฝังในด้านดนตรีจาก ปู่ ย่า ตา ยาย

ผู้ถ่ายทอดวิชา

ผู้ถ่ายทอดด้านดนตรีคือ ปู่ ย่า ตา ยาย และผู้ถ่ายทอดด้านการขับร้อง คือ
นายพะลิแฮ

ผลงานด้านการแสดง

งานประกอบพิธีกรรมศพ

นายแมแม วนาเฉลิม

ภาพประกอบ 46 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายแมแม นามสกุล วนาเฉลิม ชื่อเล่น แม

วัน/เดือน/ปีเกิด พ.ศ. 2516 อายุ 33 ปี

เชื้อชาติ กะเหรี่ยง สัญชาติ กะเหรี่ยง ศาสนา พุทธ

อาชีพ รับจ้าง

สถานที่เกิด หมู่บ้านปะน้อยปู่

ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่ที่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

รหัสไปรษณีย์ 63150

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 20 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. เจิ้งจิ (ฉาบ)
2. กะป้อด้อ (กลองเล็ก)

บทเพลงที่ขับร้อง

เพลงประกอบพิธีแต่งงาน

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความรักในด้านดนตรี และต้องการที่จะสืบทอดไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานสืบไป

ผู้ถ่ายทอดวิชา

นายน่อเก่ฟือ (ลุง)

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีขึ้นปีใหม่
2. งานประกอบพิธีแต่งงาน

นายพะโต๊ะ ทะเลเดิม

ภาพประกอบ 47 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายพะโต๊ะ นามสกุล ทะเลเดิม ชื่อเล่น หอย

วัน/เดือน/ปีเกิด 1 สิงหาคม พ.ศ. 2517 อายุ 32 ปี

เชื้อชาติ กะเหรี่ยง สัญชาติ กะเหรี่ยง ศาสนา พุทธ

อาชีพ ทำไร่

สถานที่เกิด หมู่บ้านปะน้อยปู่

ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่ที่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63150

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 18 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. กะป้อด้อ (กลองเล็ก)	2. เจิ้งจิ (ฉาบ)
3. เดะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)	4. แกว (เขาควาย)

บทเพลงที่ขับร้อง

เพลงประกอบพิธีแต่งงาน

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะต้องการอนุรักษ์และสืบทอดให้กับเยาวชนรุ่นหลัง

ผู้ถ่ายทอดวิชา

ไม่มี ศึกษาดนตรีโดยการฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีขึ้นปีใหม่	2. งานประกอบพิธีแต่งงาน
3. งานประกอบพิธีกรรมศพ	

นางห่วยเจ้ รุ่งวิจิตร

ภาพประกอบ 48 นักร้อง

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางห่วยเจ้ นามสกุล รุ่งวิจิตร ชื่อเล่น เจ้

วัน/เดือน/ปีเกิด พ.ศ. 2488 อายุ 61 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

อาชีพ ทำนา

สถานที่เกิด หมู่บ้านปะน้อยปู่

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63150

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนขับร้องเมื่อใด อายุ 8 ปี

บทเพลงที่ขับร้อง

1. เพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง
2. เพลงกล่อมเด็ก
3. เพลงพิธีงานศพ

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความรักในด้านการขับร้องเพลง และได้รับการสืบทอดจากบิดา

และมารดา

ผู้ถ่ายทอดวิชา

นายโต๊ะเซอ (บิดา) และ นางนอแฮะ (มารดา)

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประกอบพิธีแต่งงาน
2. งานประกอบพิธีกรรมศพ

นายพะดี วนาเฉลิมเขต

ภาพประกอบ 49 นักดนตรี / รำดาบ

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายพะดี นามสกุล วนาเฉลิมเขต ชื่อเล่น ดี

วัน/เดือน/ปีเกิด พ.ศ. 2487 อายุ 62 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

อาชีพ ทำนา

สถานที่เกิด หมู่บ้านปะน้อยปู่

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63150

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 10 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. เทหน้า (พิณ)
2. แกว (เขาควาย)
3. กะป้อ (กลองนำ)
4. กะป้อต้อ (กลองเล็ก)
5. เตะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)

บทเพลงที่ชื่นชอบ

1. เพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง
2. เพลงกล่อมเด็ก
3. เพลงพิธีแต่งงาน
4. เพลงพิธีงานศพ

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะได้รับการปลูกฝังทางด้านดนตรีมาตั้งแต่เด็กจากบิดา และมีความรักความถนัดในด้านดนตรี ส่วนด้านการรำดาบนั้นได้ฝึกฝนเพื่อเป็นศิลปะในการต่อสู้ และป้องกันตัวจากภัยอันตรายต่าง ๆ เนื่องจากในสมัยก่อนมีโจรป่าชุกชุมมาก

ผู้ถ่ายทอดวิชา

นายคือซอ (บิดา) และ นางมีละแอะ (มารดา)

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีขึ้นปีใหม่
2. งานประกอบพิธีแต่งงาน
3. งานประกอบพิธีกรรมศพ

1.3 บทบาททางวัฒนธรรมดนตรี

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงนั้น มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีและขับร้องเพลง ซึ่งการร้องเพลงมีการกำหนดชนิดของเพลงว่า เพลงใดควรร้องในงานใด เพลงที่ร้องในงานศพจะนำมาร้องในบ้านไม่ได้ ถ้ามีใครร้องขึ้นมาโดยบังเอิญจะต้องเสียผีไถโทษ สังคมกะเหรี่ยงโดยทั่วไปเป็นสังคมที่อยู่ตามป่าเขาห่างไกลจากเครื่องบันเทิง การพักผ่อนของกะเหรี่ยงจึงอยู่ที่การสนทนาปราศรัยกันตอนกลางคืนเมื่อกลับจากทำงานในไร่แล้ว มีการรวมวงกันฟังนิทาน นอกจากนี้หนุ่มสาวที่เป็นโสดจะมีการพบปะเกี่ยวพาราสีกันในตอนกลางคืนในบ้านของฝ่ายหญิง จะต้องเป็นหนุ่มสาวที่ชอบพอกันจริง ๆ เท่านั้น การเกี่ยวพาราสีจะไม่มีการล่วงเกินกันเป็นอันขาด เพราะเป็นการผิดผี และเนื่องจากการติดต่อกันระหว่างชายหนุ่มและหญิงสาว จะต้องอยู่ในกรอบประเพณีอย่างเคร่งครัด และงานสังคมจะทำให้คนในหมู่บ้านมาพบปะเจอเจอกันก็ไม่ค่อยมี ดังนั้นโอกาสที่จะทำให้คนได้พบปะกันก็คือพิธีแต่งงานและงานศพ มีทั้งเพลงที่ผู้เฒ่าผู้แก่ร้อง เพลงฝ่ายชาย - หญิงร้องโต้ตอบกัน ผู้ใหญ่ร้องสอนลูกหลานมากมายหลายแบบ ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

1.3.1 ดนตรีประกอบพิธีกรรม

- พิธีแต่งงาน

หนุ่มสาวกะเหรี่ยงมักจะมีโอกาสพบปะสนทนากันในตอนกลางคืน หนุ่มกะเหรี่ยงจะไปหาสาวที่บ้าน และนั่งสนทนากันบนบ้าน ซึ่งอาจเป็นนอกห้องหรือในห้อง ส่วนใหญ่จะเป็นในห้อง เพราะมีเตาไฟที่ให้แสงสว่างอยู่กลางห้อง เนื่องจากบ้านของกะเหรี่ยงมีห้องเพียงห้องเดียว ในขณะที่สนทนากันพ่อแม่ก็จะนอนอยู่ใกล้เตาไฟนั่นเอง หากหนุ่มสาวได้เสียกันก่อนแต่งงานก็ต้องมีการขอขมาต่อผีเจ้าที่ ซึ่งเป็นผีบ้านไม่ใช่ผีเรือน และให้มีการขอขมาต่อผู้เฒ่า รวมทั้งหัวหน้าหมู่บ้านและหมอฟันด้วย วันต่อมาจึงจะจัดให้มีงานแต่งงานกัน พิธีการแต่งงานของหนุ่มสาวที่ได้เสียกันก่อนแต่งงานจะไม่มีการสรงน้ำเงินมากนัก แต่ทำพอบเป็นพิธี กะเหรี่ยงหนุ่มสาวที่บริสุทธิ์ จะไม่ยอมไปร่วมในพิธีด้วย เพราะเกรงว่าจะเอาตัวอย่างที่ไม่ดีมาใช้ และถือว่าเป็นการผิดประเพณีกะเหรี่ยง ถ้าหนุ่มสาวคู่ที่ได้เสียกันไม่ใช่หนุ่มหรือสาวโสด ก็จะต้องถูกปรับไหมเพราะผิดผี โดยเสียค่าปรับเป็นเงินหรือสัตว์เลี้ยง ได้แก่ หมู และควาย

การสู่ขอและการแต่งงาน

เรื่องราวของการสู่ขอมีลักษณะดังนี้ เมื่อตกลงกันอย่างเป็นทางการว่าจะออกเรือน และฝ่ายชายได้มาพบพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเรียบร้อยแล้ว ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงไปสู่ขอฝ่ายชาย เมื่อตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะกำหนดวันแต่งงาน ซึ่งการกำหนดวันก็ต้องให้ห่างจากวันสู่ขอพอสมควร เพื่อให้ฝ่ายหญิงได้เตรียมตัวทอชุดเสื้อและซิ่นสำหรับตนเอง และสำหรับมาดของฝ่ายชาย เสื้อและย่ามสำหรับฝ่ายชาย เตรียมการต้มกลั่นเหล้า เพื่อนำมาช่วยงานด้วย ส่วนฝ่ายชายไม่ต้องเตรียมอะไรมากนัก

นอกจากแผ่นดิน และเงินพดด้วงที่จะใช้รวมกับสินสอดรวมกับสร้อยลูกปัด เสื้อขึ้น เงินใส่พานไหว้พ่อแม่ ซึ่งบิดามารดาของฝ่ายชายก็มักจะเตรียมไว้แล้วตั้งแต่ต้น มารดาของฝ่ายชายจะเตรียมทอเสื้อและขึ้นไว้รับขวัญลูกสะใภ้ด้วย พอใกล้วันงานก็จะมีการตระเตรียมสถานที่ทั้งบ้านเจ้าสาวและบ้านเจ้าบ่าว ถ้าเป็นคนบ้านเดียวกัน แต่ถ้าเจ้าบ่าวมาจากต่างหมู่บ้านก็จะเลือกบ้านหลังหนึ่งในหมู่บ้าน เป็นที่ตั้งขบวนของฝ่ายเจ้าบ่าว

ในเย็นวันงานวันแรกจะมีการตั้งขบวนของเจ้าบ่าว ประกอบด้วยเพื่อนเจ้าบ่าวและขบวนพ่อสื่อแม่สื่อของฝ่ายเจ้าบ่าวหนึ่งคน ของฝ่ายเจ้าสาวหนึ่งคน มีพรรคพวกพร้อมเครื่องดนตรีประกอบขบวนแห่ เช่น กะป้อ (กลองนำ) กะป้อต้อ (กลองเล็ก) เจ้จี้ (ฉาบ) ตะเบา (กระบอกไม้ไผ่) แกว (เขาควาย) ขบวนแห่จะอยู่ระหว่างบ้านเจ้าบ่าวเจ้าสาว ส่วนบนบ้านของทั้งสองฝ่ายก็จะมีการตั้งวงดื่มเหล้า กลุ่มผู้สูงอายุฝ่ายชายจะล้อมวงอยู่ภายในห้องและจะเริ่มร้องเพลง การร้องเพลงนี้จะมีผู้ขึ้นบทร้องเป็นต้นเสียงหนึ่งคน แล้วคนอื่น ๆ ก็จะร่วมร้องตามไป เนื้อสำคัญก็จะเป็นการชมเจ้าภาพ ความชื่นชม ความสนุกสนานที่มาร่วมกันในวันมงคล การเล่าถึงเจ้าบ่าวเจ้าสาวเรื่องความประพฤติ ความขยันขันแข็ง การสั่งสอน การครองเรือน เมื่อพ่อสื่อแม่สื่อกับขบวนมาถึง พ่อสื่อแม่สื่อก็จะเข้ามาร่วมร้องเพลงด้วย เนื้อหาของเพลงก็จะเป็นการต่อรอง เล่าถึงความดีของเจ้าบ่าวเจ้าสาว แม้ว่าจะจนแต่ก็เป็นคนดี ในวงร้องเพลงนี้จะมีเหล้าตั้งอยู่ 2 ขวด ขวดหนึ่งเป็นของผีบรรพบุรุษจะต้องมีเหล้าเต็มขวดตลอดเวลา อาจจะมีคนมาชิมกันบ้างแล้วก็ต้องเติมให้เต็ม อีกขวดหนึ่งจะรินแบ่งกันดื่มรอบวงตลอดเวลา สักพักพ่อสื่อแม่สื่อก็จะลงจากเรือนกลับไปบ้านเจ้าสาว แล้วก็เข้าไปร่วมวงร้องเพลงเช่นเดิมอีก กลับไปกลับมาเช่นนี้ถึง 3 รอบ จนกระทั่ง 5 ทุ่ม หรือสองยาม ผู้ร่วมร้องเพลงก็จะเดินเวียนไปร้องเพลงตามบ้านต่าง ๆ ที่มีลูกสาวอยู่ในวัยที่พร้อมจะออกเรือน เนื้อหาในการร้องเพลงก็จะเป็นการร้องเพลงชมเจ้าของบ้าน ร้องแล้วขอนุหรื ขอล้ำ ชมความมีน้ำใจของเจ้าของบ้าน บางครั้งเจ้าบ้านก็ร้องตอบคำชมเวียนไปทุกบ้านจนกระทั่งเช้ามีด

เช้าตรู่วันงานวันที่สอง ที่บ้านเจ้าสาวก็จะเตรียมข้าวปลาอาหาร โดยฝ่ายหญิงเตรียมเครื่องแกง ฝ่ายชายก็จะชวนกันฆ่าหมูย่างไฟ ถอนขนฆ่าแหละ หั่นหรือสับสำหรับทำแกงหรือทำลาบพร้อมทั้งฆ่าไก่อีก 1 คู่ ไก่นี้จะใช้ในพิธีป้อนข้าวสวຍห่อด้วยใบตองตึงมาช่วยงานด้วย พอสายประมาณ 10 โมงเช้า ขบวนเจ้าบ่าวก็จะแห่มา เมื่อขบวนมาถึงครั้งแรก เจ้าบ่าวและเพื่อนก็จะขึ้นมากินข้าวในสำรับที่จัดเตรียมไว้ สักพักก็จะลงเรือนกลับไป ทั้งนี้เพราะฝ่ายเจ้าสาวใช้น้ำสาดที่เจ้าบ่าวและเพื่อน เพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุขแล้วเจ้าบ่าวก็จะตั้งขบวนมาใหม่

ขบวนเจ้าบ่าวมาครั้งนี้ เจ้าบ่าวและเพื่อนจะเข้าไปทำพิธีป้อนข้าวในบ้านเจ้าสาว เจ้าสาวพร้อมกับเพื่อนและผู้เฒ่าก็อยู่ในห้องแล้ว ครั้งนี้เจ้าบ่าวมาพร้อมกับสินสอด ประกอบด้วยแผ่นดินและเงินพดด้วง ซึ่งมักจะยืมมาจากผู้เฒ่าของหมู่บ้าน เมื่อเสร็จพิธีครบ 3 วัน แล้วก็ต้องนำกลับไปคืน

เจ้าของ นอกจากนี้ก็มีผ้าชิ้นที่ยังไม่ได้เย็บ ผ้าที่จะใช้เย็บเสื้อ สร้อยคอลูกปัด กำไลข้อมือวางไว้ในกระดัง สินสอดนี้จะนำไปตั้งไว้ที่หิ้งบรรพบุรุษ เมื่อพร้อมแล้วเจ้าสาวจะฉีกไก่ 1 ชิ้น พร้อมข้าวหนึ่งคำถือไว้ในมือ ทั้งคู่ยื่นมือให้พ่อแม่ใช้ด้ายกวาดบนข้อมือ พร้อมกล่าวคำไล่ผีและสิ่งชั่วร้ายจากบ่าวสาว จากนั้นคู่บ่าวสาวก็ทิ้งคำข้าวลงใต้ถุนบ้านไป แล้วหยิบข้าวและไก่อีกคนละคำเข้าไปหาพ่อแม่เพื่อให้ผูกข้อมือ บ่าวสาวบ่อนเข้าให้แก่กัน รินเหล้าดื่มและส่งต่อให้เพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาวดื่มเหล้าต่อ ไก่ที่เหลือก็ฉีกเป็นชิ้น ๆ และเจ้าบ่าวเจ้าสาวกินข้าวกับไก่จนหมด เป็นอันเสร็จพิธีตอนกลางวัน

ในตอนเย็น ๆ ก็จะมีการแห่เจ้าบ่าวมาส่งตัวที่บ้านเจ้าสาวอีกรอบหนึ่ง ส่วนเจ้าสาวซึ่งเปลี่ยนเสื้อผ้าจากชุดสาวโสดเป็นชุดเสื้อและซิ่นสำหรับคนแต่งงาน แล้วก็จะนำน้ำมาล้างเท้าให้เจ้าบ่าว เมื่อขึ้นไปบนบ้านเจ้าสาวก็จะใช้ปอยผมที่ตัดเตรียมไว้เช็ดเท้าให้เจ้าบ่าว ส่วนเจ้าบ่าวซึ่งยืนอยู่ในประตูห้องแล้วจะรินเหล้าแจกพ่อแม่ พี่น้องและญาติของเจ้าสาว การรับเหล้ามาดื่มก็เท่ากับการรับเจ้าบ่าวเข้าเป็นสมาชิกในบ้าน จากนั้นบ่าวสาวจะอยู่ในห้องเดียวกัน จะออกมาข้างนอกไม่ได้ เจ้าบ่าวจะต้องค้างอยู่บ้านเจ้าสาว 3 คืน และเจ้าสาวก็จะไปอยู่ค้างบ้านเจ้าบ่าว 3 คืนเช่นกัน เท่ากับไปไหว้พ่อแม่ให้แม่ของเจ้าบ่าว ซึ่งแม่ของเจ้าบาวก็จะรับไหว้ด้วยเสื้อและซิ่นที่เตรียมไว้ พร้อมทั้งผูกข้อมือรับขวัญสะใภ้ใหม่ด้วย คู่แต่งงานใหม่จะอยู่ในบ้านของฝ่ายหญิงไปจนเวลาอันควรก็จะแยกตั้งเรือนใหม่ของตน ซึ่งมักจะอยู่ในหมู่บ้านของฝ่ายหญิง

เมื่อเป็นที่รับรู้แล้วว่าหญิงชายรักชอบพอกัน พ่อแม่และญาติพี่น้องของฝ่ายหญิงก็จะส่งคนไปหาฝ่ายชาย เพื่อสอบถามให้แน่ใจว่าฝ่ายชายรัก และยินดีที่จะแต่งงานกับฝ่ายหญิงจริงหรือไม่ หากฝ่ายชายรักชอบพอกัน และยินยอมที่จะแต่งงานกับฝ่ายหญิงก็จะมีภรรยาในวันเวลาทำพิธีแต่งงานกันในวันนั้น (ตามหลักประเพณีกะเหรี่ยงฝ่ายหญิงจะต้องเป็นฝ่ายไปขอฝ่ายชาย)

การหมั้นหมาย (เตอะโหล)

เมื่อฝ่ายชายตกลงปลงใจว่าจะแต่งงานกับฝ่ายหญิง และนัดหมายวันเวลาแต่งงานที่แน่นอน แล้วฝ่ายชายก็ส่งเจ้าแกไปทำพิธีหมั้นหมายฝ่ายหญิง ก่อนวันแต่งงานในพิธีฝ่ายหญิงจะฆ่าไก่ 2 ตัว ในการทำอาหารเพื่อเลี้ยงรับรองเจ้าแกของฝ่ายชายและ วันรุ่งขึ้นก็จะนัดหมายวันเวลาที่ฝ่ายชายและเพื่อน ๆ จะมาหาฝ่ายหญิงเพื่อทำพิธีแต่งงานต่อไป

การทำอาหารเลี้ยงแขกเหรื่อด้วยหมูดำ

หากบ้านใดมีงานแต่งงาน บ้านนั้นต้องนำเอาหมูดำที่ตนเลี้ยงมาทำอาหารเลี้ยงแขกเหรื่อ โดยหมูตัวแรกที่ฆ่าเรียกว่า “เทาะเตาะ” เทาะเตาะ คือหมูตัวแรกที่ฆ่าในพิธีแต่งงาน และจะนำเนื้อหมูมาเอาไว้เป็นเครื่องบูชา เพื่อขอเทวดามารวยพรเจ้าบ่าวเจ้าสาวและผู้ร่วมงานทุกคน เมื่อถึงเวลาออกเดินทางไปสู่หมู่บ้านเจ้าสาว เจ้าแกของเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าบ่าวจะลงไปอยู่พร้อมกันที่พักหน้าหมู่บ้าน

และจะปูเสื่อเพื่อนั่งปรึกษาหารือกัน จากนั้นถ้าแก่จะทำพิธีรินเหล้าและอธิษฐานขอพร เมื่อเสร็จพิธีก็จะออกเดินทางโดยมีเจ้าบ่าวและเพื่อน ๆ ของเจ้าบ่าวร่วมเดินทางกันอย่างพร้อมเพรียงกัน เมื่อเดินทางมาถึงบ้านเจ้าสาวเพื่อนบ้านของเจ้าสาวก็จะคอยต้อนรับ โดยจะให้ไปพักที่พักรับชั่วคราวบริเวณหน้าบ้านเพื่อทำพิธีดื่มเหล้า เสร็จพิธีดื่มหัวเหล้า (เหล้าขวดแรกที่ใช้ดื่มในพิธี) หลังจากนั้นก็จะขึ้นไปสู่บ้านเจ้าสาวเพื่อพักผ่อน และดื่มเหล้าพร้อมกับขับลำนำโต้ตอบกันระหว่างเพื่อนเจ้าบ่าวที่เป็นคนต่างถิ่นและเพื่อนเจ้าสาวที่เป็นคนต่างถิ่น และเพื่อนเจ้าสาวที่เป็นคนในถิ่น ในขณะเดียวกันนี้ญาติพี่น้องของเจ้าสาวก็จะทำการฆ่าหมู เพื่อทำอาหารสำหรับเลี้ยงต้อนรับแขกที่มาในงานทุกคน รวมถึงเพื่อนเจ้าบ่าวที่มาจากต่างถิ่นมารับประทานอาหารร่วมกัน เสร็จแล้วก็จะเป็นเวลาส่วนตัวของแต่ละคนที่จะพักผ่อนนอนหลับหรือเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้านอื่นๆ และขับลำนำโต้ตอบกัน ซึ่งบางคนบางกลุ่มก็จะเที่ยวขับลำนำตลอดคืนเลยทีเดียว

เรียกข้อห้ามนี้ว่าดีเทาะโคเบล

การผูกขวัญร่วมกันระหว่างเจ้าบ่าวและเจ้าสาว (กี ซี จือ) หลังจากอยู่ร่วมกันนานสามวันสามคืนแล้วพ่อแม่ของเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะทำพิธีผูกขวัญให้ โดยจะผูกขวัญร่วมกันระหว่างเจ้าบ่าวและเจ้าสาว ซึ่งการผูกขวัญร่วมกันนี้มีความหมายว่าทั้งสองคนได้กลายเป็นหนึ่งอันเดียวกันแล้วตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

ภาพประกอบ 50 ประเพณีแต่งงานของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

- พิธีงานศพ

การเตรียมศพ

ในหมู่บ้านหากมีผู้คนในหมู่บ้านเสียชีวิตลง เพื่อนบ้านทุกคนจะหยุดงานเพราะถือเป็นข้อห้าม ซึ่งเรียกว่า “ตีปกาชะลอ หม่า” คือข้อห้ามสำหรับวิญญาณที่หลุดหายไป ทุกคนในหมู่บ้านจะหยุดทำงานเพื่อที่จะมาในงานของผู้ตาย ขึ้นแรกญาติพี่น้องก็จะอาบน้ำศพ และนำเสื้อผ้าใหม่ ๆ มาสวมใส่ให้เสร็จแล้วก็จะห่อศพด้วยเสื้อผ้าขาว และเตรียมสัมภาระให้แก่ศพ หลังจากห่อศพแล้วจะหาไม้ไผ่หนึ่งท่อนยาวนำมาผ่าออกเป็น 4 ซีกเท่า ๆ กัน ครึ่งท่อนแล้วง่ามลงบนศพเพื่อยึดศพให้แน่น เรียกไม้ไผ่ท่อนนี้ว่า ไม้ง่ามศพ จากนั้นก็นำเสื้อผ้า ของศพที่ญาติพี่น้องมอบให้ แขนงไว้ที่ปลายท่อนไม้ไผ่เสื้อผ้า และข้าวของของศพนี้เรียกว่า “ปวา ซี อะ กือ” มีความหมายว่า “สัมภาระศพ” เป้าหมายการเตรียมสัมภาระของศพนี้ ก็เพื่อทำความร่ำร่ำให้ผู้ตายขณะเดินทางกลับไปยังโลกหน้า

พิธีส่งสัมภาระและข้าวของให้ศพ(เฮ้าโล)

ก่อนที่จะเผาศพจะมีการเตรียมสัมภาระและข้าวของให้ศพ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยจำเป็นในการดำเนินงาน ได้แก่ ย่าม มีด หม้อ ชาม ถ้วย ไม้ขีดไฟ เชื้อมัน เชื้อข้าว กล้ากล้วย ยาสูบ หมาก พลุ เป็นต้น ข้าวของสัมภาระทั้งหมดจะบรรจุลงในตะกร้าใบหนึ่ง เมื่อได้เวลาเผาศพตะกร้าใบนี้ก็จะถูกเอาไปด้วย เผาศพเสร็จแล้วจะนำไปวางไว้ใต้ต้นไม้ จากนั้นนำขอเกี่ยวคอเสื้อผู้ทำพิธีและดึงกลับบ้านพอเป็นพิธี การทำพิธีส่งสัมภาระและข้าวของให้ศพนี้มีความหมายว่า ในโลกหน้าวิญญาณของศพจะต้องกลับไปทำมาหากินเช่นเดียวกับชีวิตในโลกนี้ จึงต้องมีการมอบสัมภาระและข้าวของให้ มีเช่นนั้นวิญญาณจะมีความยากลำบาก ไม่มีข้าวของและเครื่องใช้ในการทำมาหากิน

ข้อห้ามหลังเผาศพ

หลังจากเผาศพแล้วจะมีข้อห้ามในประเพณี คือ ไม่ให้คนในหมู่บ้านออกไปทำมาหากินนอกบ้าน ส่วนจะห้ามกี่วันนั้นขึ้นอยู่กับว่าศพนั้นมีการเก็บไว้กี่วัน หากเก็บไว้หนึ่งวันก็จะห้ามออกไปทำงาน 1 วัน ถ้าเก็บ 3 วันก็จะห้าม 3 วัน เป็นต้น ข้อห้ามนี้ เรียกว่า “ดินาเกอะเกอะ” หมายความว่า “ข้อห้ามผีผู้ตาย” เพราะกะเหรี่ยงปกากะญอเชื่อว่าหลังจากเผาศพผีของผู้ตายยังเดินไปมาภายในบริเวณหมู่บ้าน อยู่จนกว่าจะพ้นจำนวนวันที่เก็บศพไว้ เพราะฉะนั้นหากผู้ใดออกนอกหมู่บ้านในช่วงนี้ ผีผู้ตายอาจเห็นเข้าและจับขวัญของผู้คนไป ซึ่งจะทำให้ผู้นั้นล้มป่วยลงได้

การประกอบพิธีกรรมศพ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

สัมภาระศพที่ญาติผู้ตายเตรียมให้ผู้ตาย
ขณะเดินทางกลับไปยังโลกหน้า

ชายหนุ่มและพ่อบ้าน
ร่วมขับลำนำ

แม่บ้านและหญิงสาว
ที่ร่วมขับลำนำในงานศพ

ชายหนุ่มและหญิงสาวร่วมเล่น

ด้านหลังกระดัง และนำกระดังดังกล่าวไปเผาหน้าบ้าน ในเวลาเช้ามีดก่อนฟ้าสาง

การขับลำนำ(เหล่หมาพา)

ตกเย็นจะเป็นเวลาแห่งการขับลำนำส่งวิญญาณศพ โดยแบ่งผู้ขับลำนำเป็น 2 กลุ่ม คือผู้ชาย 1 กลุ่ม และผู้หญิง 1 กลุ่ม โดยจะขึ้นขับลำนำที่ขับในช่วงนี้ เป็นเวลา 3 คืน มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนตาย ผู้เสียชีวิตที่เป็นวัยหนุ่มสาวจะมีการสร้างกระต๊อบหลังเล็กที่กิวดอย ใกล้ ๆ หมู่บ้านและนำเสื้อผ้าข้าวของไปวางไว้บนกระต๊อบหลังนั้น สิ่งของเหล่านี้เรียกว่า “เสอะเล” ผู้เสียชีวิตกลุ่มนี้ มีลำนำส่งวิญญาณโดยเฉพาะเช่นกัน ซึ่งเรียกว่า “ทาเยอลอ” แปลว่า “ลำนำคะเนิงหา”

เพลงพิธีงานศพ จะเป็นเพลงที่เกี่ยวกับเรื่องผีวิญญาณ เรื่องอาลัยผู้ตาย งานศพเป็นงานที่สำคัญที่สุดในชีวิตของกะเหรี่ยง ทุกคนที่รู้จักแม้จะต่างหมู่บ้านก็จะมาทั้งหมด จะเก็บศพไว้กลางบ้าน อาจจะเอาผ้าคลุมไว้หรือใส่โลง จะมีคนอยู่เป็นเพื่อนศพทุกคืน และมีการร้องเพลงกัน ในตอนหัวค่ำจะเป็นเพลงโคกเศร้าถึงผู้ตาย แต่พอตักตักจะเป็นเพลงของหนุ่มสาวโต้ตอบกัน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องความตายเลย เพียงแต่เนื้อเพลงไม่ได้เจาะจงที่จะเกี่ยวพาราสีกันอย่างชัดเจน

1.3.2 ดนตรีเพื่อความบันเทิง

- การเกี่ยวพาราสี

เพลงชนิดนี้เป็นที่นิยมกันมาก ใช้ร้องในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น ร้องคนเดียวแก้เหงาเวลาทำอะไรในนา ชายหนุ่มหญิงสาวจะร้องโต้ตอบกันในเวลาที่สนทนากันในตอนเย็น เนื้อเพลงส่วนใหญ่จะแสดงถึงความรัก ความคิดถึง อยากอยู่ใกล้ชิดกับคนรัก โดยเปรียบเทียบธรรมชาติที่สวยงาม นุ่มนวล จิตใจให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตามคิดถึงเรื่องความรัก

- งานฉลองปีใหม่

เพลงประเภทนี้เป็นเพลงที่สนุกสนานร่าเริง ทั้งนี้ดนตรีสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงสัมพันธ์ไมตรีที่ดีร่วมกัน และทำให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีกัน อีกทั้งยังทำให้มีพลังและมีความสุข

ดนตรีที่ใช้ประกอบในการแสดง มีดังนี้

1. กะป้อ (กลองนำ)
2. กะป้อด้อ (กลองเล็ก)
3. เจิ้งจิ (ฉาบ)
4. เดะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)

1.3.3 คนตรีประกอบการแสดง

- การรำดาบ

การฟ้อนรำเป็นศิลปะการแสดงประเภทหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยเฉพาะการรำดาบหรือที่เรียกว่า “เพ็ญะ” เป็นการแสดงที่เน้นลีลาและความอ่อนช้อยสวยงาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ โดยการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาช้านาน การรำดาบนั้นผู้แสดงมักจะเป็นผู้ชาย เนื่องจากในอดีตการรำดาบเป็นศิลปะในการต่อสู้และป้องกันตัวจากภัยอันตรายต่าง ๆ เท่านั้น ปัจจุบันการรำดาบได้เข้ามามีบทบาททางวัฒนธรรมประเพณีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยจะนำการแสดงนี้มาประกอบในงานพิธีกรรม หรืองานรื่นเริงต่าง ๆ

ดนตรีที่ใช้ประกอบในการแสดง มีดังนี้

1. กะป้อ (กลองนำ)
2. กะป้อต้อ (กลองเล็ก)
3. เจิ้งจิ (ฉาบ)
4. เดะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่)

2. บทเพลงของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

2.1 บทเพลง บทเพลงของคนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.2.1 เพลงบรรเลง

บทเพลงบรรเลงของคนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงบรรเลงที่นิยมใช้ในขบวนแห่พิธีต่าง ๆ และการฟ้อนดาบ ซึ่งเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงนั้น จะเป็นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะเท่านั้น และไม่มีเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง

2.2.2 เพลงร้อง

- เพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงเก่าแก่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง กะเหรี่ยงที่เป็นคริสเตียนจะไม่กล่อมเด็กด้วยเพลงเหล่านี้ การกล่อมเด็กไม่จำกัดอยู่แค่มารดาเท่านั้น บิดา หรือญาติทั้งชายและหญิงก็สามารถกล่อมเด็กได้ เนื้อเพลงกล่อมเด็กไม่มีเป็นเรื่องราวมากนัก คือ เป็นเพลงกล่อมเด็ก ไม่มีเรื่องราวชวนให้เด็กฟังแบบสอดแทรกนิทานเข้าไปด้วย เหมือนบทเพลงกล่อมเด็กของไทยในบางเพลง ดังจะกล่าวต่อไปนี้

မၤမံၤ

ဒါဂီၤကၢၤကွၢၤမၤဒါဂီၤကွၢၤ ကွၢၤမၤဒါဂီၤကၢၤကွၢၤ

ဒါဂီၤကၢၤကွၢၤ ဒါဂီၤကၢၤကွၢၤမံၤဒါဂီၤကွၢၤမံၤဒါဂီၤကၢၤကွၢၤ
ဒါဂီၤကၢၤကွၢၤမံၤဒါဂီၤကွၢၤမံၤ

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 53 เพลงหม่ามီโพ (กล่อมเด็ก)

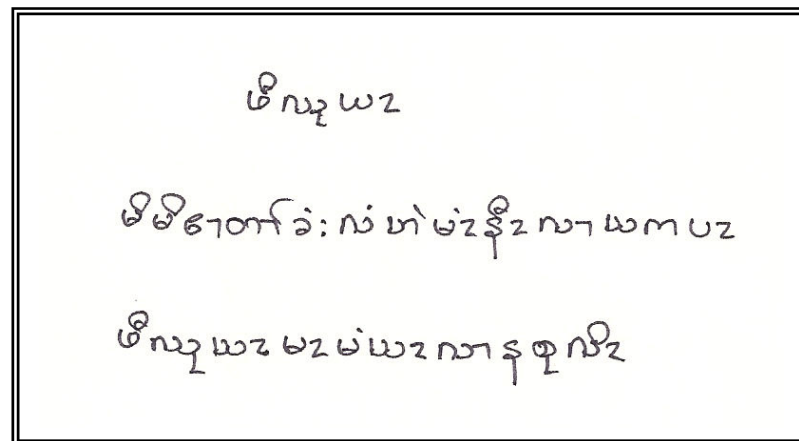
เพลงหม่ามီโพ

ไอ้เลอจื่อพะได้อะปู้	จื่อพะได้อะเลอโม်໋
ไอ้เลอพะ໋ဒ်းအးအး	จื่อพะ໋ဒ်းအးအး
နွဲဂေၤအေၤမိၤအေၤ	အေၤအေၤအေၤအေၤ

(ความหมายของเพลง)

เพลงกล่อมลูก

အေၤအေၤအေၤအေၤ	အေၤအေၤအေၤအေၤ
အေၤအေၤအေၤအေၤ	အေၤအေၤအေၤအေၤ
အေၤအေၤအေၤအေၤ	အေၤအေၤအေၤအေၤ

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 54 เพลงพ้อฮือ (กล่อมเด็ก)

เพลงพ้อฮือ

โมโมเอ้อต้าคิหลี่	แฮมีหน่อเลอออย่ากะป่า
ป้อฮือฮยา	หม่ามีหยาลอหน้าฮือโล

(ความหมายขอเพลง)

เพลงอ้อม

แม่คำแล่นนะ	มานอนข้าง ๆ ฉัน
กอดฉัน	ให้ฉันนอนในอ้อมกอดแม่

- เพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง (การเกี้ยวพาราสี)

เพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึงกัน และเป็นเพลงที่นิยมกันมาก ใช้ร้องในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น ร้องคนเดียวแก้เหงาเวลาทำไร่ในนา ชายหนุ่มและหญิงสาวจะร้องโต้ตอบกันในเวลาที่สนทนากันในตอนเย็น เนื้อหาของบทเพลงจะแสดงถึงความรัก ความคิดถึง อยากอยู่ใกล้ชิดกับคนรัก โดยเปรียบเทียบธรรมชาติที่สวยงาม นุ่มนวลจิตใจให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตามคิดถึงเรื่องความรัก และในทางตรงกันข้ามเนื้อหาของบทเพลงบางส่วนจะพูดถึงการส่อเสียดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑๒๓๔

๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔
 ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔
 ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔
 ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔
 ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔

1. ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔
 ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔
2. ๑๒๓๔ ๑๒๓๔
 ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔
 ๑๒๓๔ ๑๒๓๔ ๑๒๓๔

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 55 เพลงเก๋ไก๋ (เกี่ยวพาสี)

เพลงเก๋ไก๋

เก๋ไก๋เก๋ไก๋เก๋ไก๋

จื่อเนอกะจื่อเนอกะ

เต๋อเก๋เก๋เก๋เก๋

หล่อโมะหล่อหม่หล่อเหยอ

สะละจื่อโล่โบเฮ

เดตะนาเดตะนาลากะป้อ

ลากะป้อเดตะนาลากะป้อ

จ่านากลื้อจ่านากลื้อหล่อแอ้อแอ้อ

ล่อแอ้อล่อจ่านากล่อแอ้อ

(ความหมายของเพลง)

คุณเป็นคนสวยจริง ๆ

นิ้วมือนิ้วเท้าขาว

ไม่เป็นของฉันก็เป็นของเขา

มันช่างน่ารัก

หมดหวังสำหรับหนูอย่างฉัน

ဝိနာဇာဗျူ

ဝိနာဇာဗျူ (ဇာဗျူ ဇာဗျူ
 နှိ ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဝိနာဇာ
 ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

1. ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ
 ဇာဗျူ ဇာဗျူ
2. ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ
 ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

(ဇာဗျူ ဇာဗျူ)

ဇာဗျူ ဇာဗျူ 56 ဇာဗျူ ဇာဗျူ (ဇာဗျူ ဇာဗျူ)

ဇာဗျူ ဇာဗျူ

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

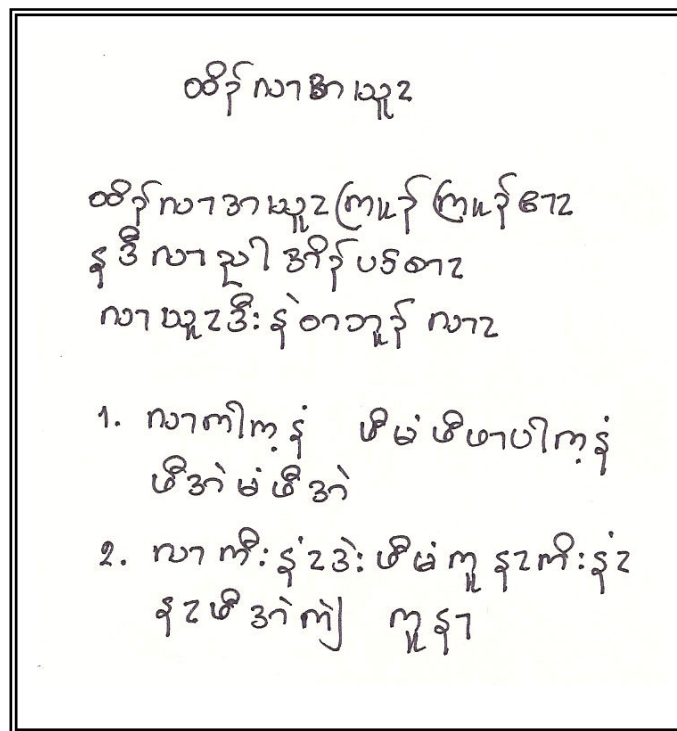
ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

(ဇာဗျူ ဇာဗျူ)

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

ဇာဗျူ ဇာဗျူ ဇာဗျူ

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 57 เพลงทาช้อติ (เกี้ยวพาราสี)

เพลงทาช้อติ

เลขโพจုံไถญานี้	เอพอเจโยไฉนี้
เจพาหลอล่าเลอฮီ	โพเลแลมาฮွေးยะจาเหยอะฮီเจ
จาอาพออฮီ	หลอเลโลเลลาพออพอเจ
เลขจုံมาอยู่	လာเลจုံจုံเลเกลมาเวลา
လာเลแอจพจုံไถญานี้	เฮพอเจโยไถญานี้

(ความหมายของเพลง)

ไปไร่ไปหลาเราไปด้วยกัน
 ฉันไปก็คิดถึงไปด้วย
 พอหันหลังกลับ ก็ไม่เห็นเธอ
 (ฉันถามตัวเอง..แล้วเธอรู้ไหม..ว่าฉันคิดอย่างไร)

ထီ ဒုန်ဒါ ကွာ

လဲလဲ ကွာကွာ ပွဲထီထီ
 ဆီထီထီနဲ့စွဲ ဖိစာပွဲ
 ကာမာဒါးတီ မဒီနီ ဒါနီလီက.မ
 ကာလီ မ.မဲလဲလဲဝါကီဒီးမ
 ကာလီ လဲလဲကွာ ပွဲထီထီ

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 58 เพลงท้ออะจ๋อ (เกี่ยวพาราสี)

เพลงท้ออะจ๋อ

แหล่งเลขที่ปู่ไท้โพอยู่

ไซมံท่อน่า

แซวข้อเยอโพเตอะหล

ยาเนอตาเมได้โလာเลเยอ

เลอลาเมแยโตลาเดอ

ยาเดอลาแลเลขี่ปู่ไท้โพอยู่

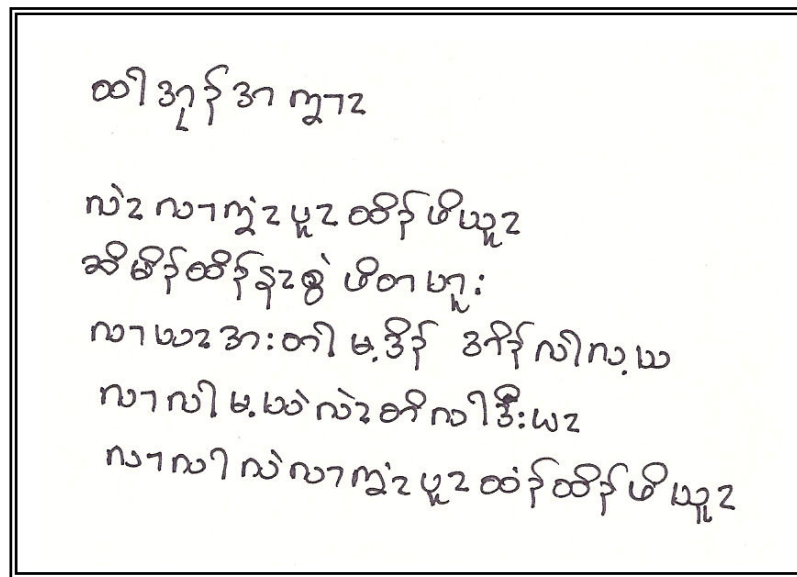
(ความหมายของเพลง)

ไปในไร่ (เพื่อหากิน)

เห็นนกบิน (เหมือนเห็นเธอ)

คิดถึงคุณ (คิด..คิดถึงมาก)

เขาไปเดิน (หยุดทำไม..เรา)

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 59 เพลงทาบ้ำชะดะแหล่งเลอซีเลอซี (เกี้ยวพาราสี)

เพลงทาบ้ำชะดะแหล่งเลอซีเลอซี

ท้อฮ้อเลออะอะเอ่อเลโท

โอ้เด้อเด้อเอ้อเอ

เลอทีอ้ออ้อที่แจก้อ

โอ้ญาโพเตอะเลเลเล

กาอาอ้ออะแมวาปยา

วาเกลโอลาโกล่าโกล่าญา

(ความหมายของเพลง)

คิดถึงความหลัง เมื่อเคยทำไร่ด้วยกัน

เหมือนมองดู เหมือนมองชนคิดถึง

แฟนจำ ฉันต้อง เอ๋ย เอ๋ย คิด คิดถึง

ဝိသုဒ္ဓိသီလ

ကောဏိမုဒ်ဝိသုဒ္ဓိသီလံ အာမေဍိန္ဒြိယံ နှစ်သိန်း
 ကုဗ္ဗာသီလံ နှစ်သိန်း ဝိသုဒ္ဓိသီလံ ဝိသုဒ္ဓိသီလံ
 နှစ်သိန်း နှစ်သိန်း နှစ်သိန်း နှစ်သိန်း

(ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ)

ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ ၆၀ နှစ်သိန်း (ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ)

ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ

ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ	ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ
ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ	ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ
ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ	ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ

(ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ)

ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ	ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ
ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ	ဗုဒ္ဓကဏ္ဍ

๑๑ ๒๒ ๓๓ ๔๔ ๕๕ ๖๖ ๗๗ ๘๘ ๙๙

๑๑ ๒๒ ๓๓ ๔๔ ๕๕ ๖๖ ๗๗ ๘๘ ๙๙
 ๑๑ ๒๒ ๓๓ ๔๔ ๕๕ ๖๖ ๗๗ ๘๘ ๙๙
 ๑๑ ๒๒ ๓๓ ๔๔ ๕๕ ๖๖ ๗๗ ๘๘ ๙๙
 ๑๑ ๒๒ ๓๓ ๔๔ ๕๕ ๖๖ ๗๗ ๘๘ ๙๙

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 61 เพลงทาสีหล่อเลอป่าไต่ด้าเดอเก้บ่า (เกี่ยวพาราตี)

เพลงทาสีหล่อเลอป่าไต่ด้าเดอเก้บ่า

ป่าไต่ด้าดีอย่างกว่ายาเตอกว่ายา

เตอกว่าเนอตาโลหล่อป้อแนฮ้อเซ่นอ

บ่าโยเตอเก้ฮอดดอกล่อเกอลาเมอฮ้อตาหล่อจ

เลอตาอากาอาลาอาฮ้ออาตาเกล่อตาเกล่อลาฮ้อลากา

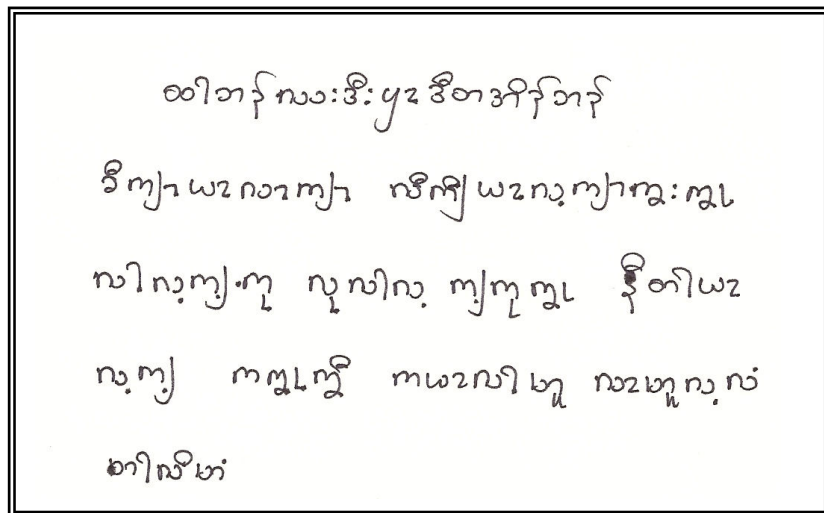
(ความหมายของเพลง)

ถ่อมว่าตัวไม่สว

คุณมองคนรูปร่างฉัน

ไม่ถูกใจคุณเหมือนข้าวสาร

ฉันนั่งร้องไห้ไม่มีใครสน

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 62 เพลงทาบ้ำชะดะปรัคอคเตอะโอบะ (เกี่ยวพาราตี)

เพลงทาบ้ำชะดะปรัคอคเตอะโอบะ

คอกเลอลอย่าเลเกลอ

ลอกเลอลอย่าเลเกลอจาจื่อ

ลาเลเกลก็อสิ้อลาเลเกลก็อจื่อ

ในตาออย่าเลเกลกะจื่อจอกะออย่าลาฮูลาไฮ

เลลีตาโลฮี้

(ความหมายของเพลง)

น่าจะมีแฟนเหมือนคุณสักครั้ง

ถ้าฉันมีแฟน จะร้องตะโกนว่า...แฟนฉัน ๆ

๐๐๑๑๑๑:๖๕๖๖

๐๐๑๑๑๑:๐๐๑๑๑๑ ๐๐๑๑๑๑๑๑

๐๐๑๑๑๑๑ ๐๐๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑

๐๐๑๑๑๑๑๑ ๐๐๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑

๐๐๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 63 เพลงทาช้อถิม่าล่อะ (เกี่ยวพาราตี)

เพลงทาช้อถิม่าล่อะ

ลาโพโฮเมทอที่้อจาลาเกลอเลอตาอาหลอโอเจอ

เลอจ้ออ้อนาล้อลล่อน่ากล้อเกลอ

เลอตาลาออนาเลอเนนอจ้อ

เลอตาลาออนาเลอเนนอจ้อ

(ความหมายของเพลง)

(ดอก) บานสะพรั่งกลางหมู่บ้าน

อย่าเด็ดของฉันเขี้ยว

เดี๋ยวดอกของฉันมันก็จะร่วง

หากร่วงก่อน คุณรู้ไหมว่าดอกไม้ ต่อที่กิ่งเดิมไม่ได้

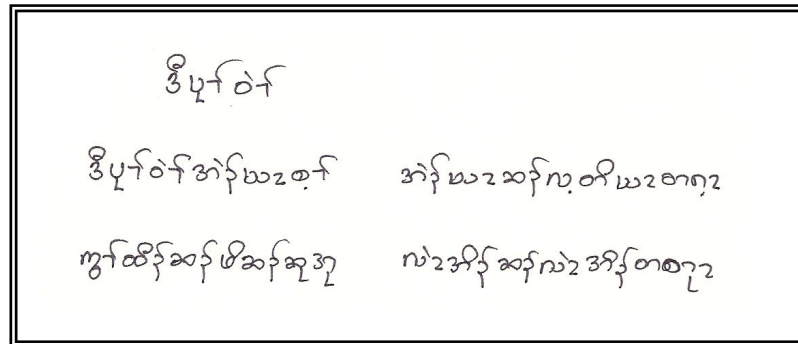
ภาพประกอบ 64 เพลงทาลาอ้อทาลาอ้อ (เกี่ยวพาราสี)

ปาเนอจจิ้นนอทีเลอทีนอเออพอทุลูลเฮลลเยอ
ตาเออกาอ้านาเออกลลลลล
เตอนานาอี่ปาจ้อจี่ปาจอจี่
เกอปาจอจี่เตอนานาตาลูมอี่
เตอเมอจจี่กัลลลลลลลลลลลล

ต้องโดนมัดที่ติดตัว
สองเราร่วมชาติกันก่อนแล้ว
ถึงตายก็ฝังรวมกัน
แฟนคุณต้องร้องไห้สะอื้น

- เพลงร้องในพิธีงานแต่งงาน

บทเพลงที่ใช้ขับร้องประกอบในพิธีแต่งงาน เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความผูกพันของคู่บ่าวสาว โดยเนื้อหาของบทเพลงเป็นในลักษณะของการเกี้ยวพาราสี

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 65 เพลงดอป่าแว (แต่งงาน)

เพลงดอป่าแว

ดอป่าแวแอ่ย่าเย่	แอ่ย่าชาเลโตยาตะเก
กว่าทอชาโพชาชือป้อ	แลอ้อชาแลอ้อตะต้อ

(ความหมายของเพลง)

เพลงพี่น้องกัน

พี่น้องทั้งหมดรักกันด้วย	รักฉันด้วยอย่าทำร้ายฉัน
มองฟ้าไกลอยากไป	แต่ไปไม่ถึง

တၢ်ဂီၢ်

ကွီၤကထိၣ်အဲးအိၣ်ချိၣ်ဖီ ဗွဲၣ်လၢချိၣ်ဘၣ်ဒုၣ်လၢ
 ဃိၣ်ဇၢၣ်ကွဲးချိၣ်သ့ၣ်ခဲ ဘၣ်ဘၣ်ဒုၣ်ဖီအါဂီၢ်ကွဲး

(ဇာတ်ကဏ္ဍ)

ဇာတ်ကဏ္ဍ ၆၆ ဇာတ်ကဏ္ဍ (တၢ်ဂီၢ်)

ဇာတ်ကဏ္ဍ

အိၣ်အဲးအိၣ်အဲးအိၣ်အဲး မိၣ်အိၣ်အဲးအိၣ်အဲး
 ယိၣ်အဲးအိၣ်အဲးအိၣ်အဲး မိၣ်အိၣ်အဲးအိၣ်အဲး

(ဇာတ်ကဏ္ဍ)

ဇာတ်ကဏ္ဍ

မိၣ်အိၣ်အဲးအိၣ်အဲး မိၣ်အိၣ်အဲးအိၣ်အဲး
 မိၣ်အိၣ်အဲးအိၣ်အဲး မိၣ်အိၣ်အဲးအိၣ်အဲး

ထိုကဲ့သို့ ခံရခြင်း

မုန်တိုင်းဒဏ်သိမ်းမှုကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏
 နိုင်ငံကို ကျွန်ုပ်တို့၏ နိုင်ငံကို ကျွန်ုပ်တို့၏

(ဗမာစာအုပ်)

ဗမာပြည် ၆၇ နေရာအနှံ့ (ပြင်ဆင်)

နေရာအနှံ့

မိမိ၏ နေရာအနှံ့အပါအဝင် နေရာအနှံ့အပါအဝင်
 နေရာအနှံ့အပါအဝင် နေရာအနှံ့အပါအဝင်

(ဗမာစာအုပ်)

နေရာအနှံ့

ပထမဦးဆုံး နေရာအနှံ့အပါအဝင် နေရာအနှံ့အပါအဝင်
 နေရာအနှံ့အပါအဝင် နေရာအနှံ့အပါအဝင်

ภาพประกอบ 68 เพลงทาม่าหล่อ (แต่งงาน)

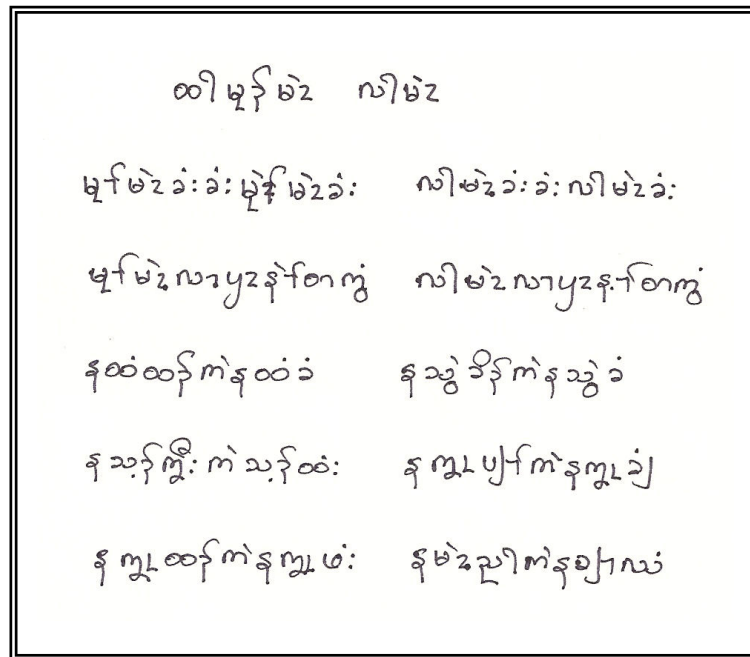
ปว่าเหมติพอเหมพอเทอ ดินตะขอเจอเออ
ปว่าเหมติพอจาเตอะเร ดินขว่อแนด้าตะง่

ไอ้พี่อย่าไปรักคนอื่นเลย แค่มองน้องก็พอแล้ว

- เพลงร้องในพิธีงานศพ

การร้องเพลงในพิธีงานศพนั้น เป็นการขับลำนำเพื่อส่งดวงวิญญาณของผู้ตาย ไปสู่โลกภายนอกหน้า การขับร้องเพลงนั้นใช้ขับร้องในเฉพาะพิธีงานศพเท่านั้น ห้ามนำมาขับร้องเล่น โดยเด็ดขาด

บทเพลงที่ใช้ขับร้องประกอบในพิธีศพ

(ภาษากะเหรี่ยง)

ภาพประกอบ 69 เพลงมือแม่ ลาเหม (งานศพ)

เพลงมือแม่ลาเหม

มือแม่ลิลิมือแม่ลิลิ	ลาเหมลิลิ ลาเหมลิลิ	มือ
แม่เลอปว่าเน้ตะกวี	ลาเหมเลอปว่าเน้ตะกวี	เนื้อที่
ทะแกหน้าทีคี่	เนอแซวโค๊ะแกหน้าแซวคี่	หน้าแซลอะแก
น่าแซถิ	หน้าจ้อปล้าแกหน้าจ้อคิลิ	หน้าจ้อทาแก
น่าจ้อมิ	หน้าเหมยาแกหน้าเคลอคี่	

(ความหมายของเพลง)

เพลงศพ

ชี้ทางกลับให้คนตาย

เพื่อกลับสู่สรวงสวรรค์

2.2 วิเคราะห์บทเพลง

จากการศึกษาวิจัยดนตรีชาวเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงทั้งหมด 11 เพลง โดยนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์บทเพลง ดังนี้

- 1.2.1 รูปแบบของเพลง
- 1.2.2 กลุ่มเสียง
- 1.2.3 จังหวะ
- 1.2.4 ทำนอง

ดนตรีชาวเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก จากการศึกษามบทเพลงที่นำมาวิเคราะห์ โดยแบ่งบทเพลงออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เพลงร้อง
 - 1.1. เพลงกล่อมเด็ก
 - 1.1.1 เพลงหม่ามีโพ
 - 1.1.2 เพลงพอะฮื้อ
 - 1.2 เพลงแต่งงาน
 - 1.2.1 เพลงลากอเคอซ้อแหล่
 - 1.3 เพลงงานศพ
 - 1.3.1 มื่อแม่ลาหม่อ
2. เพลงร้องประกอบดนตรี
 - 2.1 เพลงโต้ตอบระหว่างชายและหญิง (การเกี้ยวพาราสี)
 - 2.1.1 เพลงเก้เก้ได้
 - 2.1.2 เพลงไท่เลออะอยู่
 - 2.1.3 เพลงทาค้ออะเจ้อ
 - 2.1.4 เพลงทาล้อลี่
 - 2.1.5 เพลงทาค้อล่อป่าได้ะด้าเดอเถ่บ้า
 - 2.1.6 เพลงทาค้ออะปว้าคอคอะโอบะ
 - 2.1.7 เพลงทาลาค้อทาลาค้อ

เพลงหม่ามีโพ

♩ = 75

1. 2. 3. 4.

โ้ เลอ ลื่อ พะ ได้ อะ ปุ ลื่อ พะ ได้ เลอ โ

5. 6. 7. 8.

โ้ โ้ เลอ ลื่อ พะ ได้ อะ ลื่อ ลื่อ

9. 10. 11. 12.

พะ ได้ เลอ โ โ้ อะ นอ เก เล เชอ มี

13. 14. 15. 16. 17.

เชอ มี อู ได้ โ คอ เชอ หน้า ตี

เพลงหม่ามีโพ เป็นเพลงประเภทขับร้องกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นเพลงเก่าแก่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เนื้อเพลงกล่อมเด็กไม่มีเป็นเรื่องราวมากนัก และไม่เป็นนิทานเหมือนบทเพลงกล่อมเด็กของไทยในบางเพลง

จากการศึกษาบทเพลงหม่ามีโพ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงหม่ามีโพ เป็นเพลงที่มีแนวทำนองเดียว ซึ่งมีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A เพียงรอบเดียว โดยไม่มีการย้อนต้น

รูปแบบของเพลงหม่ามีโพ สามารถสรุปได้ดังนี้

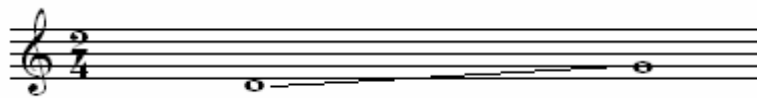
A

2. กลุ่มเสียง

เพลงหม่ามีโพ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 3 เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง D F และ G

ลักษณะความดัง - เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง - เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงหม่ามีโพ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 4 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง D อยู่ในระดับตำแหน่งใต้เส้นที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง G อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 2 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียงเพลงหม่ามีโพ ความห่างระยะขั้นคู่ 4

3. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงหม่ามีโพ พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมียัตราความเร็ว ♩ = 75

4. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงหม่ามีโพ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพรั่พรรณนา โดยพิจารณาจากประโยคเพลง ดังนี้ คือ

(ตัวอย่างประโยคเพลง)

จากการศึกษาพบว่า มีการใช้ประโยคเพลงจำนวน 6 ครั้ง โดยมีลักษณะของการซ้ำทำนองในทุกประโยคเพลง แต่เนื้อร้องมีความแตกต่างกัน

เพลง ลา กอ เคอ ช้อ แห่

♩ = 60

1 2 3 4 5 6

เช ออ นนอ ลู เก่ นา ออ ป่า ใจัะ โพ จั โย

7 8 9 10 11 12

นา นนอ ลา กอ เดอ ช้อ แห่ มา

13 14 15 16 17 18

ช้อ อ่า คอ ใจัะ เช ออ นนอ ลู เก่ นา

19 20 21 22 23 24

ออ ป่า ใจัะ โพ จั โย นา นนอ ช้อ นนอ

25 26 27 28 29 30

ปุ่ เจ่ นา ค้อ คว้า ใจัะ ใจัะ ที โกล ค้อ

31 32 33 34 35 36

เช ออ นนอ ลู เก่ นา ออ ป่า ใจัะ โพ จั โย

37 38 39 40 41 42

นา นนอ ช้อ นนอ ปุ่ เจ่ นา ค้อ คว้า ใจัะ

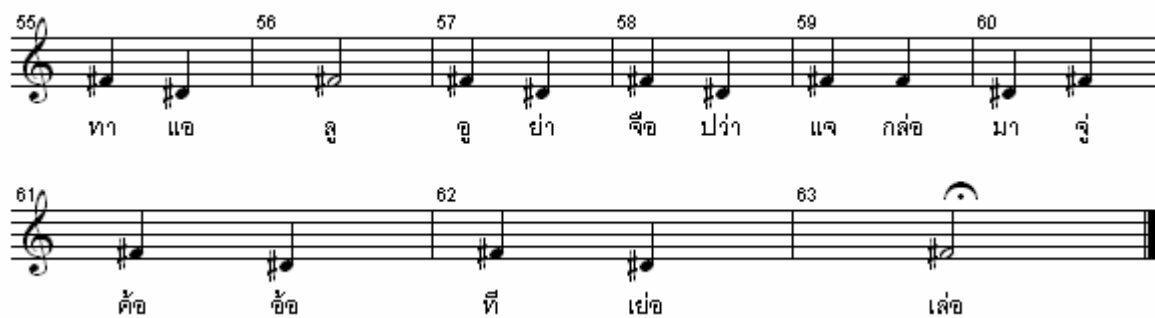
43 44 45 46 47 48

ใจัะ ที โกล ค้อ เช ออ นนอ ลู เก่ นา

49 50 51 52 53 54

ออ ป่า ใจัะ โพ จั โย นา นนอ ทา ทา

A **B** **A** **C** **A** **C** **A** **D**

เพลงลากอเดอซ้อแหล่ เป็นเพลงที่ใช้ขับร้องประกอบในพิธีแต่งงาน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความผูกพันของคู่บ่าวสาว

จากการศึกษาบทเพลงลากอเดอซ้อแหล่ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

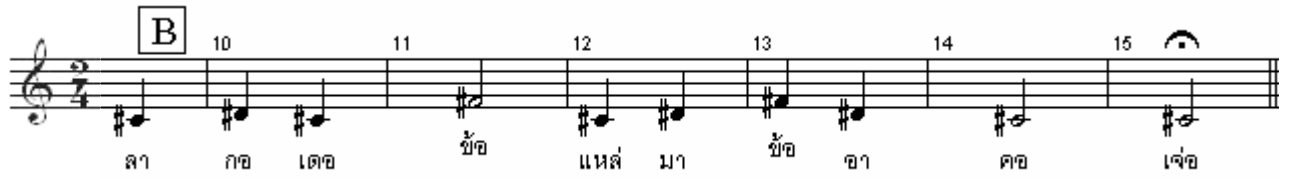
จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงลากอเดอซ้อแหล่ สามารถแบ่งทำนองเพลงออกเป็น 4 ทำนอง ดังนี้ คือ

ทำนอง A น้อยเพลงที่ 1 - 8

(ตัวอย่างทำนอง A)

ทำนอง B ห้องเพลงที่ 9 - 15

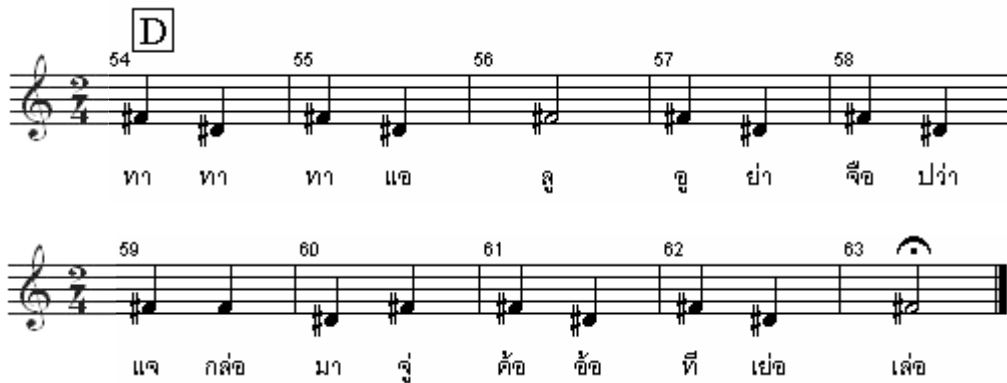
(ตัวอย่างทำนอง B)

ทำนอง C ห้องเพลงที่ 24 - 30

(ตัวอย่างทำนอง C)

ทำนอง D ห้องเพลงที่ 54 - 63

(ตัวอย่างทำนอง D)

เพลงลากอเดอช้อแห่ มีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A ต่อด้วยทำนอง B จากนั้นย้อนกลับไปขับร้องและบรรเลง ทำนอง A C A C A และลงจบเพลงด้วยทำนอง D

รูปแบบของเพลงลากอเดอช้อแห่ สามารถสรุปได้ดังนี้

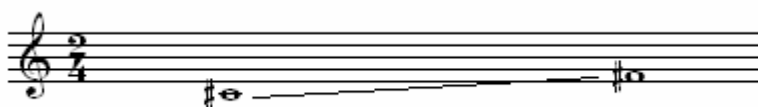
A → B → A → C → A → C → A → D

2. กลุ่มเสียง

เพลงลากอเดอซอแหล่ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 3 เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง C# D# และ F#

ลักษณะความดัง-เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง – เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงลากอเดอซอแหล่ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 4 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง C# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นน้อยเส้นที่ 1 ได้เส้นที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียงเพลงลากอเดอซอแหล่ ความห่างระยะขั้นคู่ 4

3. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงลากอเดอซอแหล่ เป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมีอัตราความเร็ว ♩ = 60

4. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงลากอเดอซอแหล่ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพริ้วพรวนนาคลายเพลงสวด โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 6 ประโยค ดังนี้ คือ

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1 - 5 16 - 20 31 - 35 และ 46 - 50

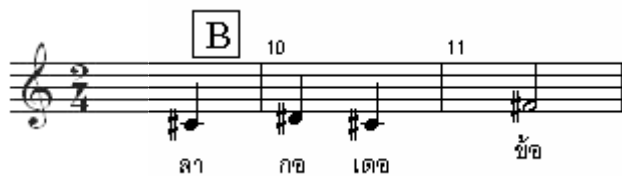
(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 1)

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 5 - 8 20 - 23 36 - 38 และ 50 - 53

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 2)

ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 9 - 11

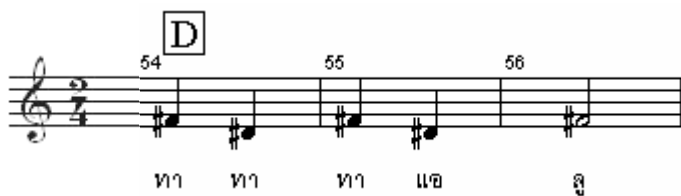
(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 3)

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 12 - 15

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 4)

ประโยคเพลงที่ 5 ห้องเพลงที่ 54 - 56 และ 57 - 59

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 5)

ประโยคเพลงที่ 6 ห้องเพลงที่ 60 - 63

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 6)

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1 และ 2 มีการใช้จำนวน 4 ครั้ง ประโยคเพลงที่ 3 4 และ 6 มีการใช้จำนวน 1 ครั้ง ประโยคเพลงที่ 5 มีการใช้จำนวน 2 ครั้ง โดยมีลักษณะของการซ้ำทำนองและเนื้อร้องในทุกทำนองเพลง

เพลง มือแม่ลาเหม่

♩ = 55

1 A 2 3 4 5

ลา มือ แม่ ชี ชี มือ ลา แม่

6 7 8 9 10 11 A

ชี ลา เลอ มือ แม่ ลา ช้า ชี ลา มือ

12 13 14 15 16 17

แม่ แว แว มือ ลา แม่ แว ลา เลอ

18 19 20 21 A 22 23

มือ แม่ ลา ช้า ลา มือ ลา นือ ล้า ช้า

24 25 26 27 28

ลา ช้า เท ดี เจอ ลา เลอ ชี

29 30 31 A 32 33

แม่ ลา ช้า ลา ลา ลา มือ ชี ลา

34 35 36 37 38

ลา ชี ลา แว ลา เลอ มือ

39 40 41

แม่ ลา ช้า ชี

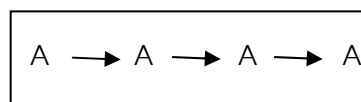
เพลงมือแม่ลาเหม่ เป็นเพลงที่ใช้ขับร้องในพิธีงานศพ ซึ่งเป็นการขับลำนำเพื่อส่งดวงวิญญาณของผู้ตายไปสู่โลกภายนอก การขับร้องเพลงนั้นใช้ในเฉพาะพิธีงานศพเท่านั้น ห้ามนำมาขับร้องเล่นโดยเด็ดขาด

จากการศึกษาบทเพลงมือแม่ลาเหม่ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงมือแม่ลาเหม่ เป็นเพลงที่มีแนวทำนองเดียว ซึ่งมีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A ต่อด้วยทำนอง A A และลงจบเพลงด้วยทำนอง A

รูปแบบของเพลงมือแม่ลาเหม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

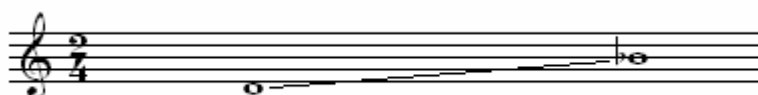

2. กลุ่มเสียง

เพลงเพลงมือแม่ลาเหม่ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 4 เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง D F G และ Bb

ลักษณะความดัง-เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง – เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงมือแม่ลาเหม่ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 6 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง D อยู่ในระดับตำแหน่ง ได้เส้นที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง Bb อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 3 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียงเพลงมือแม่ลาเหม่ ความห่างระยะขั้นคู่ 6

3. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงมือแม่ลาเหม่ พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมีอัตราความเร็ว $\square = 55$

4. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงมือแม่ลาเหม่ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพริ้วพรรณนา คล้ายเพลงสวด โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 3 ประโยค ดังนี้ คือ

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1 - 3 11 - 13 21 - 23 และ 31 - 33

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 1)

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 4 - 7 13 - 17 23 - 27 และ 33 - 37

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 2)

ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 7 - 11 17 - 21 27 - 31 และ 37 - 41

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 3)

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1 - 3 มีการใช้จำนวน 4 ครั้ง โดยมีลักษณะของการซ้ำทำนองในทุกประโยคเพลง แต่เนื้อร้องมีความแตกต่างกัน

เพลง เก่ เก่ ได้

♩ = 75

1 **A** 2 3 4 5 6
 เก่ เก่ ได้ เก่ เก่ ได้ วา วา ได้ แห่ ชื้อเนอ กะ

7 8 9 10 11
 จู ชื้อ เนอ กะ แจ้ เก่อ แด เลอ แยก เลอ ป่า แวหล่อ โมะ หล่อ น่มหล่อหยอ สะ

12 13 14 15 **B** 16
 แลจ จอ ลี โย เฮ เต ตะ นา เต ตะ

17 18 19 20 21
 นา ลา ลา กะ ป้อ ลา ลา กะ ป้อ เต ตะ

22 23 24 25 **A1** 26
 นา ลา ลา กะ ป้อ เก่ เก่ ได้ เก่ เก่

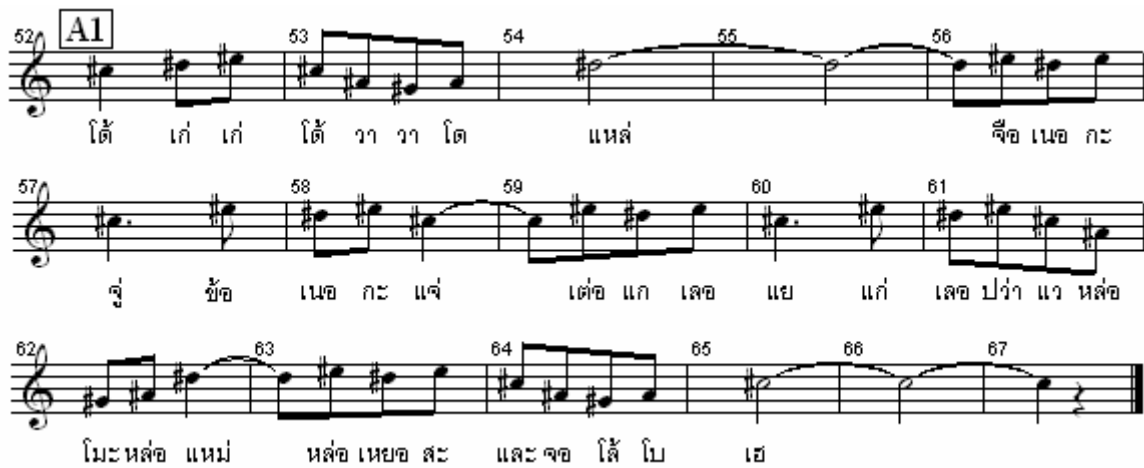
27 28 29 30 31 32
 ได้ วา วา ได้ แห่ ชื้อนา กะ จู ชื้อ เนอ กะ แจ้

33 34 35 36 37
 เตอ แก เลอ แยก แก เลอ ป่า แว หล่อ โมะ หล่อ แม หล่อ หยอ สะ

38 39 40 41 **B** 42
 แลจ จอ ลี โย เฮ จา นา กลั๊อ จา นา

43 44 45 46
 กลั๊อ หล่อ แฉี ลอ ชื้อ ลอ แฉี ลอ

47 48 49 50 51
 ชื้อ จา นา กลั๊อ ลอ แฉี ลอ เก่ เก่

52 **A1** 53 54 55 56
ได้ เก้ เก้ ได้ วา วา โต แห่ล จื่อ เนอ กะ

57 58 59 60 61
จู๋ ช้อ เนอ กะ แจ๋ เต๋อ แก เลอ แยะ แก เลอ ปว่า แว หล่อ

62 63 64 65 66 67
โมะ หล่อ แหม่ หล่อ หยอ สะ และ จอ ไล่ โป เฮ

เพลงเก้เก้ได้ เป็นเพลงประเภทขับร้องประกอบเครื่องดนตรี โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้อง คือ “เตหน่า” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย ประเภทเครื่องดีด เพลงเก้เก้ได้เป็นบทเพลงขับร้องสำหรับการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว โดยเพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึง

จากการศึกษาบทเพลงเก้เก้ได้ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงเก้เก้ได้ สามารถแบ่งทำนองเพลงออกเป็น 3 ทำนอง ดังนี้ คือ

ทำนอง A ห้องเพลงที่ 1 - 15

A 2 3 4 5 6
เก้ เก้ ได้ เก้ เก้ ได้ วา วา โต แห่ล

6 7 8 9 10
จื่อ เนอ กะ จู๋ ช้อ เนอ กะ แจ๋ เก๋อ แด เลอ แยะ แก เลอ ปว่า แว หล่อ โมะ หล่อ

11 12 13 14 15
แหม่ หล่อ หยอ สะ และ จอ ไล่ โป เฮ

(ตัวอย่างทำนอง A)

ทำนอง A1 ห้องเพลงที่ 25 - 41

A1

26 27 28 29 30
 เก่ เก่ ได้ เก่ เก่ ได้ วา วา ได้ แผล จื่อ นา กะ

31 32 33 34 35
 จู๋ ช้อ เนอ กะ แจ๋ เต๋อ แก เลอ แย แก่ เลอ ปว่า แว หล่อ

36 37 38 39 40 41
 โมะ หล่อ แม หล่อ เฮอ สะ และ จอ ได้ โบ เฮ

(ตัวอย่างทำนอง A1)

ทำนอง B ห้องเพลงที่ 15 - 25

B

16 17 18 19 20
 เด ตะ นา เด ตะ นา ลา ลา กะ ป้อ ลา ลา กะ

21 22 23 24 25
 ป้อ เด ตะ นา ลา ลา กะ ป้อ

(ตัวอย่างทำนอง B)

เพลงเก่เก๋ได้ มีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A ต่อด้วยทำนอง B และ A1 จากนั้นย้อนกลับไปขับร้องและบรรเลง ทำนอง B และลงจบเพลงด้วยทำนอง A1

รูปแบบของเพลงเก่เก๋ได้ สามารถสรุปได้ดังนี้

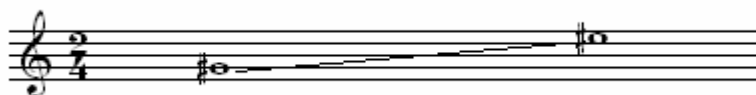
A → B → A1 → B → A1

2. กลุ่มเสียง

เพลงเก้เก้ได้ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง C# D# E# G# และ A#

ลักษณะความดัง – เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง - เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงเก้เก้ได้ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 6 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง G# อยู่ในระดับตำแหน่ง คาบเส้นที่ 2 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง มี E# อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 4 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงเก้เก้ได้ ความห่างระยะขั้นคู่ 6

3. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงเก้เก้ได้ พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมีอัตราความเร็ว ♩ = 75

4. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงเก้เก้ได้ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะประโยควรรคถาม - ตอบ โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 4 ประโยค ดังนี้ คือ

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1 - 6 25 - 30 และ 51 - 56

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 1)

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 6 - 15 30 - 41 และ 56 - 67

6 7 8 9 10
 ชือ เนอ กะ จู๋ จู๋ เนอ กะ แจ้ เกอ แค เลอ แย แก่ เลอ ปว่า แวหลอ โมะ หลอ
 11 12 13 14 15
 แหมหลอหยอ สะ และ จอ ได้ โบ เฮ

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 2)

ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 15 - 20 และ 41 - 51

16 17 18 19 20
 เตะ ตะ นา เตะ ตะ นา ลา ลา กะ ปอ

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 3)

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 20 - 25 และ 46 - 51

20 21 22 23 24 25
 ลา ลา กะ ปอ เตะ ตะ นา ลา ลา กะ ปอ

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 4)

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1 และ 2 มีการใช้จำนวน 3 ครั้ง ประโยคเพลงที่ 3 และ 4 มีการใช้จำนวน 2 ครั้ง โดยมีลักษณะของการซ้ำทำนองและเนื้อร้องในบางประโยคเพลง

เพลง โต้ เลอ อะ อยู่

1 **A** 2 3 4 5
ลา โต้ อะ ลา อะ อยู่ กู้ กู้ เหนือ

6 7 8 9 10
ดอ หล่อ เลอ ยา ไร่ ปะ เจอ หย่า เลอ อยู่

11 12 13 14 15
เตอะ หน้า เตอะ บู้ เหลอ

16 **B** 17 18 19 20
เลอ กา เก นี พอ มี พอ เหนือ ปา

21 22 23 24 25 26
เก นี พอ แอ มี พอ แอ

27 **A** 28 29 30 31
ลา โต้ อะ ลา อะ อยู่ กู้ กู้ เหนือ

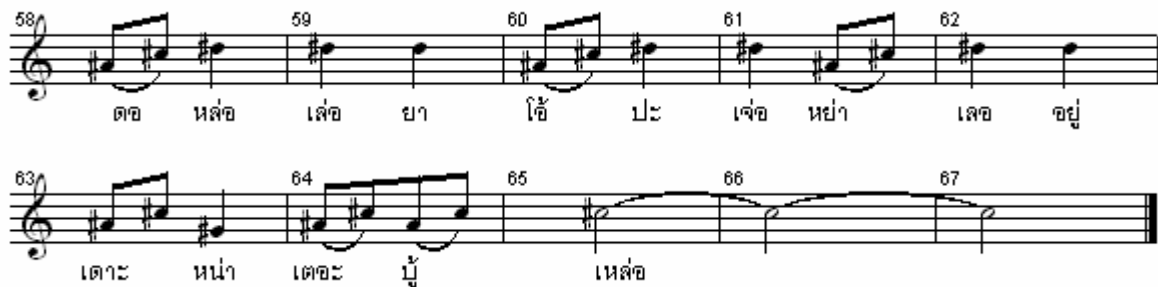
32 33 34 35 36
ดอ หล่อ เลอ ยา ไร่ ปะ เจอ หย่า เลอ อยู่

37 38 39 40 41
เตอะ หน้า เตอะ บู้ เหลอ

42 **B** 43 44 45 46
เลอ โก นี แน พอ มี กู เหนือ กู

47 48 49 50 51 52
นี นา พอ แอ เกอ กู เหนือ

53 **A** 54 55 56 57
ลา โต้ อะ ลา อะ อยู่ กู้ กู้ เหนือ

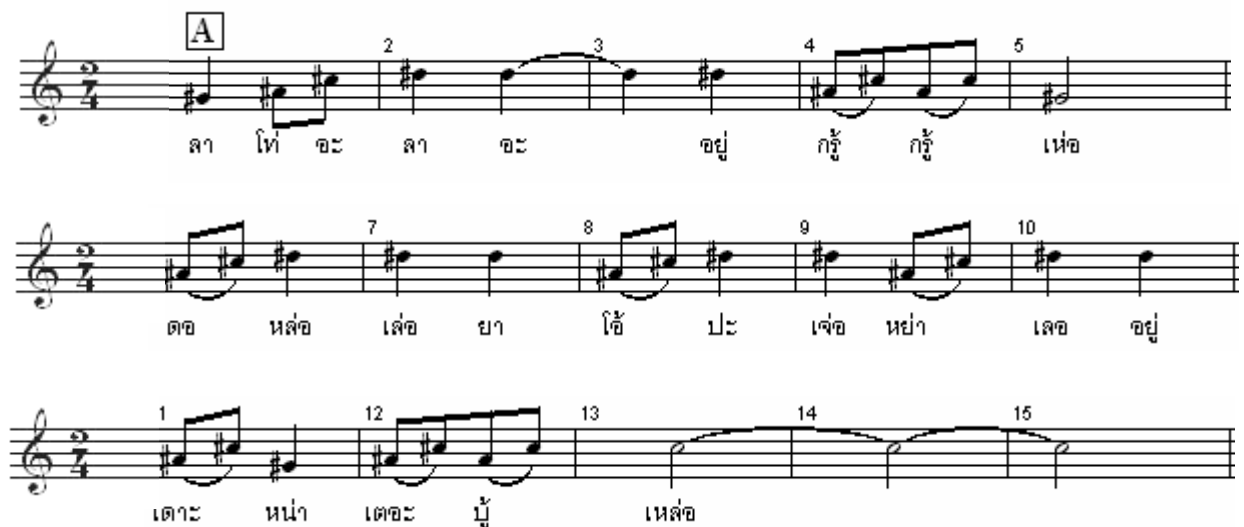
เพลงโทะเลอะอยู่ เป็นเพลงประเภทขับร้องประกอบเครื่องดนตรี โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้อง คือ “เตหน้า” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย ประเภทเครื่องดีด เพลงโทะเลอะอยู่เป็นบทเพลงขับร้องสำหรับการเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาว โดยเพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึง

จากการศึกษาบทเพลงโทะเลอะอยู่ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

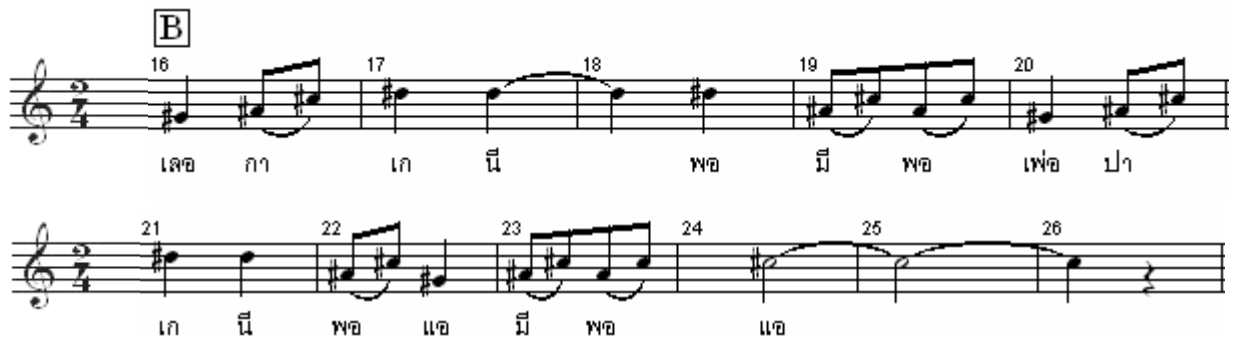
จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงโทะเลอะอยู่ สามารถแบ่งทำนองเพลงออกเป็น 2 ทำนอง ดังนี้ คือ

ทำนอง A ห้องเพลงที่ 1-15 27-41 และ 53-67

(ตัวอย่างทำนอง A)

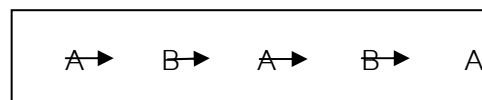
ทำนอง B ห้องเพลงที่ 16- 26 และ 42 - 52

(ตัวอย่างทำนอง B)

เพลงไท่เลออะอยู่ มีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A ต่อด้วย ทำนอง B และ A จากนั้นย้อนกลับไปขับร้องและบรรเลง ทำนอง B และลงจบเพลงด้วยทำนอง A

รูปแบบของเพลงไท่เลออะอยู่ สามารถสรุปได้ดังนี้

2. กลุ่มเสียง

เพลงไท่เลออะอยู่ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 4 เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง C# D# G# และ A#

ลักษณะความดัง - เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง - เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงไท่เลออะอยู่ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 5 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง G# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 2 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจ และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง D# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 4 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงโถ่เลอะอยู่ ความห่างระยะขึ้นคู่ 5

3. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงโถ่เลอะอยู่ พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมีอัตราความเร็ว $\text{♩} = 95$

4. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงโถ่เลอะอยู่ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะประโยควรรคถาม - ตอบ โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 5 ประโยค ดังนี้ คือ

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1 - 3 16 - 18 27 - 29 42 - 44 และ 53 - 55

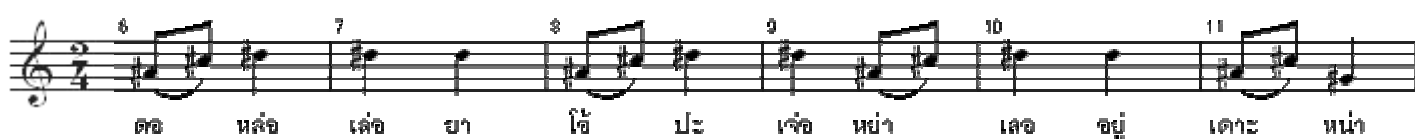
(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 1)

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 3 - 5 18 - 20 29 - 31 44 - 46 และ 55 - 57

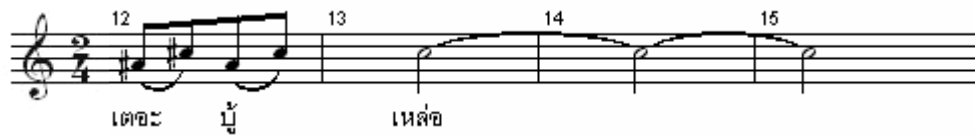
(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 2)

ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 6 - 11 32 - 37 และ 58 - 63

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 3)

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 12 - 15 38 - 41 และ 64 - 67

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 4)

ประโยคเพลงที่ 5 ห้องเพลงที่ 20 - 22 และ 40 - 48

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 5)

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1 และ 2 มีการใช้จำนวน 5 ครั้ง ประโยคเพลงที่ 3 และ 4 มีการใช้จำนวน 3 ครั้ง ประโยคเพลงที่ 5 มีการใช้จำนวน 2 ครั้ง โดยมีลักษณะของการซ้ำทำนองและเนื้อร้องในบางประโยคเพลง

เพลง ทา อ้อ อะ เจอ

♩ = 95

1 2 3 4 5 6

แฮ่ เลอ ชื้ ปู้ ไร่ โพ อยู่

7 8 9 10 11 12

ไซ โม ท่อ หน้า แหว ชื้ เยอ โพ เตอะ นู

13 14 15 16 17

เลอ ย่า เนอ ตา เม ได้ โอ ลา

18 19 20 21 22

เล เยอ เลอ ลา

23 24 25 26 27 28

เม แย โต ลา เตอ ย่า

29 30 31 32 33

เตอ ลา แด เลอ ชื้ ปู้ ไร่ โพ อยู่

34 35

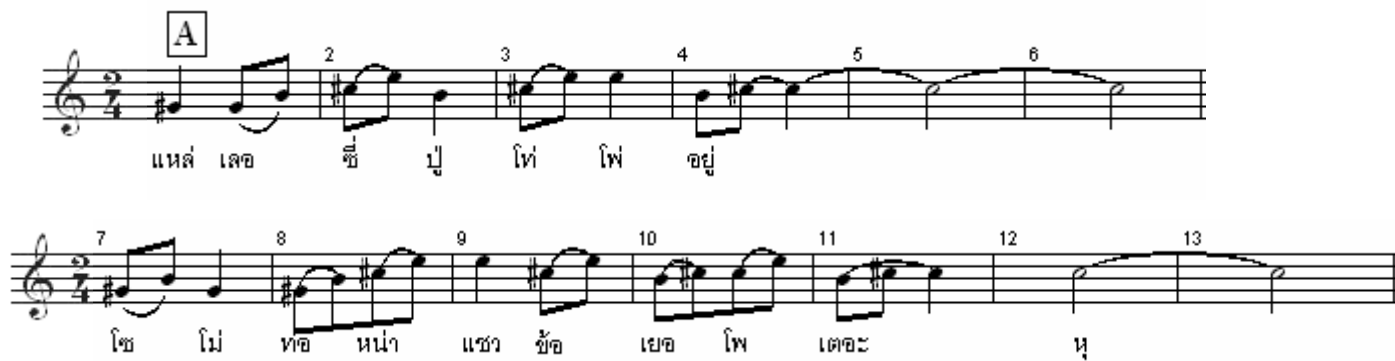
เพลงทาอ้ออะเจอ เป็นเพลงประเภทขับร้องประกอบเครื่องดนตรี โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้อง คือ “เตหน้า” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย ประเภทเครื่องดีด เพลงทาอ้ออะเจอเป็นบทเพลงขับร้องสำหรับการเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาว โดยเพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึง

จากการศึกษาบทเพลงท้าวอะเจ๋อ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

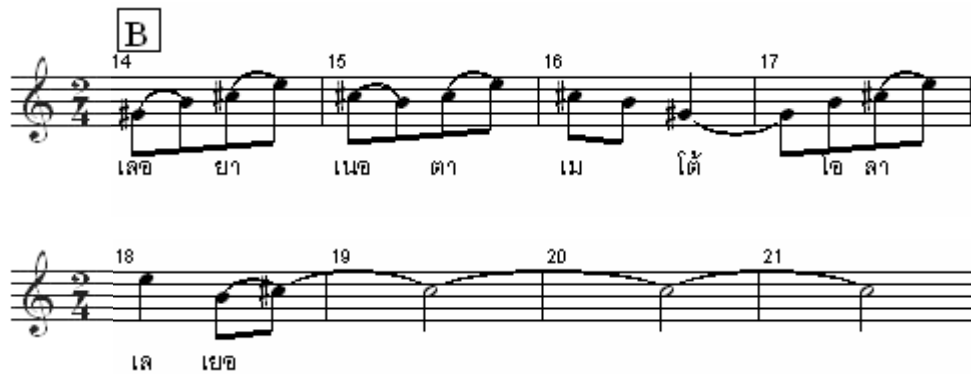
จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงท้าวอะเจ๋อ สามารถแบ่งทำนองเพลงออกเป็น 3 ทำนอง ดังนี้ คือ

ทำนอง A ห้องเพลงที่ 1-13

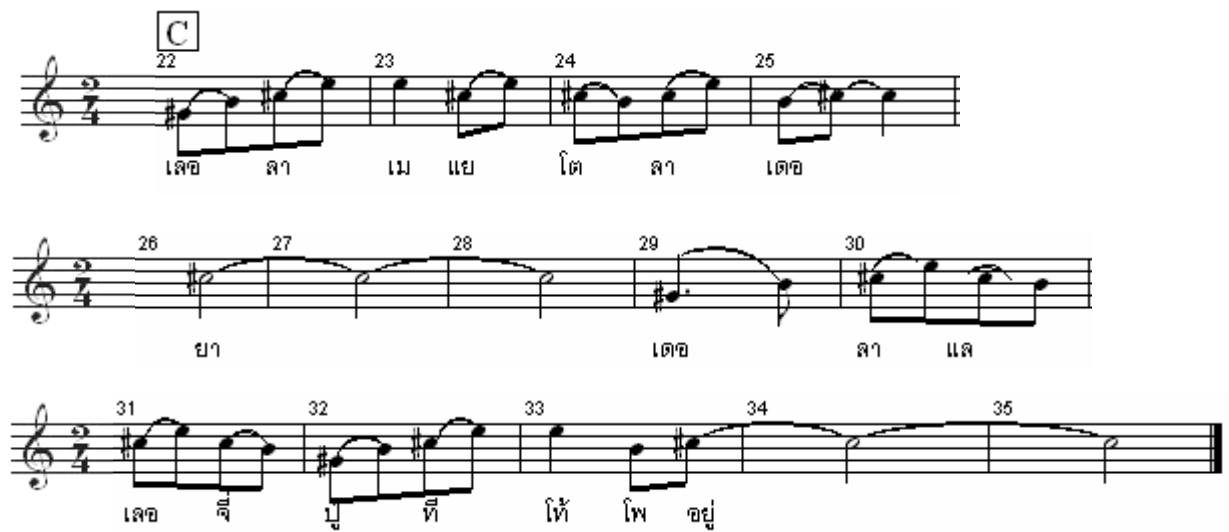
(ตัวอย่างทำนอง A)

ทำนอง B ห้องเพลงที่ 14-21

(ตัวอย่างทำนอง B)

ทำนอง C ห้องเพลงที่ 22 – 35

(ตัวอย่างทำนอง C)

เพลงท้าวอะเจ๋อ มีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A ต่อด้วย ทำนอง B และลงจบเพลงด้วยทำนอง C

รูปแบบของเพลงท้าวอะเจ๋อ สามารถสรุปได้ดังนี้

A → B → C

5. กลุ่มเสียง

เพลงท้าวอะเจ๋อ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 4 เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง C# E G# และ B

ลักษณะความดัง - เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง - เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงท้าวอะเจ๋อ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 6 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง G# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 2 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง E อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 4 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงท้าวอ้ออะเจ้อ ความห่างระยะขึ้นคู่ 6

6. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงท้าวอ้ออะเจ้อ พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมีอัตราความเร็ว $\text{♩} = 95$

7. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงท้าวอ้ออะเจ้อ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพำพรณา โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 6 ประโยค ดังนี้ คือ

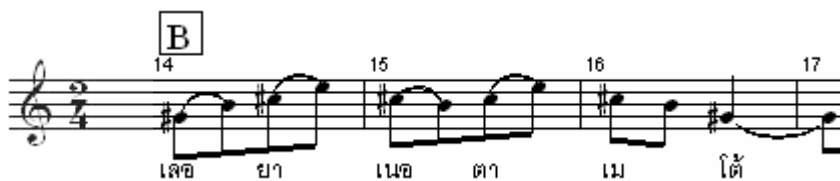
ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1-6

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 7-13

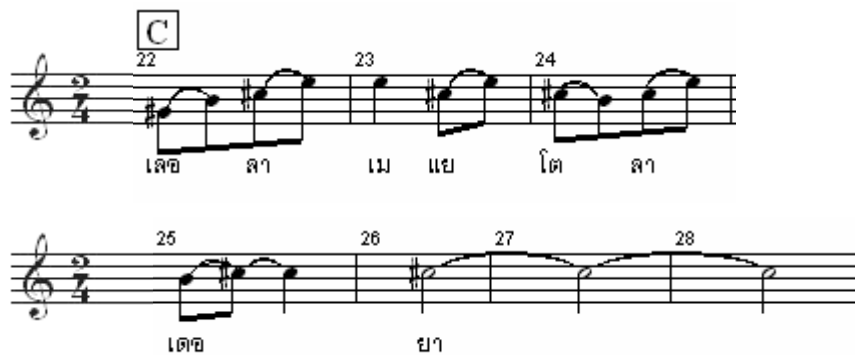
ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 14-17

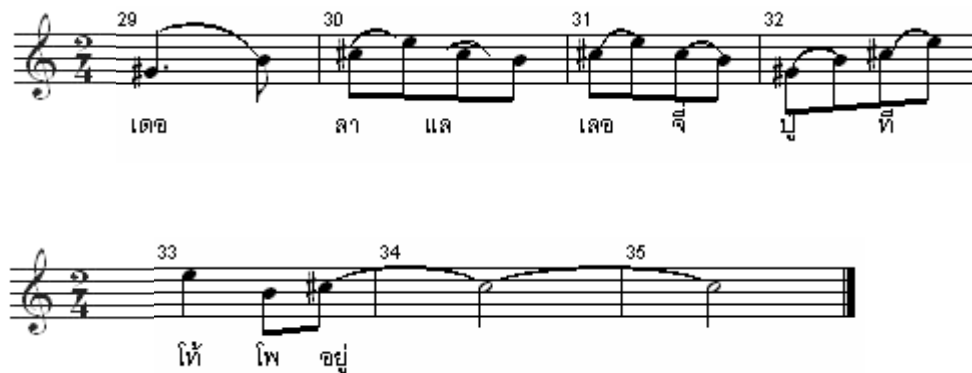
ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 17-21

ประโยคเพลงที่ 5 ห้องเพลงที่ 22-28

ประโยคเพลงที่ 6 ห้องเพลงที่ 29-35

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1-6 มีการใช้จำนวน 1 ครั้ง โดยไม่มีลักษณะของการซ้ำทำนองและเนื้อร้องในทุกประโยคเพลง

เพลง ทา ห ล อ ี่

♩ = 95

1 2 3 4 5
เลอ กา แม่ ขอ ญา ขา เม ญา

6 7 8 9 10
กลอ กล้อ กรุ ลอ หลี่ เผล่ ชื้อ

11 12 13 14 15
ชื้อ กล้อ เล ญา ทอ แอ เล ขา

16 17 18 19 20
ทอ Fine เลอ เต นี นา

21 22 23 24 25
ชื้อ กว่า นา ชื้อ เต นี นา ชื้อ

26 27 28
กว่า นา ชื้อ D.C. 3 Time

เพลงทาหล่อลี่ เป็นเพลงประเภทขับร้องประกอบเครื่องดนตรี โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้อง คือ “เตหน่า” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย ประเภทเครื่องดีด เพลงทาหล่อลี่เป็นบทเพลงขับร้องสำหรับการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว โดยเพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึง

จากการศึกษาบทเพลงทาลลอดี พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

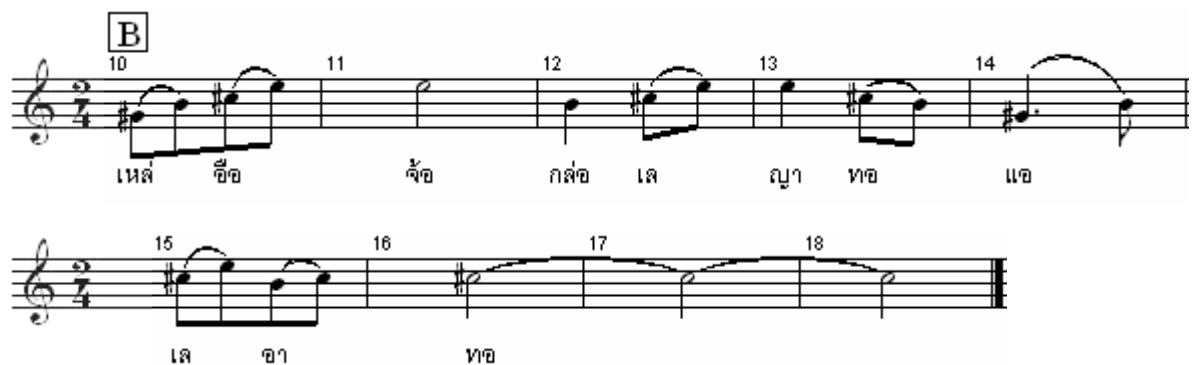
จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงทาลลอดี สามารถแบ่งทำนองเพลงออกเป็น 3 ทำนอง ดังนี้ คือ

ทำนอง A ห้องเพลงที่ 1 - 9

(ตัวอย่างทำนอง A)

ทำนอง B ห้องเพลงที่ 10 - 18

(ตัวอย่างทำนอง B)

ทำนอง C ห้องเพลงที่ 19 - 28

C

19 20 21 22 23

เลอ เต นี นา ชือ กว้า นา ชู เต

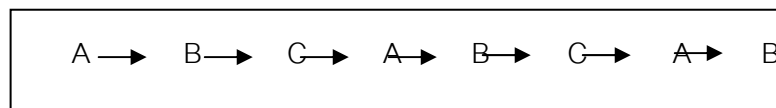
24 25 26 27 28

นี นา ชือ กว้า นา ชือ

(ตัวอย่างทำนอง C)

เพลงทาลลอดี มีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A ต่อด้วย ทำนอง B และ C จากนั้นย้อนกลับไปขับร้องและบรรเลง ทำนอง A B C A และลงจบเพลง ด้วยทำนอง B

รูปแบบของเพลงทาลลอดี สามารถสรุปได้ดังนี้

8. กลุ่มเสียง

เพลงทาลลอดี เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 4 เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง เสียง C# E G# และ B

ลักษณะความดัง - เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง - เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงทาหล่อลี่ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 6 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง G# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 2 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง E อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 4 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงทาหล่อลี่ ความห่างระยะขั้นคู่ 6

9. จังหวะ

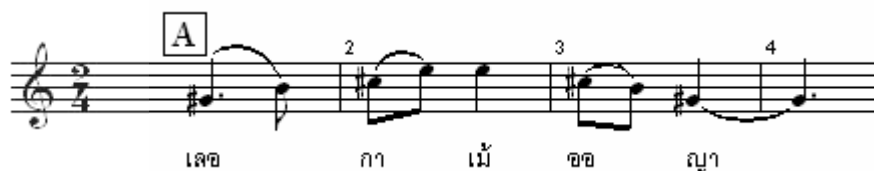
จากการศึกษาเพลงทาหล่อลี่ พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมีอัตราความเร็ว ♩ = 95

10. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงทาหล่อลี่ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพรั่วพรรณนา โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 5 ประโยค ดังนี้ คือ

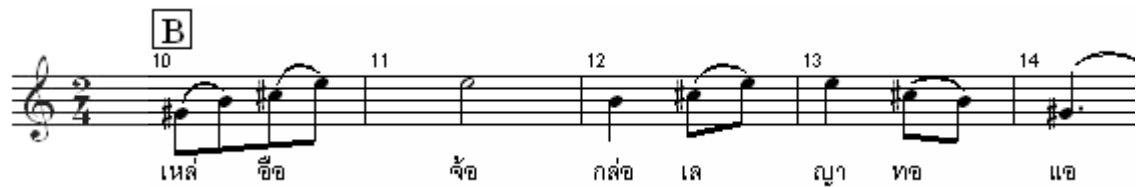
ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1 - 4

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 4 - 9

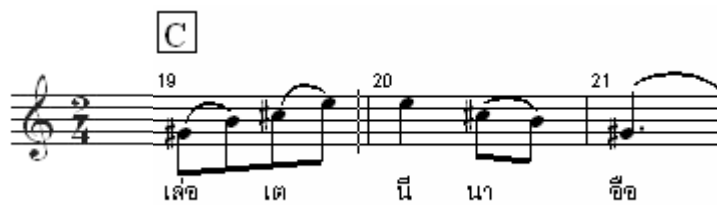
ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 10 – 14

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 14 - 18

ประโยคเพลงที่ 5 ห้องเพลงที่ 19 - 21

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1 - 5 มีการใช้จำนวน 1 ครั้ง โดยไม่มีลักษณะของการซ้ำทำนองและเนื้อร้องในทุกประโยคเพลง

เพลง ทา อี หล่อ ป่า ไ้ละ ค้า เตอ เต บ้า

♩ = 95

1 A 2 3 4 5

ปว่า ไ้ละ ค้า ตี ขย่า กว่า ขย่า เตอ

6 7 8 9 10

กว่า ขย่า เตอ กว่า เนื้อ ตา โล หล่อ บื้อ แน

11 12 13 14 B 15

ฮือ เช่ นน่อ บ้า

16 17 18 19 20

ไย เตอ เก่ เฮ ฮือ ตอ กล่อ เกอ ลา เม

21 22 23 C 24 25 26

ฮือ ตา หล่อ จอ เลอ ตา ขา กา ลา

27 28 29 30 31 32

ขา ฮือ ขา ตา กล่อ ตา กล่อ ลา ฮือ ลา กา

33 A 34 35 36 37

ปว่า ไ้ละ ค้า ตี ขย่า กว่า ขย่า เตอ

38 39 40 41 42

กว่า ขย่า เตอ กว่า เนื้อ ตา โล หล่อ บื้อ แน

43 44 45 46 B 47

ฮือ เช่ นน่อ บ้า

48 49 50 51 52 53

ไย เตอ เก่ เฮ ฮือ ตอ กล่อ เกอ ลา เม ฮือ ตา หล่อ

54 55

จอ

เพลงท้าวหล่อเลอป่าไ้ด้ด้าเด้อเถ่บ้า เป็นเพลงประเภทขับร้องประกอบเครื่องดนตรี โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้อง คือ “เตหนา” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย ประเภทเครื่องดีด เพลงท้าวหล่อเลอป่าไ้ด้ด้าเด้อเถ่บ้าเป็นบทเพลงขับร้องสำหรับการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว โดยเพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึง

จากการศึกษาบทเพลงท้าวหล่อเลอป่าไ้ด้ด้าเด้อเถ่บ้า พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงท้าวหล่อเลอป่าไ้ด้ด้าเด้อเถ่บ้า สามารถแบ่งทำนองเพลงออกเป็น 3 ทำนอง ดังนี้ คือ

ทำนอง A ห้องเพลงที่ 1 - 14

ทำนอง A ห้องเพลงที่ 1 - 14

ปว่า ไ้ด้ด้า ดี ออย่า กว่า ออย่า เตอ กว่า ออย่า เตอ กว่า เนื่อ ตา โส หล่อ บือ แน อ้อ เช่ นน่อ

(ตัวอย่างทำนอง A)

ทำนอง B ห้องเพลงที่ 15 - 24

B

15 บ้า 16 โย เต๋อ เก๋ 17 เฮ 18 ฮอ ดอ กล่ฮ เกอ 19

20 ลา เม 21 ฮื่อ ตา หล่ฮ จอ 22 23 24

(ตัวอย่างทำนอง B)

ทำนอง C ห้องเพลงที่ 24 - 32

C

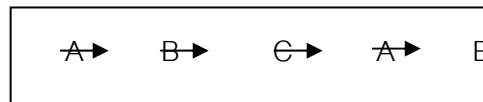
25 เลอ ตา ฮา กา ลา 26 27 ฮา ฮื่อ ฮา ตา 28

29 กล่ฮ ตา 30 กล่ฮ ลา 31 ฮื่อ ลา กา 32 :

(ตัวอย่างทำนอง C)

เพลงทาสีหล่อเลอปาได้ด้าเดอเกบ้า มีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A ต่อด้วยทำนอง B และ C จากนั้นย้อนกลับไปขับร้องและบรรเลง ทำนอง A และลงจบ เพลงด้วยทำนอง B

รูปแบบของเพลงทาสีหล่อเลอ สามารถสรุปได้ดังนี้

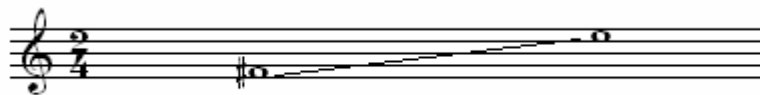

11. กลุ่มเสียง

เพลงทาสีหล่อเลอปาได้ด้าเดอเกบ้า เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง คือ เสียง C# E F# G# และ B

ลักษณะความดัง - เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง - เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงทาสีหล่อเลอปาได้ด้าเดอเกบ้า พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุด และเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 6 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับ ตำแหน่งช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง E อยู่ใน ระดับตำแหน่งช่องที่ 4 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงทาสีหล่อเลอปาได้ด้าเดอเกบ้า ความห่างระยะขั้นคู่ 7

12. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงทาสีหล่อเลอปาได้ด้าเดอเกบ้า พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนด

จังหวะ และมีอัตราความเร็ว ♩ = 95

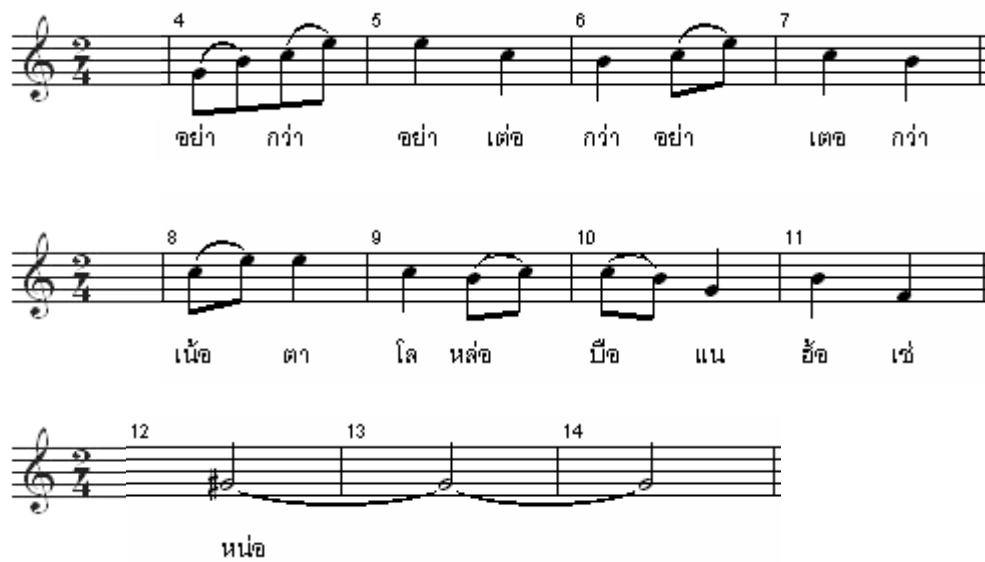
13. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงทาสีหล่อเลอปาได้ด้าเดอเกบ้า พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการ พริ้วพรอนนา โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 4 ประโยค ดังนี้ คือ

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1-3 15-17 24-26 33-35 และ 47-49

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 4-14 และ 36-46

ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 18-24 และ 49-55

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 26-32

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1 มีการใช้จำนวน 5 ครั้ง ประโยคเพลงที่ 2 และ 3 มีการใช้จำนวน 2 ครั้ง และประโยคเพลงที่ 4 มีการใช้จำนวน 1 ครั้ง โดยมีลักษณะของการซ้ำทำนองและเนื้อร้องในทุกประโยคเพลง

เพลง ทา บ้ำ ชะ คอะ ปรา คอ เตอะ โอะ บะ

♩ = 95

1 2 3 4 5

คค เกลข ขย่ำ เล เกลข ลข เกลข ขย่ำ เล เกลข

6 7 8 9 10

จ่า จื่อ ล่า เล เกล กื่อ ลื่อ ล่า เล เกล กื่อ

11 12 13 14 15

จื่อ ต่า ขย่ำ เล เกล กะ จื่อ จข กะ

16 17 18 19 20 21

ขย่ำ ล่า จู ล่า โย เล ลื่อ ต่า โย ยี่

เพลงทาบ้ำชะคอะปราคอเตอะโอะบะ เป็นเพลงประเภทขับร้องประกอบเครื่องดนตรี โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้อง คือ “เตหน่า” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย ประเภทเครื่องดีด เพลงทาบ้ำชะคอะปราคอเตอะโอะบะเป็นบทเพลงขับร้องสำหรับการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว โดยเพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึง

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงทาบ้ำชะคอะปราคอเตอะโอะบะ เป็นเพลงที่มีแนวทำนองเดียว ซึ่งมีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A เพียงรอบเดียว โดยไม่มีการย้อนต้น

รูปแบบของเพลงทาบ้ำชะคอะปราคอเตอะโอะบะ สามารถสรุปได้ดังนี้

A

14. กลุ่มเสียง

เพลงทาบ้ำชะดอะปรำคอตอะโอะบะ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง คือ เสียง C# E F# G# และ B

ช่วงกว้างของเสียง เพลงทาบ้ำชะดอะปรำคอตอะโอะบะ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 9 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล

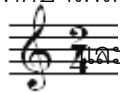
โน้ตทำนองเพลงทาบ้ำชะดอะปรำคอตอะโอะบะ มีระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F# และมีระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F# ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงทาบ้ำชะดอะปรำคอตอะโอะบะ ความห่างระยะขั้นคู่ 8

3. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงทาบ้ำชะดอะปรำคอตอะโอะบะ พบว่าเป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมีอัตราความเร็ว $\text{♩} = 95$

4. ทำนอง

จากการศึกษาเพลงทาบ้ำชะดอะปรำคอตอะโอะบะ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพรั่วพรปรนนา โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 4 ประโยคเพลง ดังนี้ คือ

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1-4

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 1)

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 4 – 7

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 2)

ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 7 - 13

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 3)

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 13 - 21

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 4)

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1- 4 มีการใช้จำนวน 1 ครั้ง โดยไม่มีลักษณะของ
การซ้ำทำนองและเนื้อร้องในทุกประโยคเพลง

เพลง ทา ลา อ้อ ทา ลา อ้อ

♩ = 95

A

1 เกส เจอ นา เจอ นา เนอ เจอ

8 นา นา กี่ ปา เนอ จอ จี นอ ที่ เลอ ที่ นอ เจอ พอ ทุ ลู เจ ลอ เขื่อ ตา

13 เจอ กา ข้า นา เจอ กลอ เล้ เล เตอ

18 นา นา อี ปา จื่อ ปา จอ จี

23 เกอ ปา จอ จี เตอ นา นู มอ อี เตอ เมอ จอ

28 จี กลัอ เล กลัอ ลา

เพลงทาลาอ้อทาลาอ้อ เป็นเพลงประเภทขับร้องประกอบเครื่องดนตรี โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้อง คือ “เตหน่า” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย ประเภทเครื่องดีด เพลงทาลาอ้อทาลาอ้อเป็นเพลงขับร้องสำหรับการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว โดยเพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึง

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลงทาลาอ็อทาลาอ็อ เป็นเพลงที่มีแนวทำนองเดียว ซึ่งมีวิธีการขับร้องและบรรเลง คือ ขับร้องและบรรเลง ทำนอง A เพียงรอบเดียว โดยไม่มีการย้อนต้น รูปแบบของเพลงทาลาอ็อทาลาอ็อ สามารถสรุปได้ดังนี้

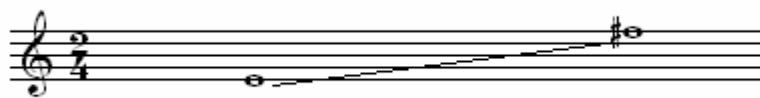

2. กลุ่มเสียง

เพลงทาลาอ็อทาลาอ็อ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง คือ เสียง C# E F# G# และ B

ลักษณะความดัง-เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างความดัง - เบา ที่ชัดเจน การบรรเลงมีความราบเรียบตลอดทั้งเพลง ไม่มีช่วงใดของบทเพลงที่เบาเสียงลงหรือดังขึ้นมากกว่าปกติของเพลงที่ขับร้องและบรรเลงดนตรีในขณะนั้น

ช่วงกว้างของเสียง เพลงทาลาอ็อทาลาอ็อ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 9 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง E อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงทาลาอ็อทาลาอ็อ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 9

3. จังหวะ

จากการศึกษาเพลงทาลาอ็อทาลาอ็อ พบว่า เป็นเพลงที่ใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ และมีอัตราความเร็ว $\text{♩} = 95$

4.ทำนอง

จากการศึกษาเพลงทาลาล้อทาลาล้อ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพรั้งพรรณา โดยพิจารณาจากประโยคเพลง แบ่งออกเป็น 5 ประโยคเพลง ดังนี้ คือ

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1 - 7

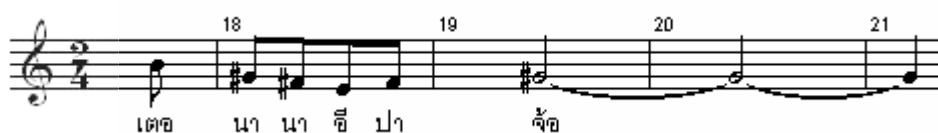
(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 1)

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 7 - 17

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 2)

ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 17 - 21

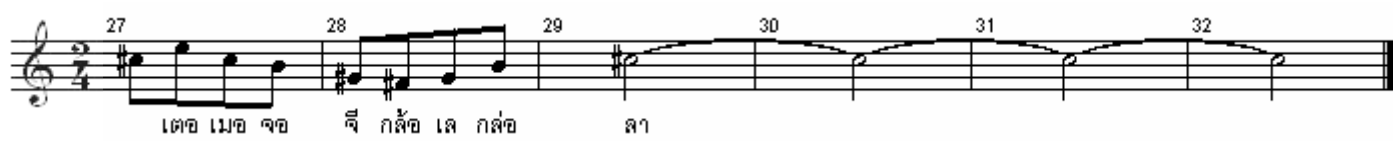
(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 3)

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 21 - 26

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 4)

ประโยคเพลงที่ 5 ห้องเพลงที่ 27 - 32

(ตัวอย่างประโยคเพลงที่ 5)

จากการศึกษาพบว่า ประโยคเพลงที่ 1 - 5 มีการใช้จำนวน 1 ครั้ง โดยไม่มีลักษณะของ
การซ้ำทำนองและเนื้อร้องในทุกประโยคเพลง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ซึ่งได้ดำเนินการมาเป็นลำดับ สามารถสรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก
2. ศึกษาบทเพลงชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะพื้นที่ หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุอำเภอสองยาง จังหวัดตากเท่านั้น
2. การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะทำการศึกษารวบรวมองค์ความรู้โดยเน้นเฉพาะสภาพและบทบาทวัฒนธรรมดนตรี บทเพลง เครื่องดนตรี เป็นสำคัญ อาทิ ประวัติที่มาของดนตรี เครื่องดนตรี ส่วนประกอบของเครื่องดนตรี วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างเครื่องดนตรี วิธีการบรรเลง บทเพลง นักดนตรี การถ่ายทอดดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการบรรเลงดนตรีที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและงานรื่นเริงต่าง ๆ ที่ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ในครั้งนี้เป็นการวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหัวข้อวิจัย จากแหล่งองค์ความรู้ต่าง ๆ และข้อมูลจากการปฏิบัติภาคสนาม โดยศึกษาสภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของชุมชน และวัฒนธรรมด้านดนตรีที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน และนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รวบรวมไว้นามาวเคราะห์ข้อมูล โดยจัดเรียบเรียงเป็นวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ เรียบเรียงเป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์ต่อไป

ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก ใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ตำราหนังสือทางวิชาการ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นข้อมูลสนับสนุน โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการรวบรวมความรู้ในด้านต่างๆ มาบันทึกเรียบเรียงและจัดลำดับให้มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงสภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ลักษณะทั่วไป ต่างๆ ของดนตรีในวัฒนธรรม

2. บทเพลงชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ได้แก่ การพูดคุย การสอบถาม สัมภาษณ์ การบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ โดยจัดลำดับให้มีความสัมพันธ์กัน

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ ได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการพรรณนา บรรยาย เป็นความเรียงและสรุปผลเป็นรายงานการวิจัย

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาวีจยออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และบทเพลงชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ดังต่อไปนี้

1. สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

1.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปะน้อยปู่

1.1.1 ประวัติหมู่บ้านปะน้อยปู่

บ้านปะน้อยปู่ ตั้งอยู่ในหมู่ 5 ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ชื่อเดิมทางหน่วยงานราชการเรียกว่า บ้านเรกะติ หมู่ 5 ตำบลแม่ต้าน อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เมื่อปี พ.ศ. 2538 หน่วยงานทางราชการได้แยกตำบล จากตำบลแม่ต้านมาเป็นตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ประชากรเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอ หรือปกาเกอญอ ประชากรอพยพมาจากทางทิศเหนือของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอหรือ ปกา-เกอญอที่อยู่ห่างไกล

เส้นทางคมนาคม และประชากรอีกส่วนหนึ่งได้ย้ายถิ่นฐานมาจากแนวชายแดนพม่า ประชากรอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 85% และศาสนาคริสต์ 15% ส่วนมากพูดภาษากะเหรี่ยง และบางส่วนพูดภาษาไทยได้ การเขียนใช้ภาษาไทย และภาษากะเหรี่ยง

1.1.2 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่จะตั้งถิ่นฐานตามชายแดนไทย-พม่า อาศัยอยู่ตามไหล่เขาและเชิงเขา บริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่จะล้อมรอบด้วยภูเขาสูง สลับซับซ้อน ลักษณะพื้นที่ตามกฎหมายเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

1.1.3 สถาบันครอบครัว

โดยทั่วไปครอบครัวกะเหรี่ยงมีรูปแบบเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก แต่ก็ยังปรากฏแบบครอบครัวขยายอยู่ด้วย นอกจากนี้การที่สังคมกะเหรี่ยงนับถือญาติฝ่ายมารดา เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายต้องไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง นับถือคณาญาติทางฝ่ายหญิง

1.1.4 ลักษณะการแต่งกาย

การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ประจำกลุ่ม เห็นได้จากการแต่งกายของผู้หญิง ปัจจุบันผู้ชายกะเหรี่ยงสะกอนิยมแต่งกายเหมือนคนไทยในท้องถิ่นทั่วไป ส่วนใหญ่ยังคงมีเสื้อสีแดงสำหรับไว้ใส่ในโอกาสสำคัญ เสื้อสีแดงนี้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชาย นั่นคือความอดทน แข็งแรง

การแยกความแตกต่างของการแต่งกาย ระหว่างสาวโสดและหญิงที่แต่งงานแล้ว ผู้หญิงกะเหรี่ยงที่ยังไม่แต่งงานจะใส่ชุดทอด้วยมือทรงกระสอบสีขาว เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ ผู้หญิงกะเหรี่ยงที่แต่งงานแล้ว จะสวมเสื้อประดับประดาด้วยลูกเดือยและฝ้ายสี การประดิษฐ์ลวดลาย และการใช้สีสันท่าง ๆ

1.1.5 อาชีพ

อาชีพหลักของชาวกะเหรี่ยง คือการปลูกข้าวในนาดำแบบขั้นบันได และในไร่ข้าวแบบไร่หมุนเวียน สิทธิถือครองในนาดำเป็นสิทธิ์ส่วนบุคคลสามารถขายต่อกันได้ กะเหรี่ยงสะกอทำไร่ข้าวในพื้นที่หนึ่งเพียง 1 ปี แล้วย้ายไปทำที่อื่นเพื่อให้ที่ดินได้ฟื้นตัว จากนั้น 5 ปี จึงย้อนกลับมาทำไร่ข้าวตรงที่เดิม

อาชีพรอง คือการหาของป่า ได้แก่ ลูกก่อ ซึ่งเป็นเกาลัดชนิดหนึ่ง เปลือกไม้ การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ เป็นต้น

อาชีพเสริม การรับจ้างทั่วไป ขายของหน้าร้าน เป็นต้นงานอดิเรก การทอเสื้อผ้า
ทอผ้า งานสาน เป็นต้น

1.1.6 สาธารณูปโภค

ภายในหมู่บ้านปะน้อยมีสาธารณูปโภค ซึ่งประกอบไปด้วยไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ โครงการจัดตั้งผลิตไฟฟ้าประเภทเตอรืด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ โทรศัพท์สาธารณะ มีจำนวน 2 เครื่อง โดยติดตั้งบริเวณโรงเรียน และบริเวณหมู่บ้าน ประปาภูเขาเป็นแหล่งน้ำจากธรรมชาติ โดยหมู่บ้านจะสูบน้ำมาจากต้นน้ำห้อยอุสุปุคิ สนับสนุนโครงการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่อุสุ

1.1.7 การศึกษา

ในอดีตนั้นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงไม่ได้รับการศึกษามากเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากสถานที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านมาก และประกอบกับไม่มีถนนลาดยางในหมู่บ้าน แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีการคมนาคมที่ดีขึ้น สะดวกต่อการเดินทางไปศึกษาต่อตามโรงเรียนต่าง ๆ ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น

1.2 สภาพทางวัฒนธรรมดนตรี

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรี

เครื่องดนตรีคือชีวิตของชาวปกากะญอมาแต่เนิ่นนาน เรียกว่า “แกว” ซึ่งแกวจะใช้บรรเลงโดยวิธีการเป่า และจะใช้เป่าในเวลาที่ไปเกี่ยวข้าวในทุ่งนา ในไร่ ในสวน หรือใช้เป็นเครื่องบอกเวลา โดย “แกว” ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตชาวปกากะญอ และเป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่า ซึ่งชาวปกากะญอยังคงอนุรักษ์และหวงแหน โดยสืบทอดให้ลูกหลานเป็นผู้รักษาสืบทอดไปและห้ามให้สาบสูญหาย

1.2.2 เครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ

จากการสำรวจโดยการลงพื้นที่การวิจัยทางภาคสนาม ทำให้พบว่าเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อย อำเภอสองยาง จังหวัดตาก นั้นสามารถแบ่งแยกประเภทของเครื่องดนตรีออกเป็น 3 ประเภท คือ เครื่องดีด เป่า และตี ดังนี้

1.2.2.1 ประเภทเครื่องดีด

เตหนา หรือพิณเป็นเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย (Chordophones) เครื่องดนตรีในตระกูลนี้ ผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของสาย เป็นแหล่งกำเนิดเสียง

1.2.2.2 ประเภทเครื่องเป่า

แกว หรือ ปี่เขาควายเป็น เครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องลม (Aerophones) เครื่องดนตรีในตระกูลนี้ผลิตโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของอากาศหรือลมเป็นหลัก สำคัญ กระแสลมจะถูกบังคับให้พุ่งไปปะทะหรือผ่านสิ่งอื่น (ลิ้นหรือปาก) แล้วเกิดเสียงขึ้น ในขณะที่ลำท่อเป็นตัวกำหนดและเปลี่ยนระดับความสูงและต่ำของเสียง

1.2.2.3 ประเภทเครื่องหนัง

กะป้อ หรือ กลอง เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องหนัง (Membranophone) เครื่องดนตรีประเภทนี้เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของหนัง โดยมีหุ่นกลองทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดหรือขยายเสียง

1.2.2.4 ประเภทเครื่องตี หรือเครื่องกระทบ

ตะโປ้ หรือกระบอกไม้ไผ่ เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องตี หรือเครื่องกระทบ (Idiophones) ประเภทกระทบ (Concussion)

เจ้งจี หรือฉาบ เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องตี หรือเครื่องกระทบ (Idiophones) ประเภทตี (Stamped) และเสียงเกิดจากวัตถุที่ถูกต้อง ลักษณะที่สำคัญของเครื่องดนตรีประเภทนี้จะเป็นวัตถุตันทึบ คุณภาพของเสียงจะเกิดจากการตีหรือกระทบของวัตถุที่มีคุณลักษณะที่ต่างกัน

1.2.3 วิธีการบรรเลง

1.2.3.1 เตหนา ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการนั่งบนพื้น บนโต๊ะ หรือยืนบรรเลง โดยผู้บรรเลงจะนำเตหนามาวางไว้บนหน้าตักขาขวา หันส่วนปลายของเตหนาที่โค้งงอไปทางด้านซ้ายเล็กน้อย ส่วนลำตัวของเตหนาจะเอียงไปทางข้างลำตัวด้านขวาของผู้บรรเลง โดยอยู่ระหว่างลำตัวกับชอกแขน การวางนิ้วมือ ผู้บรรเลงจะวางมือซ้ายไว้ด้านบน มือขวาไว้ด้านล่าง

1.2.3.2 แกว ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการยืน มือขวาจับทางด้านปลายเขา โดยจะใช้นิ้วหัวแม่มือขวาปิดและเปิดรูในขณะที่บรรเลง ส่วนมือซ้ายจับทางด้านโคนเขาเพื่อประคองไว้ ผู้บรรเลงจะใช้ริมฝีปากประกบลงไปที่ลิ้นทองเหลือง และเป่ากระแสลมลงไปที่ปะทะกับลิ้นทองเหลืองหรือโลหะ แล้วเกิดการสั่นสะเทือนจึงเกิดเสียงขึ้น

1.2.3.3 กะป้อ ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการยืนหรือนั่งบรรเลง กะป้อที่นำมาบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ กลองนำ และกลองเล็ก “กลองนำ” ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเรียกว่า

“กะป้อ” และ “กลองเล็ก” ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเรียกว่า “กะป้อต้อ” ผู้บรรเลงบรรเลงเพียงคนเดียว บรรเลงโดยการใช้ฝ่ามือตีบริเวณหน้ากลองทั้งสองหน้า บรรเลงโดยการใช้ไม้ตี โดยผู้บรรเลงจะถือไม้ตีด้วยมือขวาและตีกลองเพียงหน้าเดียว

1.2.3.4 เจิ้งจิ ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการยืนหรือนั่งบรรเลง โดยมือซ้ายถือฉาบในแนวตั้ง เอียงฉาบให้หางขึ้นเพียงเล็กน้อย เพื่อสะดวกในการตีฉาบขณะที่บรรเลง มือขวาก็ก่อไม้ขนาดเล็กไว้สำหรับตีฉาบ บรรเลงโดยการตีขัดจังหวะกับกลอง (กะป้อ) คล้ายกับการตีฉาบของไทย

1.2.3.5 เตะเปาะ ผู้บรรเลงบรรเลงโดยการใช้มือทั้งสองข้าง จับบริเวณที่แบ่งของไม้ไผ่แล้วกระทบไม้ไผ่เข้าหากันตามจังหวะดนตรี

1.2.4 การประสมวงดนตรี

การประสมวงดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านปะน้อยภูนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม และประเพณีต่าง ๆ อาทิ งานขึ้นปีใหม่ พิธีแต่งงาน (ใช้บรรเลงในขณะแห่ขบวน) การประกอบการแสดง การประสมวงดนตรีมีเครื่องดนตรี ดังนี้

1. กะป้อ (กลองน้ำ)
2. กะป้อต้อ (กลองเล็ก)
3. เจิ้งจิ (ฉาบ)
4. เตะเปาะ (กระทบอกไม้ไผ่)

สำหรับการประสมวงดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยภูนั้น ไม่มีแบบแผนและหลักเกณฑ์ ในการจัดรูปแบบของวงดนตรีแต่อย่างใด หลักสำคัญเพียงเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

1.2.5 การสืบทอด

ดนตรีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยภู อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นลักษณะการสืบทอดด้วยวิธีปากเปล่า (Oral Tradition) มิได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด การสืบทอดของดนตรีส่วนใหญ่แล้วนั้นได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ อาทิ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น อีกทั้งบทเพลงในการบรรเลงและการขับร้องนั้น ไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก จึงทำให้ผู้ที่ได้รับการสืบทอด

1.2.6 นักดนตรี

นักดนตรีเป็นบุคคลหนึ่ง ที่เปรียบเสมือนเป็นสื่อกลางการเชื่อมโยง ระหว่างวัฒนธรรมประจำชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยนักดนตรีประจำชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีจำนวนทั้งหมด 10 คน

1.3 บทบาททางวัฒนธรรมดนตรี

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงนั้น มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีและขับร้องเพลง ซึ่งการร้องเพลงมีการกำหนดชนิดของเพลงว่า เพลงใดเหมาะสมในโอกาส สังคมกะเหรี่ยงโดยทั่วไปเป็นสังคมที่อยู่ตามป่าเขาห่างไกลจากเครื่องบันเทิง การพักผ่อนของกะเหรี่ยงจึงอยู่ที่การสนทนาปราศรัยกันตอนกลางคืนเมื่อกลับจากทำงานในไร่แล้ว มีการรวมวงกันฟังนิทาน ดังนั้นโอกาสที่จะทำให้คนได้พบปะกันก็คือพิธีแต่งงานและงานศพ โดยสามารถแบ่งประเภทของดนตรีดังต่อไปนี้

1.3.1 ดนตรีประกอบพิธีกรรม

- พิธีแต่งงาน

พิธีการแต่งงานของหนุ่มสาวกะเหรี่ยง เริ่มต้นงานวันแรกจะมีการตั้งขบวนของเจ้าบ่าว ประกอบด้วยเพื่อนเจ้าบ่าวและขบวนพ่อสื่อแม่สื่อของฝ่ายเจ้าบ่าวหนึ่งคน ของฝ่ายเจ้าสาวหนึ่งคน มีพรรคพวกพร้อมเครื่องดนตรีประกอบขบวนแห่ เช่น กะป้อ (กลองนำ) กะป้อต้อ (กลองเล็ก) เจ็งจี (ฉาบ) เตะเบาะ (กระบอกไม้ไผ่) แกว (เขาควาย) ขบวนแห่นี้จะอยู่ระหว่างบ้านเจ้าบ่าวเจ้าสาว กลุ่มผู้สูงอายุฝ่ายชายจะล้อมวงอยู่ภายในห้องและจะเริ่มร้องเพลง การร้องเพลงนี้จะมีผู้ขึ้นบทร้องเป็นต้นเสียงหนึ่งคน แล้วคนอื่น ๆ ก็จะร่วมร้องตามไป ในวงร้องเพลงนี้จะมีเหล้าตั้งอยู่ 2 ขวด ขวดหนึ่งเป็นของผีบรรพบุรุษจะต้องมีเหล้าเต็มขวดตลอดเวลา อาจจะมีคนมาชิมกันบ้างแล้วก็ต้องเติมให้เต็ม อีกขวดหนึ่งจะรินแบ่งกันดื่ม รอบวงตลอดเวลา สักพักพ่อสื่อแม่สื่อก็จะลงจากเรือนกลับไปบ้านเจ้าสาว แล้วก็เข้าไปร่วมวงร้องเพลงเช่นเดิมอีก กลับไปกลับมาเช่นนี้ถึง 3 รอบ จนกระทั่ง 5 ทุ่ม หรือสองยาม

- พิธีงานศพ

เพลงประเภทนี้ จะเป็นเพลงที่เกี่ยวกับเรื่องผีวิญญาณ เรื่องอาลัยผู้ตาย งานศพเป็นงานที่สำคัญที่สุดในชีวิตของกะเหรี่ยง มีคนอยู่เป็นเพื่อนศพทุกคืน และมีการร้องเพลงกัน ในตอนหัวค่ำจะเป็นเพลงโศกเศร้าถึงผู้ตาย ตกดึกจะเป็นเพลงของหนุ่มสาวโต้ตอบกัน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องความตายเลย เพียงแต่เนื้อเพลงไม่ได้เจาะจงที่จะเกี่ยวพาราสักกันอย่างชัดเจน

การขับลำนำ (เหล่หมาพา)

ตกเย็นจะเป็นเวลาแห่งการขับลำนำส่งวิญญาณศพ โดยแบ่งผู้ขับลำนำเป็น ๒ กลุ่ม คือผู้ชาย ๑ กลุ่ม และผู้หญิง ๑ กลุ่ม โดยจะขึ้นขับลำนำที่ขับในช่วงนี้ เป็นเวลา ๓ คืน มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนตาย ผู้เสียชีวิตที่เป็นวัยหนุ่มสาวจะมีการสร้างกระต๊อบหลังเล็กที่ก่วดอย ใกล้ ๆ หมู่บ้านและนำเสื้อผ้าข้าวของไปวางไว้บนกระต๊อบหลังนั้น สิ่งของเหล่านี้เรียกว่า “เสอะเล” ผู้เสียชีวิตกลุ่มนี้ มีลำนำส่งวิญญาณโดยเฉพาะเช่นกัน ซึ่งเรียกว่า “ทาเยอลอ” แปลว่า “ลำนำคะเนิงหา”

1.3.2 ดนตรีเพื่อความบันเทิง

- การเกี่ยวพาราสี

เพลงชนิดนี้เป็นที่นิยมกันมาก ใช้ร้องในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น ร้องคนเดียวแก้เหงา เวลาทำไร่ไถนา ชายหนุ่มหญิงสาวจะร้องโต้ตอบกันในเวลาที่สนทนากันในตอนเย็น เนื้อเพลงส่วนใหญ่จะแสดงถึงความรัก ความคิดถึง อยากอยู่ใกล้ชิดกับคนรัก โดยเปรียบเทียบธรรมชาติที่สวยงาม ใมน้ำจืดใจให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตามคิดถึงเรื่องความรัก

- งานฉลองปีใหม่

เพลงประเภทนี้เป็นเพลงที่สนุกสนานร่าเริง ทั้งนี้ดนตรีสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงสัมพันธ์มิตรที่ดีร่วมกัน และทำให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีกัน อีกทั้งยังทำให้มีพลังและมีความสุข

1.3.3 ดนตรีประกอบการแสดง

- การรำดาบ

การฟ้อนรำเป็นศิลปะการแสดงประเภทหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยเฉพาะการรำดาบหรือที่เรียกว่า “เพ็ นะ” เป็นการแสดงที่เน้นลีลาและความอ่อนช้อยสวยงาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ โดยได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาช้านาน

2. บทเพลงชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู่ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

2.1.1 เพลงบรรเลง

บทเพลงบรรเลงของดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงบรรเลงที่นิยมใช้ในขบวนแห่พิธีต่าง ๆ และการฟ้อนดาบ ซึ่งเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงนั้น จะเป็นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะเท่านั้น และไม่มีเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง

2.1.2 เพลงร้อง

- เพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงเก่าแก่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง กะเหรี่ยงที่เป็นคริสเตียนจะไม่กล่อมเด็กด้วยเพลงเหล่านี้ การกล่อมเด็กไม่จำกัดอยู่แค่มารดาเท่านั้น บิดา หรือญาติทั้งชายและหญิงก็สามารถกล่อมเด็กได้ เนื้อเพลงกล่อมเด็กไม่มีเป็นเรื่องราวมากนัก

- เพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง (การเกี้ยวพาราสี)

เพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึงกัน และเป็นเพลงที่นิยมกันมากใช้ร้องในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น ร้องคนเดียวแก้เหงาเวลาทำไร่ในนา เนื้อหาของบทเพลงจะแสดงถึงความรัก ความคิดถึง อยากอยู่ใกล้ชิดกับคนรัก เนื้อหาของบทเพลงบางส่วนจะพูดถึงการส่อเสียดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

- เพลงร้องในพิธีงานแต่งงาน

บทเพลงที่ใช้ขับร้องประกอบในพิธีแต่งงาน เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความผูกพันของคู่บ่าวสาว โดยเนื้อหาของบทเพลงเป็นในลักษณะของการเกี้ยวพาราสี

- เพลงร้องในพิธีงานศพ

การร้องเพลงในพิธีงานศพนั้น เป็นการขับลำนำเพื่อส่งดวงวิญญาณของผู้ตาย ไปสู่โลกภายนอก การขับร้องเพลงนั้นใช้ขับร้องในเฉพาะพิธีงานศพเท่านั้น ห้ามนำมาขับร้องเล่น โดยเด็ดขาด

2.2 วิเคราะห์บทเพลง

จากการศึกษาวิเคราะห์บทเพลง ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู ตำบลแม่อุสุ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและคัดลอกบทเพลงทั้งหมด 11 เพลง โดยนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์บทเพลง ดังนี้

2.2.1 รูปแบบของบทเพลง

ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นเพลงทำนองเดียว ไม่มีเสียงประสาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ บทเพลงลักษณะประโยควรรคถาม-ตอบ และบทเพลงลักษณะการพรับพรนนา

2.2.2 บันไดเสียง

บันไดเสียงของดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนมากเป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียง C# Minor มีเพียงบางเพลงเท่านั้นที่ใช้บันไดเสียง G Minor G# Minor และ Bb Major บางเพลงมีการใช้เครื่องหมายแปลงเสียงเพิ่มขึ้นมา จึงทำให้เกิดความแตกต่างของเพลงเพิ่มขึ้น

ลักษณะความดัง – เบา (Dynamics) ไม่พบความแตกต่างของความดัง-เบา ชัดเจน

ช่วงกว้างของเสียง ทุกเพลงมีช่วงกว้างไม่เกิน ขึ้นคู่ 9 โดยระดับเสียงต่ำสุดคือเสียง A อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นน้อยเส้นที่ 2 ใต้เส้นที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น โดยระดับเสียงสูงสุดคือเสียง F อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น

2.2.3 จังหวะ

ทุกเพลงใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ ซึ่งเป็นเครื่องหมายกำหนดจังหวะที่มีความเหมาะสมที่สุด อีกทั้งดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการใช้อัตราจังหวะความเร็ว 1 แบบภายใน 1 เพลง โดยอัตราจังหวะความเร็วที่ช้าพอที่สุด $\text{♩} = 95$

2.2.4 ทำนอง

ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีทำนองเดียว นอกจากนี้แล้วบางเพลงมีการซ้ำของทำนองและเนื้อร้อง และบางเพลงไม่มีการซ้ำของทำนองและเนื้อร้องตลอดทั้งเพลง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ปรากฏชัดเจนในบทที่ 4 แล้ว ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในสภาพการณ์ปัจจุบัน

ปัจจุบันดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อยปู อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ยังมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่มี เช่นเดียวกับในอดีต เพื่อต้องการที่จะสืบทอดตามเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว แต่ปัจจุบันการบรรเลงดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะไม่ค่อยพบเห็นกันบ่อยนักนอกจากข้อกำหนดตามประเพณีที่ดนตรีจะบรรเลงเฉพาะ เพื่อประกอบพิธีสำคัญ ๆ แล้ว สภาวะในปัจจุบันทำให้การยึดถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น การประกอบพิธีกรรมแต่งงาน ในอดีตนั้นจะจัดพิธีแต่งงานแบบใหญ่ ๆ มีดนตรีประกอบขบวนแห่เจ้าบ่าวเจ้าสาว มีการขับร้องเพลง และต้องใช้เวลาหลายวันจึงเป็นการพุ่มเฟิยเฟุ้งในค่าใช้จ่าย ปัจจุบันจึงไม่นิยมที่จะประกอบพิธีกรรมแต่งงานแบบใหญ่ ๆ กันนัก ดังนั้นจึงมาจัดงานแบบเล็กๆ แทน และมีการลดขั้นตอนบางอย่างลงไป จึงทำให้ปัจจุบันดนตรีมีบทบาทในด้านวัฒนธรรมลดน้อยลง นอกจากนี้การสืบทอดดนตรี เป็นลักษณะการสืบทอดดนตรีแบบปากเปล่า มิได้มีการบันทึกบทเพลงเป็นลายลักษณ์อักษรและอยู่ในวงที่จำกัด โดยผู้ที่ฝึกหัดดนตรีหรือนักดนตรีส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงวัยสำหรับเด็กหนุ่มสาวไม่ค่อยให้ความสนใจในด้านดนตรีกะเหรี่ยงมากนัก เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญที่รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ผู้คนส่วนใหญ่เริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพของตนเองให้เป็นไปตามสภาวะปัจจุบัน ผนวกกับความเจริญของสังคมเมืองเข้ามาแทนที่ จึงทำให้ปัจจุบันคงเหลือผู้สืบทอด

เจตนารมณ์ทางด้านดนตรีลดลง น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งว่าอาจขาดผู้สืบทอดทางด้านดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมที่ควรสืบทอดเจตนารมณ์ไปยังชนรุ่นหลังสืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านปะน้อย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1. ในด้านดนตรีสามารถทำการวิจัยระหว่างดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมดนตรี
2. สามารถทำการวิจัย ในด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาได้
3. สามารถทำการวิจัย การสืบทอดดนตรีดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านปะน้อย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เพราะปัจจุบันการสืบทอดทางดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ยังมีอยู่น้อย และจะลดเลือนหายไปหากไม่มีการสืบทอดจดบันทึกอย่างจริงจัง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โกวิท แก้วสุวรรณ. (2542). **ดูทูล่า ในพิธีกรรมเรียกวิหาล่าของชาวกะเหรี่ยงโป :**
กรณีศึกษากะเหรี่ยงโป บ้านเกาะสะเต็ง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. (วัฒนธรรมศึกษา).
 นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2518). **ชาวเขา** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพรววิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล ห.จ.ก.
- จรัญ กาญจนประดิษฐ์. (2547). **การศึกษาดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านกอม่องทะ**
ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรม
ศาสตรมหาบัณฑิต. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรินทร์ เทพสงเคราะห์. (2540). **การศึกษาบทเพลงดนตรีกาหลอในจังหวัดสงขลา.**
 วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา งามสมบัติ. (2541,มกราคม-มิถุนายน). **ประเพณีการขึ้นปีใหม่ของกะเหรี่ยงโป.**
 วารสารภาษาและวัฒนธรรม 17 (1) : 105
- จันทบูรณ์ สุทธิ. (2538). **กะเหรี่ยง : ชีวิต จารีตประเพณี สิ่งแวดล้อม. ใน สถาบันวิจัย**
ชาวเขา ครบรอบ 30 ปี. หน้า 30. ม.ป.พ.
- เจตชนินทร์ จิรสันติธรรม. (2545). **ดนตรีชาวเขาเผ่ามูเซอ : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยหลวง**
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต.
(มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิมกิต แซ่แก้ว. (2548). **เครื่องดนตรีชาวเขาเผ่าลีซอ : กรณีศึกษา “ซ็อบี” บ้านเพชรดำ**
ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตร
มหาบัณฑิต. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขอบ คชาอนันต์ ; และ สมเกียรติ จำลอง. (2531, มกราคม-มิถุนายน). **เพลงและการละเล่น**
ของชาวเขาเผ่าเย้า. ข่าวสารวิจัยชาวเขา. 12 (1-2) : 85-94.

- ณรงค์ สมิทธิธรรม. (2541). **วงตกลีลา : ดนตรีแห่งวิถีชีวิตของชาวลำปาง**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัษัต ; นิรันดร์ ภักดี ; และเอกราช แพร่ม่วง. (2542). **ดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอในพื้นที่มูเส่คี**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์สุดา ญาณโกมุท. (2543). **ดนตรีชาวเขาเผ่าอีกอ อำเภอมะสา จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม วงเวียน. (2526). **วัฒนธรรมส่วย (ก่วย) ด้านความเชื่อในจังหวัดสุรินทร์**. โครงการวิจัยของศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูสุรินทร์ร่วมกับหน่วยศึกษานิเทศน์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ. สุรินทร์ : ม.ป.พ.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2506). **ชาวเขาในไทย**. พระนคร : อมรการพิมพ์.
- ประชุม บุญน้อม ; และคนอื่น ๆ. (2543). **โครงการวิจัยเรื่องการศึกษากับความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านวงปีพาทย์พื้นเมือง ตำบลชมพู อำเภอมะสา จังหวัดลำปาง (ระยะที่ 1 : ประเมินสถานการณ์ชุมชน)**. กรุงเทพฯ : สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย ชุดโครงการระบบการศึกษากับชุมชน. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2531). **ร้อยกรองชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประเวศ วะสี. (2537). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ : คลุสภาลาดพร้าว.
- ประเสริฐ ชัยพิภูลิต. (2531,มกราคม-มิถุนายน). เพลงและการละเล่นของชาวเขาเผ่าลีซอ. **ข่าวสารวิจัยชาวเขา**. 12 (1-2) : 13-34.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2533). **ดนตรีไทยประกอบเสียง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล ชัยแสง. (2541). **อินก๋อน : ประเพณีการละเล่นของลาวโซ่ง อำเภอย้ายอย จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). **ดนตรีไทยวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2540). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- รัลนา มณีประเสริฐ. (2531,มกราคม-มิถุนายน). เพลงและการละเล่นพื้นบ้านแม่ภาพสะท้อน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น. **ข่าวสารวิจัยชาวเขา**. 12 (1-2) : 62-79.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : อักษร
เจริญทัศน์.
- รำภา กุลสมบุรณ์. (ม.ป.ป.) **พี่น้องชาวเขา**. ม.ป.พ.
- โรงเรียนสงครามจิตวิทยา. (2518). **ชาวเขาเผ่าม้ง**. กรุงเทพฯ : กรมแผนที่ทหาร.
- วสันต์ชาย อิมโษฐ์. (2543). **เค่ง : เครื่องดนตรีของชนเผ่าม้ง**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรม
ศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรี). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.
- ศรัณย์ นักรบ. (2541). **ดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า กรณีศึกษาหมู่บ้านผาเตือ อำเภอแม่ฟ้า
หลวง จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. (มานุษยดุริ
ยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สงัด ภูเขาทอง. (2532). **การดนตรีไทย และทางเข้าสู่ดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว
การพิมพ์.
- สถาบันวิจัยชาวเขา. (2538). **การตั้งถิ่นฐานชาวเขา ในประเทศไทย**. เชียงใหม่ : ม.ป.พ.
ถ่ายเอกสาร.
- สนิท วงศ์ประเสริฐ. (2531,มกราคม-มิถุนายน). เพลงและการละเล่นของชาวเขาเผ่ามูเซอ.
ข่าวสารวิจัยชาวเขา. 12 (1-2) : 12.
- สมโภช รอดบุญ. (2518). **สังคตินิยมเบื้องต้นว่าด้วยเพลงคลาสสิก**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมัย สุทธิธรรม. (2541). **สารคดีของชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง**. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
สุจิตลักษณ์ ดีผดุง ; และ สรินยา คำเมือง (2540). **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงไป**.
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทิววงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). **วัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติภาคใต้**. สงขลา : สถาบัน
ทักษิณคดีศึกษา.
- _____. (2527). **ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้**. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา.
- สุริยา รัตนกุล. (2538). **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงสะกอ**. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก
จำกัด.
- _____. (2539). **เพลงกะเหรี่ยง**. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก จำกัด.
- อนุমানราชธน,พระยา. (2515). **ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

บรรณาการ.

อมรา พงศาพิชญ์. (2545). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรรรณ บรรจงศิลป์. (2534). **ความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดดุริยางคศิลป์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารีรัตน์ เรืองกำเนิด. (2543). **โหม่งครี๊ม : ดนตรีสำหรับงานศพในจังหวัดชุมพร**. ปรินญา นิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
บุคคลข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรมทางดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

นายสมชาย คำต๋อย
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปู้เต๋อ

นายปรีชา กลิ่นหอม
ครู คศ. 2 โรงเรียนบ้านพะเด๊ะ

ผู้ให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรมทางดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

จ.ส.ต.ประชา รุ่งวิจิตร
ครูตำรวจตะเวนชายแดน

ผู้บันทึกและแปลบทเพลงภาษากะเหรี่ยง - ไทย

ด.ญ.วรรณา ประทีปวิสุข
โรงเรียนบ้านปู้เต๋อ

ด.ญ.มาลินี ภราดรวิสุทธิ
โรงเรียนบ้านปู้เต๋อ

ผู้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ และติดต่อประสานงานกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

นางสุรางค์ อภิรมย์วิไลชัย
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างตาก

นายพิภพ อภิรมย์วิไลชัย
หัวหน้าหมวดบัญชีและการเงิน
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อ.แม่สอด จ.ตาก

ภาคผนวก ข.
บันทึกภาพเบื้องหลัง
งานวิจัยภาคสนาม

ผู้วิจัยและคณะผู้ให้ความช่วยเหลือ กับลูกหลานนักดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ผู้ร่วมเดินทางกับเด็ก ๆ ชาวกะเหรี่ยง

บริเวณห้องครัวชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

เรียนรู้วิธีการบรรเลงเตหน่า

ช่วยกันแปลบทเพลงภาษากะเหรี่ยง-ไทย

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยช่วยกันบันทึกบทเพลงร้องภาษากะเหรี่ยง-ไทย

ผู้วิจัยกำลังวัดระดับเสียงเตหน่า

ลุงทูลกำลังเหลาลูกบิดเตหน่า

ผอ.สมชาย กำลังซ่อมเครื่องดนตรีเตหนา

ผู้วิจัยทดลองฝึกหัดวิธีการบรรเลงเตหนา

รอง ผอ.สุรางค์ อภิรมย์วิไลชัย
กำลังหะมักเขม้นกับการแกะสายเบรคจักรยาน
เพื่อนำมาทำเป็นสายเตหนา

ผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรมทางดนตรี

บันทึกภาพน้ำดีซอกกับการบรรเลงเตหนา

ซักถามข้อมูลทางด้านดนตรีกับอาจารย์ปรีชา

ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์ประวัติส่วนตัวน้ำดีซอ

ผู้วิจัยกำลังเรียนรู้วิธีการบรรเลงเต๋นากับน้ำดีซอ

กรรมวิธีการทอผ้าของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักดนตรีหมู่บ้านปะน้อยปู่

บรรยากาศธรรมชาติบริเวณหมู่บ้าน

ระยะทางจาก จ.ตาก ไป อ.ท่าสองยาง

แผงของตลาดคอยมูเซอ

ด้านพรมแดนแม่สอด จ. ตาก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวนพมาศ ศรีตะลหุทัย
วัน เดือน ปีเกิด	11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 264 หมู่ 7 ตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ 60150
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2530 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบูรพาศึกษา อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2533 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอนุบาลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2536 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2539 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2542 การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) (ดุริยางคศาสตร์ไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2547 ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม.) (มานุษยดุริยาง ควิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ